

Luceafărul

REVISTĂ a UNIUNII SCRITORILOR din R. P. R.

Anul IV, Nr. 18 (77) • 15 septembrie 1961 • Apare la 1 și 15 ale lunii • 12 pagini — 1,50 lei

DIN SUMAR:

Doa șchiță de Gica Iuteș • Poezii comunistului — Rasul Gamzatov • La orizontul 14 de Alexandru Sever • Omagiu marelui Enescu de Nicolae Țăutu • 16.200 ore sub apă de Florița Milea • Limba și literatura română în școala de 8 ani de prof. Ion Popescu • Atlas literar: Republica Populară Ungară • Sărutul, schiță de Francisc Munteanu • Baco-via-elev de Agatha Grigorescu-Bacovia • Republica Democrată Germană — azi.

Tribuna scriitorului tânăr

PREZIȘIUNE

Am impresia că se cam exagerază cu discuțiile despre documentare. Desigur, ele sînt utile, în sensul că fiecare intervenție cheamă spre cunoașterea vieții, a contemporanilor noștri care construiesc uzine, tractoare și pine. Din păcate, în discuțiile de soiul acesta, preopinienții sînt să-și spună părerea despre felul cum trebuie să se documenteze și-și dau chiar modele concrete de cunoaștere amplă a vieții. Am impresia că în felul acesta ne cam pierdem vremea. Pentru că adevărul cunoscut de toată lumea — documentarea (în sens de „deplasare pe teren”, cum se scrie pe cerea adresată Fondului literar) e una, și cunoașterea vieții, alta. Pentru reporter, documentarea pe teren este indispensabilă, evident, iar întinderea ei este nu întotdeauna esențială. El poate sta numai o zi la Onești, dacă vrea și să scrie un reportaj literar frumos (să zicem despre aspectul noului oraș, în general), poate să rămână numai două săptămîni la Bicăz și să scrie o carte, luîndu-și înainte altuie care a stat acolo cinci sau șase ani.

Pentru scriitor, documentarea e însă cu totul altceva. Aici, de fapt, termenul nici nu se mai potrivește. Scriitorul toată viața lui se documentează și cînd merge pe stradă și cînd stă de vorbă cu nevesta-sa, chiar și cînd doarme și visează ceva. Pentru că atunci cînd publică să zicem un roman despre oiețari, nu scrie pe altmădă și sistemul prețului cărții, că „în vederea scrierii acestei cărți, am stat la Hunedoara 30 de zile”. Și chiar dacă ai scrie așa ceva, nimeni nu te va fi-o să te documenteze. Nu căutăm să scriem în nici un timp ci scri-o, nici de cite ori ai refăcut-o, nici măcar cine ti-a fost redactor la editură. Conștient că ea să fie bună, să-i placă, să-i învețe, să-i înalte pe cititor.

Așa că eu nu-ș vorbi în legătură cu scriitorii tineri despre „documentare”, ci despre cunoașterea marelui în general, care e întotdeauna o problemă serioasă. Pentru că, hai să discutăm niște probleme.

Noi, trecuți mai pres de cunoașterea decît din amănunțimea altora. Nouă ne-au fost date prezentul și viitorul, și sistemul criticii pentru asta. Biografiile noastre se aseamănă în mare parte: ne-am făcut școala elementară în satul sau orașul natal, am urmat liceul, apoi școala de literatură sau facultatea și după aceea am intrat într-o redacție. Nu cu mulți ani în urmă, ne-am apucat de scris. Departele de mine tînărul fals-romantic după copilăria și tinerețea plină de zbuciumări dureroase și mișerie a celor mai vîrstnici, dar cred totuși că drumul acesta lîn al multora dintre noi, neînțeles bine, poate deveni un dezavantaj din punctul de vedere al scriitorului de azi și de mai tîrziu.

Cred că noi trebuie să meditam serios asupra unui lucru: dacă ne-a fost dat, spre fericitatea noastră, acest prezent minunat, atunci trebuie să știm ce să spunem acum sau mai tîrziu despre el. Nu sînt pentru romanele pe ramuri economice (siderurgie, construcție de mașini, chimie etc.), dar cine decît noi trebuie să cunoască și să trăiască marile transformări care se petrec azi economic și sufletește în această țară, pe toate sîntierile, uzinele și orașele ei?

În această privință, fără îndoială, avem răspunderi dintre cele mai grave. Iată de ce îmi permit în aceste rînduri să fiu nițel visător și romantic și să fac o îndrăzneță preziziune.

„Să ne închipuim că sîntem în anul 1965. Ne aflăm într-o sală, adunați cu toții, să zicem la cea de-a IV-a consfățuire a scriitorilor tineri (și atunci vom fi tineri, poate mai tîneri ca acum). Vom urca rînd pe rînd la tribună. Ghilia își va începe cuvîntul așa:

— Tovarăși, vă aduc salutul tovarășilor mei de muncă din marelle combinat siderurgice de la Galați, alături de care trudec și eu de vreo trei-patru anișori. Noul meu roman, care vorbește despre viața lor, a fost discutat într-o ședință specială de producție și a fost... aprobat. Despre îndelungata mea ședere pe șantiierul acesta... (etc.).

— Eu vin de la Onești, va zice Nicolae Țic. O duș foarte bine acolo, am un apartament cu trei camere și regret foarte mult că trebuie să mă mut în Ardeal, la Hunedoara. Am avut de curînd banchetul de despărțire. Plec acolo împreună cu o brigadă de betonisti pe care, vă mărturisesc sincer, o urmăresc de vreo doi ani și tot n-am reușit să o cunosc îndeajuns.

— Tovarăși, va zice Fănuș Neagu, colectivisti mei din Grădiște, din inima Bărăganului, au obținut succese importante: 45 de vaci cu lapte și 700 de păsări la suta de hectare. Taică-miu a devenit președinte al posesdării colective și ține morții și abîz în schema administra-

S. NICOLAE

RAPSODIE

țiv doi scriitori, nu unul. Cine vrea să mai vină cu mine?

— Tovarăși, — spune Radu Cosasu, — de doi ani îndrum echipele artistice ale uzinelor „Steagul roșu” din Brașov. Am scris o piesă de teatru despre tineretul uzinei pe care am pus-o în scenă cu amatori de acolo. Unii dintre eroii din piesă sînt interpretați de propriile lor modele de viață. Vă invit peste o săptămîna la premieră. Mi-au promis că vin și tovarășii V. Mîndra, Radu Popescu și Andrei Băleanu. Ar fi o mare bucurie pentru mine să veniți cit mai mulți.

— Și așa mai departe vor urca la tribună toți scriitorii tineri, fiecare venînd dintr-un alt colț al țării.

Spre sfîrșitul consfățuirii redactorul șef al unei reviste literare se va plînge că nu are în redacție nici un prozator sau poet tînr, ci numai... critici literari (în privința acestora, după cum vedeți, sînt sceptici).

Un scriitor vîrstnic va spune nostalgic (din punct de vedere personal) și teribil de bucuros (în calitate de secretar al Uniunii Scriitorilor):

— Ce păcat că noi, aștia bătrîni, nu mai sîntem tineri. Am face și noi la fel... Nu mă îndoiesc că un astfel de eveniment ar putea să se întîmple aveau.

Hai să ne punem ambiția!

Ion Băieșu

Ion Cringuleanu

Demnitate

Nu pot rămîne singur, o clipă, doar, în gol
Și umbra să mi-o caut
Amelilor în luturi, —
Ce ca un ac magnetic atras de același pol
Spre tine vin,
Lumină-n piept să-mi scuturi...

E-n mine adunată visarea cu pămîntul
Și-această încordare de umeri largi
Cînd zboară, —
Se bat în frunzi cascade să-mi cucerească gîndul;
Din tot ce-i pus în mine
Doar umbrele coboară,

Și nu cunosc alt cîntec mai trainic în ecouri,
Decît cel care cheamă auzul în țările;
Chiar fulgerul cînd surpă pădurile sub noiri
Nu va putea, o clipă
Măcar să ne rămîie!

În mine sînt mînușchii acestor drumuri lungi
Și către oameni mă înalț din mine!
Și-s anonim ca floarea
Cu care îți încingi
În zi de sîrbătoare statulele-anonime...

Ion Băieșu

Cînd auzea de cultură, lui Göring îi venea să tragă cu revolverul. Și a tras. Nu numai cu revolverul, ci cu tot armamentul clasic. Iar soldații lui au mers pînă acolo încît au transformat conacul lui Lev Tolstoi de la Iasnaia Poliana într-un grajd. Faimosul senator american Mac Carthy, cînd auzea de cultură și progres, convoca vestita sa comisie și dezlanțuia o adevărată vîntătoare de vrăjitoare. Amîndoi, deși au trăit pe continente diferite, au fost fasciști.

Hitler nădărdna să treacă prin lagărele de exterminare, să lichideze fără pic de milă tot ceea ce nu lîna de răsăd lui superioră”. Truman, la rîndul său, a semnat ordinul prin care un bombardier american avea să arunce două bombe atomice asupra orașelor japoneze Nagasaki și Hiroshima. Japonezi au pielea galbenă și ochii oblici. Nu țîn de rasa superioară a supraoamenilor de peste ocean. Deci, puteau fi sacrificați pentru experiențele singeroase ale mașinilor atomice. Și au fost sacrificați. Odată cu valorile culturale ale celor două orașe, au fost nimicite și 200 de mii de vieți. Fascismul lui Hitler și Mussolini a transformat Spania într-un poligon experimental. Acolo, „Junkers”-urile au aplicat pentru ințlia oară lactică pîcajului. Bombele fasciste n-au ținut seama nici de monumentele istorice ale orașelor, nici de cultura poporului spaniol. În Spania, aviația hileristă de sub comanda lui Göring a învățat cum trebuia bombardată cultura Europei. Și au bombardat-o.

În numele dominației mondiale și a aurului, fascismul și imperialismul sînt oricînd gata să dea foc omului, culturii făturoase de-a lungul istoriei, societății.

Nu întîmplător inventatorul acelei „arme secrete” care a nimicît în Anglia alțtea vieți omenești, și-a găsit azil nu într-o puscărie, ci în laboratoarele imperialismului american. Cercurile imperialiste ale S.U.A. au preluat de la fascismul german tot ceea ce trebuie preluat: experiență, cadre, rețele de spionaj, secrete, acțiuni, planuri de expansiune.

Dar oare numai inventatorul Von Braun a fost trecut peste ocean?

La Auschwitz, se făceau experiențe de sterilitate a femeilor, de fecundare artificială, de castrare a bărbatilor. Această singeroasă experiență aparținea diabolului doctor Schumann. Acestui „doctor” încă nu i s-a dat de urmă. Dar dacă într-o zi am afla că-și continuă experiențele într-un laborator de peste ocean, nu ne-am mira.

Nu întîmplător astăzi, în laboratoarele imperialismului american se concep o bombă care să distrugă omenirea, dar în schimb, să lase nevătămate bururile materiale. Iată și de ce sînt înclinat să cred că uzinele, în laboratoarele de peste ocean, s-a întîlnit nebunia nazistă cu spaima imperialismului american în fața viitorului comunist. Și nu întîmplător, astăzi, ne găsim în fața unei aere politice neoficiale Bonn-Washington. Foștii generali și politicieni nazii colaborează perfect cu diplomația și armata creierilor N.A.T.O.-ului, iar S.U.A. arsenalul și bugetul acestui bloc. Finanțe america-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

ne... creier prusaci! Suficient pentru a întrezări marea prijele Generalului prusaci, înfrînți în alțtea războaie, nu se pot resemna. Au fost și sînt foarte orgolosi. Monopolistii americani i-au ajutat să-și refacă mașina de război. Astăzi, ei cer N.A.T.O.-ului armament atomic, iar mline vor încerca să transforme Europa într-un poligon experimental. Imperia-liștii îi încurajează în planurile lor. Ei vîd în R.F.G. nu alt un stat, cit o bază militară. Bizonia... Trizonia... R.F.G., la-

Haralamb Zîncă

Ion Janosi

(Continuare în pag. 11)

„Conștiința grandiosului” în literatura sovietică (1)

Ariciul lui Alexei Tolstol, Sarcinile literaturii (Insemnări literare), apărut în 1924, a avut un caracter cu un devărat programatic. Dincolo de preferințele personale, el a formulat un credo estetic de largă circulație un ideal artistic adecvat realității revoluționare în plină ofensivă victorioasă. Denunțînd „teama de grandios”, proprie decadentismului estizant, Tolstoi militază pentru „realismul monumental”, pentru „cunoașterea senzorială a Omului Mare”, fătura „tipului epocii” din milioane de Ivani și Sidori, pentru zugrăvirea eroilor în „romane eroice”. „Unde sînt romanțierii, care au adunat în marelle epopei milioane de voine, pașuni și fapte?”, care, asemănători gigantilor din antichitate au prăvălit munții unii peste alții, pentru a ajunge în Olimp? „Conștiința grandiosului” este o trăsătură fundamentală a literaturii sovietice de la începuturile ei. Ea străbate întreaga poezie — modalitate de expresie operativă, cu efect fulgerător, și care în consecință a ocupat locul dominant în literatura pri-

miilor ani postrevoluționari. La hotarul celor două epoci (titlul cărții lui K. Zelniski, evocînd întîlniri literare din anii 1917—1920) poezia era în avîntpostul bălărilor de clasă și, conformîndu-se lor, emana un impresionant patos romantic, eroic, sublim. Acest spirit a asigurat popularitatea poezilor din Proletcult, cități deobice pentru falsele lor iluzii și rețete, deși ele s-au îmbinat cu entuziasmul captivant al explorării unor continente fîrmeceătoare. El a străbătut cele șase volume de poezii publicate după revoluția de V. Briusov, bard al dimensiunilor cosmice, al unui istorism atocuprinzător (uneori prea cerebral, abstract); Lunare cerșii spunea despre Briusov că toată viața a fost un înșet de eroic și că majoritatea pozițiilor sale cele mai bune au fost consacrate slăvirii eroicului. Același spirit ne încîntă în cele mai mature creații poetice ale vremii: în Disprețec al lui Blok, 150.000.000 al lui Maiakovski, Strada principală al lui Demian Bedni.

Exemplul lui Maiakovski este dintre toate cel mai concludent. Respectivul capitol din cartea lui Zelniski este sugestiv intitulat 150.000.000 ca un singur om,

Se știe că inițial poemul se numea Ivan și avea subtitlul Bli-na. Epos al revoluției. Maiakovski contrapune două lumi, a lui Ivan și Wilson, extinzînd simbolul la maximum. Uriașele dimensiuni sînt, desigur, globale, nediferențiate. În raportul dintre general și particular, întreg și parte, masă și individ, domină prima latură. Tipizarea este directă, extensivă, ostentativă, realizată în formă „pură”, și mai puțin prin individualizarea. Drumul lui Maiakovski de la 150.000.000 la Vladimir Ilici Lenin, Poemul lui Octombrie și În gura mare însemnă nu reînnoțirea la „conștiința grandiosului”, ci modificarea sa, și anume accentuarea caracterului realist al monumentalului. Poemul despre Lenin evocă în imagini monolitice, sculpturale, filozofia istoriei, portretul sintetic al claselor (nu proletari, ci proletariari, nu țărani, ci țărănime), geneza orîndurilor sociale, logica luptei politice, viața „filogenetică” a conducătorului muncitorimii internaționale („viața fără moarte-a tovarășului Lenin”, care a început „de mult”, „sînt ani vreo două sute înspol”). Poemul lui Octombrie cîntă revoluția războiului civil, reconstrucția pașnică în diversi-

Ion Janosi

PROFILURI LITERARE

Dumitru Micu

Dacă ne gândim bine, Dumitru Micu, unul din reprezentanții de frunte ai tinerii generații de critici, datorază în mare măsură, izbînzile reputei pînă acum — eforturilor susținute de a fi, în orice împrejurare, el însuși, printr-o poziție adinc refractară atît spiritului de rutină, achilozator, cit și modelor epigonice de o zi. Atunci cînd talentul său, caracterizat printr-un conținut neastîmpăr, prin febrilitate și exercițiu funcțional, orientat în jurul principiilor estetico-ideologice ale criticii noastre militante marxist-leniniste, rezultatele au fost într-adevăr remarcabile.

Autor a patru piese de sinteză publicate pînă acum în volumul (Sensul etic al operei lui Sadoveanu, 1955; Poezia Marelui Banuș, 1956; Romanul românesc contemporan, 1959; Poporanismul și Viața Românească, 1961) precum și a citorva prefețe și studii introductive, la care se adaugă un însemnat număr de cronici, articole, eseuri, și studii răspîndite prin reviste și ziare, Dumitru Micu s-a impus în conștiința unui larg public cititor. Evident, simpla prezență, oricît ar fi ea de masivă, în frontul literar, nu este în măsură, singură, să asigure o adevărată notorietate. Totuși, după cum se știe, se reduce de fapt la calitatea lucrului, altfel spus la viabilitatea judecăților critice și la nivelul literar, de expresie, al respectivelor judecăți.

Dar discutarea acestei probleme fundamentale nu-i posibilă în afara lui, în considerație a unui aspect care se poate de semnificativ în ce-l privește pe autorul studiului consacrat romanului românesc actual. În esență se poate spune că tinărul critic nu-i sint străine ca preocupare, aproape niciuna din direcțiile în care se desfășoară dezbaterile, cercetarea fenomenului literar; pe de o parte criticul literar publicat, în sensul de comentator la zi a celor mai recente apariții, înființate cu autorul unor studii de sinteză consacrate literaturii actuale; pe de altă parte, ne întîmpină istoricul literar, care manifestă același interes pasionat, fie că este vorba de cercetarea în detaliu a unui fenomen complex, cum este acela al raporturilor dintre ideologia diversionistă a poporanismului și literatura promovată de Viața Românească, fie că este preocupat de opera și personalitatea unor scriitori cum sînt Coșbuc, Sadoveanu, Argeșiu, Galaction și alții.

Discuțiile pot fi împinse și mai departe. De exemplu, revenind la interpretarea critică a literaturii actuale, vom observa o largă disponibilitate față de diferitele genuri ale literaturii; D. Micu se străduiește să evite tendința de „specializare”, cum se întîmplă cu unii critici, care, la un moment dat, probabil că și din comoditate, devin ori numai critici de roman, ori numai de nuvele, ori numai de poezie, sau chiar numai de critică. Pentru tinărul critic începător nu dreptul la aceeași atenție ca cea acordată valorilor de mult consacrate. Faptul învederează — dincolo de existența unei deosebite puteri de muncă — adîncul interes pe care tinărul critic îl manifestă pentru noua noastră literatură, realist-socialistă. Dacă lui D. Micu i se poate reproșa o anumită absență din cîmpul pledoariilor dominante teoretice pentru realismul socialist, în schimb trebuie să-i recunoaștem merite remarcabile în ce privește lămurirea analizelor concrete ale noii noastre literaturii.

Primele trei dintre volumele mai sus menționate reprezintă, ca să spunem așa, mîntuiri sintetizate a acestui adevăr. Fiecare dintre ele își propune să demonstreze practic terenul fertil, atît în latura asimilării formelor de manifestare a realității din perspectiva învătării marxist-leniniste, cit și în direcția mijloacelor de realizare artistică.

E plindtoarea în această privință urmărirea evoluției poeziei Marelui Banuș de la poezia de debut din Țara Feteilor, a căror substanță „o formează dezlănțuirea unei adevărate frenezii a simțurilor”, la marile poezii scrise în sîni construcții socialiste, inspirate de marile teme de luptă ale contemporaneității, în schimb trebuie să-i recunoaștem merite ale umanismului socialist.

Pledoaria cea mai bogată în argumente, cea mai masivă, a criticului, pentru punerea în lumină a noulor valori promovate de realismul socialist la noi o constituie, desigur, amplul studiu consacrat romanului românesc actual, disins cu un premiu al Academiei R.P.R. La apariție, lucrarea lui D. Micu a stîrnit un real interes, lucru explicabil, dacă avem în vedere, că pentru prima dată se încerca o interpretare de ansamblu, în baza unei analize minuțioase a noului roman românesc. Cum era și firesc, disputate, ciocnirile de opinii, au găsit un teren de manifestare cit se poate de propice. Așa de pildă a fost peșă în discuțiile, în diferite genuri ale literaturii de autorul studiului, metoda constînd în compartimentarea producției de romane apărute în epoca noastră după criterii tematice. Unele obiecțiuni cum sint aceea privind criteriul tematic. Unele obiecțiuni cum sint aceea privind riscul aproape inevitabil al fărîmării viziunii unitare asupra unui roman, autor de cărți cu tematică diferite, într-un fel sau altul îndreptate. Pînă la urmă s-a dovedit că pentru punctul de evoluție atins de noul roman românesc la care a dată (1958—1959), criteriul cel mai eficient era totuși cel tematic, fiindcă el reușea să pună în lumină, cit se poate de convingător, importanțele succese ale genului, în noile condiții istorice, în ceea ce privește explorarea unor noi și noi zone de viață, bogate în dramatism, și de o impresivă năvălire anvergură epică. Dealtmînter aceasta era însăși ideea de bază a cărții — așa încît, unele deficiențe, ca cea semnalată mai înainte, într-un fel sint de-a dreptul scuzabile. Esențial este însă că tinărul critic izbuteste să ofere o imagine panoramică a romanului românesc contemporan, prin analize sistematice. Opinii fundamentate pe o intuiție subtilă a lucrurilor, privind romane ca Mîntuie Coșbuc, Născătorul, un om între oameni, Desculț, Morometii, Șetea și altele, mai puțin Bărăgan, Eroica sau Negura, mai din fugă și exterior cercetate, — vor prezenta oricînd interes și nu se va putea face, deci abstracție de ele. În altă ordine de idei, observăm în treacăt că o nouă ediție a lucrării — din multe puncte de vedere necesară — ar fi binevenită, în ipostaza că autorul ar ține seama de sugestiile și observațiile făcute de critică, extinzîndu-și în același timp, cercetarea și asupra bogatei recolte de romane apărute în ultimii ani. Preocupările în domeniul istoriei literare ale lui D. Micu se caracterizează și ele printr-o varietate asemănătoare cu aceea a activității de critic literar. Ilustrative ni se par două substanțiale studii critice introductive, unul care însoțește ediția de opere în curs de apariție a lui Gala Galaction și altul care deschide ediția bibliofilă Coșbuc, recent apărută. Intuind din interior dialectica opereii celor doi scriitori, datorită efectivei sprijiniri pe principiile solide ale esteticii științifice, D. Micu izbuteste să ne ofere o imagine vie, plasticizată a turburătorului univers din proza lui Galaction, cit și a lirismului simplu și profund uman din poezia lui Coșbuc. Nu-i mai puțin adevărat însă că, atunci cînd elanul asociativ al criticului o ia în înaintea judecății lucide, în sensul absenței unor permanente confruntări cu ideile fundamentale ale esteticii marxist-leniniste, rezultatele sint mai puțin fructuoase. Este cazul unui studiu dedicat lui G. Călinescu și apărut cu cîva timp în urmă în Viața Românească.

Studiul recent apărut, despre raporturile doctrinei poporaniste cu Viața Românească — mult restructurat în comparație cu prima versiune, indică o altă direcție a preocupărilor istorico-literare ale lui D. Micu, anume aplecarea sa spre probleme de ideologie literară. Nu putem trece nici de data aceasta la sublinierea detaliată a aspectelor proprii acestei lucrări, de aceea ne vom mărgini să spunem că — indiferent de unele carene — ea constituie o încercare întru totul necesară, avînd meritul de a se prezenta prima cercetare documentată și ferm orientată științific, consacrată descifrării complexelor aspecte ideologico-estetice ale poporanismului diversionist.

Tinărul critic este în plin proces de formare, și nu ne îndoiim că, sporind exigența față de lipsurile care mai stăruie încă în activitatea sa, va deveni o personalitate critică cu autoritate apreciată de cititorii cărora li se adresează și de scriitorii ale căror creații le analizează.

Nicolae Ciobanu

Lucașfărașul

Revista a Uniunii Scriitorilor din R.P.R.

Director: acad. MIHAI BENIUC

COLEGIUL DE REDACTIE:

Dumitru CORBEA (redactor șef adjuncț); Dan DESLIU (redactor șef); MIHU DRAGOMIR (redactor șef); V. EM. GALAN; Silviu IOSIFESCU; Acad. MIHAIL; Mihai NOVICOV; acad. PAMONTEA-PREȘESCU; Acad. TIBERIU POPOVICI; Al. I. ȘTEFĂNESCU (redactor șef adjuncț); Tiberiu UTAN; Hora-lamb ZINCA (redactor șef adjuncț).

Avramuț Smochinescu, fost Felnghebaum, eodul cărții lui Ury Benador, cere pentru a fi unteles pe deplin, mai mult decît oricare dintre frații lui intru parvenire din literatura noastră, o scurtă incursiune istorică. Pentru că el stă la hotarul a două categorii tipologice a căror existență nu a fost încă relevată. Ni se pare anume, că pînă în jurul primului război mondial, parvenitul se ridică mai ales din postura de slugă sau dintr-o stare de dependență umiltoare față de stăpîn, avînd multă vreme de suportat această situație chiar

incepe ca un Dînu Păturică, în deopotrivă unchilul său Marcu Moșcu din tirgusorul Podoleni, procedeză ca un Iancu Urmatcu, eliminînd nemilos pe toți cei ce-l stau în cale (de notat paralelismul dintre soartele lui Ioachim Dorodan din Sîrșit de veac în București și Mișu Horowitz din Gablonz), trăiește și se înalță pe a un Micu Braun sau Iosif Rodean. Cum sîrșește, deocamdată nu știm. În zilele anului 1948, Smochinescu și prietenul său Cristea-Bujor se repliază strategic în dușmana mizeră, prăfuită, plină de șobolani din Bărăție. Legătura subterană cu un magazin de haine vechi pare a fi simbolul decăderii

ce-l deosebește de Dionisie Nedelcu și Iamache Găneacu, frații săi bunți din noul roman al lui Tudor Teodorescu-Branție — atît de abia după avert, pentru mărimea căreia lucrează neînecat, renunțînd la plăcerile vieții de lux, și îl aproprie mai degrabă de Iosif Rodean, fără însă a cădea în delirul acestuia.

Dar încă mai important în complexul literaturii noastre este faptul că Ury Benador a reușit să surprindă cu o finețe remarcabilă pînă întru totul atît de incilic al combinațiilor comerciale, bancare și industriale din timpul și din anii următorii primului război mondial. Epoca a mai format obiectul mul-

URY BENADOR: „Gablonz—magazin universal”

atunci cînd își consolida starea economică. Dînu Păturică, Tânase Scaltu, Iancu Urmatcu, iată trei reprezentări caracteristice în acest sens, cărora li s-au adăugat în anii din urmă frații lor din romanele lui Ion Paș și Tudor Teodorescu-Branție, inspirate din aceeași epocă istorică.

Scriitorii contemporani acestui fenomen — Alexandru Vlașuțiu mai ales — le-au asociat și atribuții, esențial de altfel, de parașiti, mai ales cînd drumul spre îmbogățire trecea și prin alcoolul femeii avute care se încapătina să-și perpetueze, oricît de tardiv, însușirile erotice. În anul din jurul primului război mondial tipul parvenitului începe să-și schimbe fizionomia: el își îndreaptă coloana vertebrală încă de la începutul carierei sale. Trece mai puțin sau aproape de loc prin stadiul de parașit și pînă să lucreze de la primul pași „de cont propriu”.

Fie că se trezește învâțit peste noapte datorită subșolului pe care nu-l bănuia atât de darnic în petrol și aur (ca de pildă în romanele lui Cezar Petrescu, Ion Argeșianu, Radu Tudoran), fie că războiul i-a deschis căi sigure de sporire a averii (ca în cărțile lui Camil Petrescu și Cezar Petrescu), fie că și-a făcut o îndelungată carieră în prăvălii murdare și întincoase (Foc în Hanul cu tei de I. Peltz) — parvenitul secolului douăzeci se deosebește de frații lui care l-au precedat în literatura noastră nu numai prin rezervația, siguranța și îndrăzneala cu care urcă treptele învâțirii, dar și prin faptul că stie să-și vizeze de la primii pași „combinații” de mare anvergură „îngîndu-și” fără reticență tentaculele în orice domeniu al vieții. El se diferențiază de aristivii secolului trecut și prin faptul că trăiește frenetic, zgomotos, orgastic plăcerile pe care le procură banul și nu-și refuză nici unul din bucuriile pămîntului.

Avramuț Smochinescu face trecerea de la o tipologie la alta. El

companiei Smochinescu — Cristea, căreia nu l-a mai rămas decît perceptorul afacerilor ilegale.

Dar deși acțiunea cărții pornește în 1948, drumul lui Smochinescu se împotmoleşte aici și începe cu două decenii și mai bine în urmă, atunci cînd din prea multă grijă pentru avuțul unchilului său Marcu Moșcu, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții mai importanți. Are grija însă să adauge un însemnat plus de marfă nefecturată pe care acesta o plătesc cu numai șazeci la sută din valoarea ei. Pentru acesastă ispravă va intra la pușcărie bineînțeles nu Avramuț ci „volajorul cu abonament clasa III-a”, Mișu Horowitz. Cariera de parvenit a lui Avramuț începe decît cu pași siguri. A urmașii căsătoriei cu Evelina, ambaleză chiar el — marfa pentru clienții

DOUĂ SCHIȚE de Gica Iuteș

LUNA ȘI CRINUL

că se trase la adăpost între femei.
— Răspund, mormăie ea — dar venindu-și în fire, începe să se apere. Și ce te legi de mine, președinte. Cine a adus gospodăriei șaizezi de mii cu trufandalele, ai? Cite nopțile n-am dormit? Ce am eu cu Comăneasa?

— Hei, noroc, Comăneasa! Chiuu Luna goind ulceica.
— Arde-ți ar mașile, giții-tule, îi probazi Chița crăpind de necaz.

De la cazan, Tămărașu se întoarce acasă amețit. Nu-i plăcea băutura, nu ținea la pahar, era om liniștit de firea lui, chibzuț și cumpătat. Dar uite că venea cite una, care schimba rinduala. Demnitate, pică cuscru-său, Vasile a Ducului, cu deocarul să-l ia la gospodărie. Tămărașu, simți că nevasta pune la cale ceva. Umbra ca o muță, trebuia să-i scoți cu cleștele cuvântul din gură. Auzi, dacă se mai pomenia una ca asta?

De ce să nu dormă Trăița acasă? Să miie peste noapte la cumnata-sa Zorica. Să-i ajute la cusut la mașină niște cerceafuri. Luna și crinul el și Zorica. Și unde mai pui că și Tane e de partea lor.

Bănuți că Vasile nu venise cu noaptea în cap de florile mărlului, știa el de ce venise. Erau de-un leat. Feciorisă împreună, o dată plecaseră pe front și, ce potriveală, se întorsese în aceeași zi. Ghiță Tămărașu, pandur, Vasile al Ducului, ca o umbră dintr-un spital de la Iași, cis de trei degete de la stînga.

La împărțirea moștelor Comăneasa au fost alături. Iar cind a fost să intre în partid, Vasile a Ducului l-a ris lui Tămărașu:
— Eu, după tine merg Ghiță.

Oamenii începuseră să creadă că era mare asemănare între dînșii. Porniseră două inovări în Todrești parca anume ca să-i pună pe amindoi peședini.
Numai cind a fost cu Gos-

podăria Colectivă, Vasile s-a dat de o parte.
— Eu mai stau. Am cinci fete de măritat, și-s cis.
— Care cinci? Luna și Crinul! s-a miniat Tămărașu, aia mică-i de țit!

Atunci erau să se taie, a venit primul secretar al raionului să vadă din ce s-au luat.
— M-a făcut trădător de clasă! A zis că fac jocul chibzurilor... și trag după mine pe alții. Păi se poate tovarășe prim?

Doi anj încheiați s-au ocolit ca niște dușmani. Vasile a Ducului se înrăse. Se temeaua unii de dînșul ce de ciumă.
Intra în casa omului pe ne-gîndite și-l lua la întrebări.

Mă de ce-i spui tu lui Ghiță Tămărașu că te iei după mine? Ai tu cinci fete mă, și ești cis de-o mină? Tu te iei după chiburi mă, nu după mine!
Tămărașu cind auzea, ridea.

Luna și crinul lui. Așa-i trebuie!
Dar cind s-a întimplat că fecioru-său Tane, mecanic la Semeteu, a vrut s-o ia pe Zorica, fata cea mijlocie a lui Ducu, nu s-a opus.

In zina nunții, Vasile a Ducului, a venit cu lăutarji la Gospodărie, cu unsprezece cere-ri. Ultimile cereți din Todrești pentru colectivă.
— Scrie-mă Ghiță! Văd că Zorica e cu burta la gură și mare nevoie de zestre. Și-a început să plîngă ca un copil.

Luna și crinul tău! Dă cerelele-neoace. Ai ajuns la vorba mea. Acum, Vasile a Ducului îți zice lui cuscru-său: Măi Ghiță, ce faci tu ni-bine? Ai să ajungi la vorba mea. Omori faa om?

De ce s-o omor? se în-floară Tămărașu, simțind că-l apucă un circel la inimă. Singura lui copilă, lumina ochilor lui.
— Bre Ghiță, bre, de ce să te pui în contra chiar așa? Ce dracu bre, pentru niște vi-țe? E păcat, bre. Ciobanu-i om, nu glumă. Președinte cu

greutate bre. Si Trăița îl fu-bește! Dacă-l iubește n-ai ce-i face! O să-ți joci nepotul pe genunchi la nunta la Suhățelu. Iți spun eu că-s păit.
Vorbuia asta îl lovește ca niște palmă pe Tămărașu. Se repede cu bicul pe cal și do-carul intră într-o băltă de noroi, drept în fața Semeteului.

— Ehe, rinjește el fâlos. Așa să crezi tu, baliță uscată! C-o fi Trăița mea, ca Zorica ta!

— Ei lasă, ce te năburligi așa? face Vasile a Ducului, ștergindu-se de stropii negri de mirgă care l-au umplut parcă anume, numai pe el. Iți pare rău de Trăițică? E premiant pe școală bre!

Asupra lui Tămărașu s-a lăsat o supărare mare și grea. Pină la acareturile Gospodăriei, nu mai scoate o vorbă. Muslața pirlită de tutun stă arci, și Vasile a Ducului ride în sinea lui. Știe el ce șite de la fie-sa Zorisor se ridică un sfîntuleț de soare, de se trag și ciniia la umbră să se caute de purici și de scaieți. Tămărașu nu mai are astăzi prinzi-șor. Umbra negru ca pămîntul, cu pălăria trasă pe ochi, e uscățiv el de fetul său, dar zilele astea parca s-au secolit de tot. Ochiu mic și albaștri l-au dus în fundul capului.

Calme mărunț și apăsat, se o-pretse pe la grădini să vadă ce treabă au făcut țigani. Al-beata zidurilor, miroșat proas-păt de var, îl mai liniștesse puțin. Au făcut treabă gos-podărească țiganii. Is mesieri buni.

La ferma de porci e mulțu-mii de boxele pentru porci, dar cind așli că nu s-a adus zorul de la cîșină pentru por-ci, începe să țipe la ingrijitor:
— Trei zile o să propun să-ți taie! Luna și Crinul!

La magazii și hambare e cea mai mare forță.
Griul de anul trecut se dă prin machină, din hambarul vechi cu ușile date-n lături se aude fîșind Vermorelul.

Luna și crinul. Ce desin-fecție e asta cu ușile des-chise? a dojeneste președinte-le pe Chița lui Culbec, care vine cu-o căldare plină de so-luție, cu nasal și gura acer-putie în tulpanul alb. Nu i se vad cîție ochii negri. Ioc-șii ca la turcoale. Sub ram-pa la hambarul cel nou, bu-nica lui Fimie, baba Polosa-nea, a venit volantar la cusut saci cu toate soarele de pe ușița ei. De obicei cind e Po-losanea intră femei, nu se aud decit risete și chioțel.

Ara gura de aur baba Polosa-nea. Să tot stai să-i ascuți palavrele. Dar acum e cătră-nită, Uite ce-i face Fimie! La crescut dîntr-un boi de carne: nora a murit la face-re, fată-său nu s-a mai întors de pe front. Și acum uite ce pătește cu el la bătrînețe!

Are ibovnică la țig, e vâdu-voaic care ține tutumerie, s-a incurcat cu dînșu de pe cind era recrut. Și nu mai poate seapa de ea. Vulpesă-petrecută și prin cîr și prin dirmon, parca l-a pus belciug în nas lui Fimie. Așa-i duce și-l a-duce. I-a cumpărat cămasă de poplină și-l îmbracă cu racheiu dulce de anason. La stricat tot rostul. Fimie, cind se tre-zeste și-și dă seama, îl arde cite-o cheflăneală, și țuge a-casă la buică-sa. Da, ci stă?

Face vorbă citeva zile mură-ză și cind crezi că l-a venit min-tă la cap, fură o găină, ouale din cubar și țiva! Uite cum s-a întors: sgrîiat pe fată de

parcă a stat cu-o pisică tur-bată într-un sac.
Cumetrele cele știrbe caină pe Poșolănea. Bunica îl pin-dește pe Fimie cum se ține după președinte. Și cind ace-sa se apropie strigă cu șirete-nie:
— Păi se mai uită preșe-dintele la unul ca tine? La un trîntor și-un berbedeu?

De unde și pină unde, știe Fimie să pună degetul drept pe rană?
— Apoi dacă gospodăria nu mă primește, tovarășe preșe-dinte, m-oi duce la Suhățelu să-mi cîștig „existența”. Fimie rostește „existența” cu un aer tragic de vechi cabotin. E bă-iat umblat prin lume.

Numele de Suhățelu îl In-vește pe Tămărașu drept în moalele capului: poruncește cu voce joasă, nefirească:
— Luna și Crinul! Treceți la machină!

Ei vezi, se miră Polosa-nea, rupind așa de forți cu dînșii ei cei frumoși, rămasi prin ce minune, ca o tinerete, la fel de albi și mărunți ca niște mărgelice. L-a trimis la machină pe unul ca tine! Și cum impunge de repede cu acul, așa-l impunge și pe Fi-mie cu limba stîrnind hazul:
— Vezi măică, să nu te mă-minece gărărițele?

Fimie năgite și nu cre-ștește. Scumpă nuna și prin strungăreț și-și scoate că-masa de poplină de la ibov-nică. Se arată gol pină la brieu, nerușinat de frumos. Mușchii îi joacă sub pielea netedă și aurie ca piercica. Poartă mustăcioară subțire cit piciorul gîndacului, saltă de pe rampă sacul cu-o mină și cind îl duce spre machină nici nu se-nvadaie de șele, al naibii. Soarele îl privește pe furis, cu gurile punge de par-car fi mîncat aguridă. Chița lui Culbec își scutură părul și tulpanul alb, suflă pe nări și-și umple gusa ca de turtu-rică, către Fimie.

— Știi, ce tare-i soluția asta din Vermorel?
Polosa-nei îi tremură pe virful nasului o lacrimă cit un bob de mazăre. Ei, Fimie, Fimie, care fată nu te-ar vrza pe tine, numai să fii tu om...
După ce cară vreo cinci saci. Fimie se folănește pe scară, drept pe unde trebnie să treacă președintele. Desface pumnul și-i arată o probă de la machină.

Nene Tămărașule, trebuie dat de donă ori. Mai are!
— Păi dacă are? Ce aște-pteți? Luna și crinul.

Asta-i vorba președintelui, și la supărare și la bucurie, dar acum se vede că încon-trat răt pe cineva, că se ur-că-n docar, și nu se mai ulă-nici în stînga, nici în dreapta.

Adevărat că Ghiță Tămărașu nu mai are liniște. La vreo zece kilometri e grădina de zarzavat și pepenăria. Bate calul care frămîntă noroiul grunjos de pe marginea dru-mului, soarele arde tare, l-a mai sbricit.

Pe la sfîntina cu Cruce, printre lanurile de lupin, do-carul lui Tămărașu îl ajunge din urmă pe Juniorii din Todrești. Printre ei e și nepo-tu-său Trăițică și chioțele lor bucurtoase, îi mai limpezesc gîndurile. Sar ca niște lăește în trăscuria usoară, cocoțată pe roți inale, cu băneții la spate pentru rîndaș. Deocarul Comănească se indoae de a-tita greutate, dar lui Tămărașu i se pare că lupinul e mal verde, că cerul e într-a-devăr senin și că miline pol-mine o să se trelere și restul de snopi.

— Unde vă duceți voi mă?
— Avem meci de întimpla-nare cu Suhățelu.
„Iar Suhățelu.”
— Praf îi facem, țipă ca o trompetă Trăițică.
— Luna și Crinul, se însu-flește Tămărașu. Mă dacă-i faceți praf, vă dau echipa-ment.

Malourii galbene și min-ge nouă-i condiționează Tămărașu junior.
— Stîm! Ise președintele. Se zărea pădurea Todreștilor și casele din Suhățelu, din-colo de bălți, orezării și în partea dinspre islaz se întin-dea pină-n buza pădurii, gră-dina de legume. Sera selntea în soare, ca argintul.

Juniorii coborîră la islaz, întimplinați de chioțe și flu-lerături bucurtoase.
— Todreștii! Au venit Todreștii!
Ghiță Tămărașu le făcu semn cu bicul, rîzind din toată inima. Cobori pe un

drumeag îngust oare mergea pe lingă un ochi de băltă în care se scaldau un cîrd de găște cu pene crețe și albe ca omătul. Se pomeni gîndu-duse la Florea Ciobanu, la fata lui Iață și ciuplita de văr-sat, la urechea ruptă de glon-țul chibaburului Făncea Toma unde slujise de copil Florea Ciobanu — fără mamă, fără tată. Dar inima nu i se în-mule.

Adică Florea Ciobanu veni-se la Todrești în primul an de colectivă și-i spusese:
— Nene Tămărașule, mă uit la vite și mă gîndesc că în grajdul asta vechi de la Sfat mor cu zile, bre. Au tri-cofiție și se leagăna pe picioare de rahitici ce-s. Nutreț n-aveți. De rasă sint. Nu-i pic-cat? Vinde-mi-i bre, și cind vă faceți grajdul, și-i întorc. Cind terminase grajdul cel nou, se duse la dînșul.

— Florea am nevoie de vi-te.
— Și eu! Am în plan 300 de taurine. Or făcușe Florea pe prostul.
— Păi cum, ai zis că mi-l întorci?
— Cum, nene Tămărașule, Congresul al treilea cere să ne mărim șeptelul și dumnea-ta cere să-ți vind vitelii din grajd? Uite așa își bătușe joc de părul lui alb, un fîngan, care n-avea nici treizeci de ani.

Își călcase pe inimă și se mai duse o dată, cind au în-ceput grădina.
— Bre Florea, știi ce mă gîndii? Voi aveți motor pu-ternic la orezării, apă-n Lalo-mița berechet. Dă-ne și nouă un surub de apă să udam o-menește grădina.
— Te-ai gîndit rău, nene Tămărașule. Orezi-l gîngas. Nu stă alături cu leguma de cit în oală.

Așa, deci, se scootea Tămărașu: ce fel de om e Florea Ciobanu? Să înșele cu bună știință pe-alți președinte de colectivă. Și încă vecin. Îl în-șele o dată, nu-ți dai seama, să ziceai pentru șeptelul tău, dar ziceai că două oară vine, vednul cere ajutor, și tu nici nu te uți. Ca să-ți faci gospodăria la milionară. Și pe urmă ai o-braz să-mi ceri fața. Nu mie, personal, că e la inimă. Vii la caseru-meu, la feluor-meu, numai la mine nu. Luna și Crinul tău, Florea...

Tămărașu se dădu jos din docar, legă calul la umbră și umblă printre straturi, îl cer-ceală pe Ion Sălăreșu, paznicul, — cum e cu varza, ce păre-ri dă, prefăcîtuș roșile și ardii și apoi o luă singur în-cet prin pădure.

Cintau pasărele și frunze-le nu se clinteau. O mireas-mă crudă ca de lapte urcă din ferburi, plutea — îl învă-lua pe Tămărașu și asta îi a-mînți chipul fetel lui. Îl lu-nea pe dinălta ochilor, ca o mustare.

Luna și Crinul tău de fată: o mustară el blăjîn, eu zic că nu-i om pentru tine. Nu!

Săfîmîți bătrîni și ulmii vînjoși coborau lin de pe Ripa Surpată, pe lingă malul apei, cu sălcii plîngătoare și arini tineri cu trunchiuri sub-țiri, drepte ca luminarea. Tu-fete de lemn cîneșe se înclî-ceau pe mal, cu rugii de mure. Si era un loc unde apa scobise și rotunjise malul. Și undă se încăzea ca dată în uncrup, lăsînd să se ridice pe lingă șalupă apei, o limbă de nisip moale și aurie. Pină și copil cînoșteau locul acesta.

Dar Tămărașu venea aici rar, și credea că nimeni nu-l știe. Locul acesta i se părea lui raiul pe pămînt. Venea aici de cite ori simfea nevoia să cugete în liniște, nesupărat de nimeni, la cite se cuvenea să cugete un om ca dînșul cu griji și răspunderi. De fiecare dată pleca de aici să-ți de o dihină și împăcat și o dată și trecuse prin mînte un gînd năstrucnic, că locul asta ar fi bun pentru o stațiune de odihnă. Adică de ce nu? Todreștii de pădure. Și ce milion ar fi asta pentru Gospodărie. Toată aprovizionarea...

Acum Tămărașu se desbră-că repede și intră în apă, în-florindu-se de plăcere. Se așe-ză pe limba aceea de nisip, cu spinarea la soare. Și iar se gîndi la fata lui, Trăița, care voia să se ducă după Florea Ciobanu. Așa ațipi. Și vișă că de jur împrejur pe malul apei erau case marje albe, cu cite trei caturi, cu ferestre deschise prin care se azeau muzici și la unul din bal-coane ședea Trăița lui cu Flo-re Ciobanu.

A plouat pe la mi-loiul săpămîinii, joi și vineri, ziua și noaptea, ploaie nebună de vară, cu fulgere și tu-nete, cu stropi cit corcoduș. S-a spart treierul, nu putea să mai aștepte și cerul vreo două zile? Frumos grîsor s-a mai făcut, dar uite, că a mai rămas pline pe cîmp, iar sămînța are peste umiditate, unde să întinzi în voie ația jîmăt de grînă, s-o poți lopă-tă să nu prindă mucegași? Noroc de cantitatea contrac-tată c-a fost dusă din vreme la Bază. Lucrul mare și poli-fil la lărgime intră-tău: cu două camioane nu le doare capul, dar te doare inima să le zduminci prin țării pe drumurile astea strîtețe. Ho-tărîți lucrul că șoseana e bă-jocoră! Apoi nu-i păcat să ai S.M.T.-ul la șosea principală și să aștepti cu pietrișul la marginea șantului? Să bată motoarele în gol, să lupte biclji tractoriști cu noroaiele pină la botul mașinii? Cită pagubă și trudă, pentru ce?

Ce treabă e asta să te lupți cu noroaiele? Uite, parca în-vertăște și se umflă ca malana, să și se urce și în suflet, luna și crinul, lui de noroi! Te leagă de milni și de picioare!

Plouă și altceva nu mai poți face nimic decit să-ți pui prețel în cap, să te invitești ca paparada prin ogrădă și să aduni cercoșezele. Ghiță Tămărașu stă la ferăstrău și se uită pe ușiță. Motanul tărcat, cu canafii roși de lină la ure-chi, toarce și se frînchește pe lingă dînșul. E și el, un su-

flet, care cere mîngiere. Ne-vesta intră-o odată, se uită chioris, cu barșul tras pe ochi, lese trîntind ușile, bom-băne și pe urmă o aude cum oftează și suspină. Suspina pentru flică-sa? Acum, ce crede ca? Că dacă suspină și se frămîntă, face gaură-n co-vrig. Luna și crinul, ei! Mai rău cu Trăița, cu nu plînge și nici nu suspină. I s-a împie-trit obrazul ca marmora. Se încalță cu cismele de cauciu și pleacă din se de dimineață prin sat, înoată prin glod să adune copiii la grădiniță. A pus să le facă șorțulețe abstrac-te... E... Luna și crinul, ei de fată! Seara vine și zice...

— Multumesc, am mîncat la cantină! Și se duce în odaia cea mare și se culcă cu fata la perete.
Lui Tămărașu îi vine să-și la lumea în cap. Dă binisor motanul la o parte, se ridică de la ferăstrău și deschide radio. Dar întoarce îndată bu-tonul. De muzică-i arde lui?

Se repede la masă — trece ca vîntul prin hiedă unde mireas-se bine a bors și leustean. A-parcă dîntr-un cui prelată undă și-o vrîrile pe spinare. Iese afară în ploaie, fără să se uite la nevastă. Nevasta se uită crunt după dînșul, go-nește motanul tărcat cu o jor-die pe care-o face pe urmă bucățele și-o viră în plită.

La cazan e inghesuală ca la moară. În șoproin, fum de țigară să-l tai felii, și aburul rachiuului cald te mahmurește înainte de a te îmbăta.
Tămărașu își scutură gioldul de pe cisme, aruncă pre-lata-ntr-un colț și se viră în-

și San Pastore e mulțumitoa-re. Densitatea corespunde. Dar ne luptăm cu primăvara seco-tosă. Batem de două săptă-mîni cu ploaie artificială.
Sentimentul că e jocul unei întîmplări ciudate începu să-l obsedeze pe Barbu. Ani de zile în urmă se luptase cu do-rința de-a o revede. Și acum, pe neașteptate... Dar nu, nu era Dora aceea care se află la citiva pași de dînșul în în-căperea aceea, ci o femeie cu totul străină, o femeie ma-tură, care-i purta numele vechi de fată, chipul, trăsăturile... se schimbase mult desigur. Nu mai avea zulufii blonzi zburliți ca un abur aurii pe frunte... Se găsi deplasat și ridicul și încercă să-și repete că întîlnirea lor e o întimpla-re oarecare. Desigur ea avu-se dreptate. „Am fost colegi de facultate pină în anul trei”. Ații și nimic mai mult. În anul trei devenise „madam” avocat Socacescu.

O ascultă cum îi explică o situație de teren și constată că glasul ei îl sună străin, al-terat de o notă dură, metalică, care-i displacea și în același timp îl calma. „O să avem o căsuță la noastră la marginea cîmpiei! O căsuță cu obloane verzi, cu stupi de albine și trei băteși. Ba trei fete și cu Dora patru! Ba trei băteși și cu Ba-abu patru!” Amîn-tirea ei îl coplesii chinător.
„De ce Dora? De ce ai vrut să se întîmple așa?”

— Cristina, vino odată Cris-tina!
Barbu îl privi uluit dar Maloman îi întinse cu un aer grav și solemn tabachera lui caraghioasă, care semăna cu o ceapă mare de apă turțită.

Cea pe care o chemase el la telefon nu mai întîrzie să-și facă apariția. O femeie mărun-țică, vioaie, cu chipul plăcut, negricios, surprinzător de întî-nerit de cele două șuvițe de păr argintii ondulate spre tim-pile.
Spre satisfacția lui Malo-man, ea se prezentă singură autoritar:
— Maloman!
Apariția Cristinei Maloman o însufleți pe Dora și chiar Barbu o privi cu plăcere. Vorbea repede, cu accent cin-tat ardelenesc și îl începu să

Primăvara rece toasă

lui F. B.

se mire de cunoștințele ei tehnice, pină cînd află că stu-dia mecanica agricolă și că-și pregătise proiectul de diplomă. Înțeluse din discuție că lu-rase cu Dora la o gospodărie de stat din raionul Inău. „Cum a ajuns Dora la Inău? Cu So-cacescu?”

În mașină, în drum spre cultură, el își dădu seama că Malomanii n-o slăbeau din ochi pe Dora. Ședea între ei, ca între doi îngeri păzitori. Maloman o îndopa cu țigări, ce stupiditate, s-o întorce cu ațitea țigări! Cristina o ră-săfă matern „Dorica dragă”, și Dora îi apărea acum într-o altă lumină. Ea părea într-a-devăr că are nevoie de ocrotire, cu părul strîns sever peste urechi, avea un aer fragil, înduioșător, de convalescență.

Barbu o privea în oglinda atrînată de parbriz, căuta să-i prindă imaginea fugară. Cele două păpușele de lîă colorată puse sub oglindă, de lo-godnică șoferului, probabil, săltau într-una îmbrîșșate. Se pomeni scotind diferența care putea să fie între vîrsta băie-țușului său și fetița Dorei. — ea avușese copilul în primul an de căsnicie...

— Cîți ani are fetița dum-țitale tovarășa Armeanu?
— Fetița are nouă ani, bă-iatul șapte! Răspunse ea sec, cu nota aceea metalică, dură.

Maloman se înecă subit cu țigara și ceru nevastei o batis-tă. Barbu strîns pe genu-chi sîrvieta lui mare și cam obosită de alittea deplasări pe teren, deformată de vîrsta de lîă, vesta de la care se cîon-dănea de fiecare dată cu so-fia. El se împotriva s-o ia, nevasta i-o strecura în ultima clipă, înainte de plecare. Da, Cristina Maloman era desigur o femeie excepțională... La patruzeci de ani să-și dea pro-iectul de diplomă, reflectă el fără nici o legătură, pe urmă făcu legătura. Cristina inter-venise cu o subtilă inteligență,

și deplasase discuția pe un fâ-găș profesional. Lucrarea ei de diplomă avea ca temă „Iri-gațiile prin asperitune — cea mai importantă problemă de viitor în agricultură”. Începu cu ea o controversă asupra problemelor de viitor în agri-cultură, apoi Barbu renun-țând în favoarea ei, preocupat de descoperirea lui senzațională: Dora le povestise despre „el”. Întimplarea aceasta nepre-zută îi pășise și pe el nepre-gătîții. O „coroteau” împotriva lui. De ce?

Se simți obosit de moarte, și mai ales dezamăgit ca după o luptă grea. Duse într-a-devăr o luptă? Cu cine? Cine era victorios, cine căzușe în-frînt? Nu știa. Ce trebuie să știe? Nu cumva abea acum

se despărțea pentru totdeauna de Dora? Dora! Dora!
Îl auzi pe Maloman cerînd șoferului să oprească, o ascultă pe Cristina care-l strigă să coboare.

Înregistră după sunet țipul de aspersor I.A.J.-60, privi cîmpul invadat de soare, în-cercuț de curcubeu ploii ar-tificiale, dar se trezi abea cînd Dora strigă cu glas puternic, armonios:
— Cristina! A înflorit „Tri-umful”!

Și recunoscîndu-i glasul, Barbu porni ca tîmbărit spre arealul brațului ei, rotunjii în aer, ca o chemare irezistibilă. Înolă prin marea verde și li-niștită, marea verde și liniș-tită pe care o străbăteau îm-preună, înșfîrșit...

Desene de TIA FELTZ

Din nou despre piesa într-un act

Eristă astăzi, la noi, un interes legitim pentru diferite forme de așa-zisul „gen scurt”. Fenomenul este explicabil dacă ținem seama de capacitatea pe care o au aceste forme de a răspunde operativ comandamentelor majore ale revoluției culturale, în desfășurare, de puterea lor de a concentra într-un moment revelator, reprezentativ și elocvent, realități tipice ale actualității, de rolul educativ extrem de eficient pe care îl pot avea în procesul de transformare socialistă a conștiinței oamenilor. Evident, eficiența lor e condiționată — ca în orice operă literară — de veridicitatea conținutului lor, de orientarea ideologică a scriitorului și de măsura în care acesta a izbutit să transfigureze artistic adevărul vieții. Succesul de care acest „gen” se bucură în rândul publicului cititor și spectator nu e nici el întâmplător, întrucât evidențiază așezarea mereu sporită de cultură a marelui dornic să cunoască, să se instruiască și să se educe. Piesa într-un act e una din aceste forme și nu dintre cele mai puțin importante, fiind destinată să îmbogățească repertoriul instituțiilor teatrale cu cel mai mare număr de formațiuni, scene, actori, spectacoale și spectatori: teatrul de amatori. Pentru a sublinia lucrul acesta este destul să amintim că numai la recentul Festival biennial de teatru de amatori „I. L. Caragiale” sau într-unul din diferitele faze ale competiției, aproape zece mii de echipe, prezentând peste 2.500 de spectacole în fața a 5 milioane de spectatori. (Cifrele nu înglobează mii de echipe ce activează în școlile de toate gradele).

An de an numărul celor ce compun astfel de piese e tot mai ridicat, calitatea artistică a lucrărilor e în creștere și ea. Scriitorii de prestigiu alimentează continuu repertoriul formațiilor artistice de amatori cu opere dramatice care s-au bucurat sau se mai bucură încă de o largă audiență în masă. Apoi, Teatrul Demetriuș, al lui Mircea Stănescu (mai de mult), al lui M. Davidoglu, H. Lovinescu, S. Tăutu, Dragoș Nicol, sau, mai recent, Teatrul Buceșca, e prin munca patriotică depusă și prin rezultatele obținute de cele mai multe ori, vrednic de luat în considerație. Lista ar putea fi, desigur, întregită cu numele unor scriitori mai tineri, mai puțin consacrați, unii dintre ei descoperiți cu prilejul concursurilor anuale „V. Alecsandri” organizate de către Ministerul Învățământului și Culturii, prin Casa Centrală a Creației Populare. Și totuși, cu toată această participare (la numărul concurs „V. Alecsandri” — din 1960 — s-au primit peste 250 de piese), numărul lucrărilor dramatice într-un act e departe de a satisface necesitățile mereu crescânde ale formațiilor artistice de amatori din țară, care doresc să aibă un repertoriu de mare varietate tematică și, firește, de bună ființă artistică, — repertoriu adică înfipt în solul celei mai vii actualități.

Piesa într-un act îndeplinește, înconștient, la noi, certe funcțiuni educativ-politice, dezbătând probleme de importanță majoră în procesul de construire și desăvârșire a

bazei tehnico-materiale a socialismului. Militudin pentru traducerea în viață a sarcinilor trasate de partid și de guvern, aducând pe scenă situații și caractere tipice ale realității cotidiene, ea contribuie, prin puterea exemplului artistic, la accelerarea procesului de transformare a conștiinței oamenilor, de înțelegere tot mai profundă a sensului ascendent al mișcărilor societății. Lucrări dramatice ca O să fie numărate mare de Lucia Demetriuș, Fata țării cea frumoasă de I. Chelu-Destelnică, Zăstrea Ilenuței de Mircea Stănescu sau Logodna furtunoasă de Kakassy Endre — ca să cităm doar câteva — au jucat un rol pozitiv în acțiunea de cooperativizare socialistă a agriculturii, așa cum piese mai recente ca Neamurile de Teofil Buceșca sau Soțul Leonței de Viorela Arghirescu joacă în prezent un rol similar în procesul de întărire economic-organizatorică a gospodăriilor agricole colective. „Pără îndolăit, comparându-l cu ceea ce ar fi putut fi, niciuna din piesele citate nu atinge, sub raportul realizării artistice, un nivel foarte ridicat. Ele au avut însă meritul de a înfișa pe scenă conflicte izvorite din actualitatea cea mai stringentă, probleme de interes public real, eroi ai zilelor noastre, sugerează spectatorului, prin destinate personajelor, ceea ce trebuie să mărgăie pentru a se apropia cât mai mult și mai rapid de țărâmul de milenii visat al fericiților. Merite similare au, referindu-se la eroii din mediul muncitoresc contemporan, M. Davidoglu (Trandafirul negru) sau Constana Bratu (Povestea cu sorțurile schimbate), ori din trecutul de luptă al comunistilor, Horia Lovinescu (Și pe strada noastră) sau Dan Tărbilă (Gara mică). Eficiența politică a unor atare lucrări constă în primul rând în dezbaterea unor probleme majore ale epocii și istoriei noastre, în sublinierea forței excepționale pe care noua reprezentare în revoluția socială sau morală, în rotunjirea unor caractere memorabile sau a unor situații capabile să lumineze în adevăr semnificațiile de subtext ale cuturii sau cuturii fenomenului aut în vedere de dramaturg.

Evident, succesul dobândit de majoritatea autorilor citați a fost condiționat și de efortul lor de a se menține mereu în esențial, mai precis, de a nu aluneca în conflicte lăvălnice cu caracter de „umanizare” forțată, de a nu suprapune artificial sau de conveniență conflicte gândite abstract, cum ar fi, de pildă, conflictul erotic și conflictul intereștii pe rațiuni social-economice. Neputința deslușirii esențialului în realitatea obiectivă și, deci, incapacitatea de a transfigura în limbile ei tipice această realitate, duce în mod fatal la naturalism, cum se întâmplă în piesa lui Tiberiu Vornic La comisia de împacuire. Totul se consumă aici într-o joacă fără rost, în care nici limbajul pitoresc al eroilor, nici versurile autorului, nici schimbarea „problematicii” de la o „scenă” la alta nu salvează textul. Dramaturgul, care cu alte prilejuri a dat lucrări mai consistente, s-a jucat acum gratuit de-a dialogul, fără să izbutescă să contureze mai pregnant măcar două-trei personaje din cele două cîte îi populază piesa. Fe-

nomenul e oarecum natural dacă ne gândim că una din „scene” înfișează oameni în toată firea dezbătând probleme ce decurg din accidentalul unei... pisici care s-a înecat într-o fântână, iar altele — sub forma unei ședințe gălăgioase și învălmășite — se mulțumesc să înregistreze haotic criticile aduse unui „procesman” de către consădenii lui și replicile stereotipe ale acestuia. Piesa este subtitulată „scenă din viața satului”. Cititorul sau spectatorul are dreptul să întrebe: sint care aceste scene caracteristice pentru satul nostru colectivizat? A surprins oare autorul aspecte esențiale, majore ale actualității? Răspunsul e, din păcate, negativ. Gorki, vorbind despre sarcinile literaturii, spune: „Este necesar să se jua din viața ceea ce este mărunț, dar caracteristic, și să se ridice la ceea ce e mare și tipic”. Tiberiu Vornic n-a luat decît „măruntul”. Problema fine, neindolăic, a lui nu este cea a unei „schia dramatice”. Victorița nu are parteneri pe potrivă. Evident, formula nu e și specifică numai lui M. Davidoglu. O întinșim și în alte piese mai vechi sau mai noi, printre care, bunăoară, în Povestea cu sorțurile schimbate. Constana Bratu o folosește pentru a defini pe romantica sesătoare Varvara. Dar autorea preferă, în general, să-i caracterizeze eroii în acțiune, agredându-i într-o intrigă relații complicate, în unele comicii de situații este exploatat în mod exagerat. Tot în acțiune, dar operând nu arareori cu aduce-rile lor pe pragul gestului absurd, — fiind tot de comicul de situații — sint rotunjiți eroii din Neamurile de Teofil Buceșca. Exemplele se pot, evident, înmulți. Formula fine, bineînțeles, și de temperamental artistic al dramaturgului, și de conflictual avut în vedere de acesta, dar și de modalitatea artistică adoptată.

Pe marginea modalităților prezente în piesa într-un act ne luăm însă îngăduința să vorbim cu al prilej, cu intenția de a ne referi și la alte probleme pe care această formă a „genului scurt” le pune dramaturgilor.

Aurel Martin

DISCUȚII Simple marginalii despre reportaj

Discuțiile teoretice cu privire la genurile literare sint mereu binevenite și oricînd, măcar în amănuntele și secretele de atelier și de măiestrie, ele aduc idei și observații noi. Sint gata să subscriu cu inima deschisă la numeroase din formulările tovarășului V. Nicorovic cuprinse în articolul „Soarele este nou în fiecare zi”, apărut în Luceafărul cu acest subtitlu: „Note despre stilul reportajului”. Totuși nu despre ele vreau să vorbesc, fiindcă sint cu totul evidente, ci despre câteva idei incomplete expuse ori ușor eronate. De pildă, nu m-aș hazarda să afirm — ca V. Nicorovic — că reportajul este un „gen prin excelență” legat de realitățile cele mai noi ale secolului XX”, afirmație repetată și cu douăzeci de rânduri mai jos în același articol: „gen prin excelență” nu, cum e reportajul”. Chiar dacă ne referim numai la literatura noastră, ca să fixăm în timp apariția reportajului ca un gen distinct, sintem nevoiți să ne ducem îndărăt cu foarte mult timp. De altceva decît un amplu reportaj sint însemnările de călătorie în China ale Sptarului Nicolae Milescu? După cum tot reportajele sint și arhicunoscutele note de drum „Insemnarea a călătoriei mele” de Dinicu Golescu sau „Peregrinul transilvan” al lui Ion Codru Drăgușanu. Dar însemnările de călătorie ale lui Nicolae Filimon, dar însemnările lui D. Bolintineanu, dar notele de călătorie ale lui V. Alecsandri, nu se încadrează pe drept cuvînt tot la reportaj? Și sintem departe de a fi epuizat o listă care cuprinde — numai din literatura noastră — măcar cîteva rafiuri de cărți din specialitatea invocată în articol. Nu-mi vine bine să apar nici un critic și cu atât mai puțin pe tov. D. Bălan, prețen și coleg de redacție (n-aș vrea să se

scoată de la naftalină cuvîntul „biserucă”), dar nu vîd în ce anume fel a greșit stabilind la reportajul lui Ilie Purcaru o așa-zisă „filiație ancestrală” care... se opreste de fapt la anul 1848. Nici G. Călinescu și nici Eusebiu Camilari n-au avut pricina de a supăra atunei cînd, notînd a parții celor două magistrale și memorabile cărți de reportaj despre China, critica s-a referit și la înaltașul lor, Nicolae Milescu. Mi se pare că o carte de reportaj despre Bărăgan nici nu ar fi de conceput fără invocarea mărturiilor reportericești ale lui A. Odobescu și Ion Ghica. Fără să fie un gen nou în sensul istoric al cuvîntului, reportajul este bineînțeles un gen al celei mai stricte actualități.

Dar un astfel de gen „prin excelență” nu este și romanul de anticipație, fără a fi însă nou și din punct de vedere istoric, chiar dacă ar fi să invocăm ca martor numai pe Jules Verne.

Tot frontalul literar al realismului socialist exprimă istoric în gradul cel mai înalt, exprimă realitatea zilelor noastre în mișcare a revoluționară, de făurire a orizonturilor socialiste. Atunci de ce să îngustăm unghiul de vedere, de ce să conferim numai reportajului caracteristici pe care le întîlnim în literatura realismului socialist pe toată lărgimea frontului ei, de la poezia de stil eroic, pînă la romanul frescă, de la scenariul de film pînă la piesa de teatru și de la schiță pînă la romanul de anticipație?

Referindu-ne la lătrarea lui Radu Cosău provocată de expresia „reportaj monografic”, V. Nicorovic cade în păcatul multora dintre critici. Nu întrebarea dacă există sau nu „reportaj monografic” merită a fi pusă, fiindcă el există pînă la evidență, după cum există reportaj-poem, reportaj-eseu etc., ci întrebarea, pe care ar trebui să și-o

pună în primul rînd criticul (și asta în mod autocritic!): de ce să-l cerem reporterului folosirea unei din modalitățile de expresie ale reportajului, cînd el a apalat (în funcție de temperamentul și formația sa) la alta din numeroasele modalități de exprimare reportericească? În cazul dat, pentru un reportaj monografic despre Bicz, reporterul ar fi trebuit să stea acolo de la prima lovitură de tîrnăcop pînă la umeplerea laului de acumulare. Și apoi, de ce chiar reportaj-monografic? Dacă unii reporteri care a stat la Bicz, în toată lucrările, citeva luni, sau un an, i-au fost cu desăvîrșire limpezi și familiare: 1) datele Planului general de electrificarea țării, 2) dimensiunile, importanța și locul ocupat în planul de perspectivă de către uriașul șantier de la Bicz, 3) efortul nemăpănit al constructorilor și patosul muncii lor creatoare, atunci, adăugînd materialul faptic văzut, observat, trăit și trăit pe teren, reporterul (chiar dacă nu realizează un reportaj-monografic despre Bicz) scrie în orice caz un reportaj bun. „Lumină”, reportajul lui Radu Cosău nu este, intr-adevăr, un reportaj monografic, dar de ce să mă lîrte acest lucru? Oricum care n-a fost la Bicz, dar care a citit acest reportaj, își poate face o imagine profundă despre această grandioasă construcție socialistă și despre mînașii ei constructori: betonisti, tuneliști, ingineri etc. Și asta ar trebui să multumească pe oricare cititor. Chiar atunci cînd el este și critic literar. Mai ales literar.

Comparația, ca figură de stil, are niște legi ale ei, și zicem — de pildă — ca ale adunării din aritmetica simplă. Nu poți aduna trei mere cu patru cutii de chibrituri. La un moment dat, concretizînd discuția despre stiluri noi și învechite (în reportaj, deci în domeniul literar), V. Nicorovic trece la sectorul ortopediei practice, vorbind despre moda la... bocanci. De ce să coborîm discuția la nivelul bătăturilor, la bombelul tare și la tălpile duble, cînd între pantofi și oricare gen literar nu se poate stabili nici măcar metaforic absolut nici o similitudine?

E adevărat că, în aceeași ordine de idei, V. Nicorovic aduce și un exemplu de stil

perimat, luat din literatură („Zărlile de farmec p'line strălucire în lumină”). Dar și extracția acestor versuri din opera poetică a lui... Cosbuc, este nedreaptă și nu înțelegătoare. Ar fi de prișos să mai și spun de ce? Nu în astfel de condiții invocăm pe marii noștri înalțași în literatură, nu pe acest tot de mică maha și mai ales nu cu citate trunchiate, cu un singur vers dintr-o poezie care de altminteriu continuă să fie citită și azi de mil și mil de cititori, sau cum îl numește V. Nicorovic, într-un stil de comerț cu ridicata, „consumatori de literatură”.

După atîtea citate negative, nu mă pot oprî să nu reproduc din articolul lui V. Nicorovic și această surprinzătoare profesie de credință, fiindcă are în mulțumim, pînă la careulează în bună măsură multe din afirmațiile eronate ce îi preced: „întîi, să fim modesti în fața realității și să nu ne încredem prea mult în calitățile noastre înmăscute...”

Adevărul claselor oprimate, adevărul luptei pentru libertate și fericire, adevărul marilor valori morale este nemuritor în sensul cel mai direct al cuvîntului și el nu poate fi redus nicodată la vreo modă, ar fi nu se poate învechi și demoda, el nu poate înceta vreo dată să placă, să impresioneze și să exercite înrîuriri profunde în mișcarea către progres a civilizației. Dacă n-ar fi așa, nu am mai primi plini de emoție nici marmura Victoriei de la Samotracia, nici portretele lui Da Vinci, iar literatura anticlasică eline și romane, ca și toată literatura clasică a umanității, ar fi un uriaș depozit deșertizat.

Nimeni nu vrea să fie în condiția „păsărilor cerului” care cîntă fără partituri muzicale. Am putea cînta și așa: poate că după ani de trudă am descoperi încă o dată portativul și cele șapte bobite de mei care sint notele muzicale, dar cîta energie creatoare s-ar mai irosi! Nu voi înceta nicodată să elogiez pe înalțașii noștri în scris, chiar pe cei mai îndepărtați. Cum așa putea ignora faptul că Herodot a fost primul reporter al umanității? Ignorîndu-l, ar fi să susțin că necunoașterea contrapunctului e condiția reportajului bun. Ceea ce nu vreau nici în ruptul capului.

Petru Vintilă

REVISTA REVISTELOR

LITERATURA ÎN REVISTELE PENTRU COPII

Pînă mai anul trecut scriitorii care se adresează în primul rînd cititorului cu pantalonii scurți reprotau criticii faptul că lucrările lor sint neglijate. Repusul, se pare, nu mai are azi deplin teatru. Literatura pentru copii e acum nu de puține ori luată în discuție și comentată nu numai în preajma lui 1 Iunie. Ba chiar, anul trecut a făcut obiectul unei discuții speciale organizată de Uniunea Scriitorilor. Evident și în acest domeniu mai sint destule de făcut, literatura pentru copii reclamînd atenția consecventă a criticii literare.

Dacă volumele — în proză sau versuri — pentru copii sint în general luate în discuție, revistele care se adresează celor mici sint neglijate. Faptul e surprinzător și desigur condamnabil. Aici coborează doar foarte mulți dintre scriitorii botecați cu un termen nefericit „pentru copii” șiși publică uneori lucrări care intră ulterior în sumarul volumelor. Capitoul acesta al activității lor e însă sistematic neglijat, în timp ce producțiile scriitorilor „pentru maturi și tineri” apărute în revistele ce se adresează cititorului matur sint la timp discutate, analizate, criticate sau aplaudate. Deosebirea aceasta ar trebui să înceteze, mai ales că lectura revistelor pentru pionieri și școlari dovedește necesitatea acestui examen.

Cravata roșie și Lumința au sîntut să găsească modalități cele mai potrivite pentru a capta interesul cititorilor. Paginile literare se bucură de colaborarea unor scriitori ca Tudor Argehi, Mihai Beniuc, Maria Banuș, Marcel Breslașu, Nagy Istvan, Cicea Cassian, Otilia Cazimir, Nicore Theodorescu, Octav Panu-Lăși, Gica Iuteș, Tiberiu Utan, Mioara Cremene, Mihai Stoian etc. Paginații și coloritul sint foarte atrăgătoare, conferind revistelor o apreciabilă doză de viuțenie.

Prin excelență e cultivat aici genul scurt. Povestire, schiță sint din belșug întîlnite. Scopul urmărit e mai todeauna cel educativ, gîsindu-se forma potrivită de exprimare și relatare. Nagy Istvan evocă într-o schiță (Vasile și unceții „bătrîni”) evenimentul naționalizării (nr. 6). Ioan Grigorescu istorisește adevărat un moment din ilegalității (Muzicuța, nr. 5). Francisc Munteanu relatează un episod semnificativ din războiul antifascist la care a luat parte și un copil dintr-un sat ardelean (Eroul, nr. 8). M. Sintimbreanu zugrăvește într-o povestire emoționantă (Pietrele dintre haturi, nr. 4) bătălia pentru reforma agrară. Atracția firească a copiiiilor spre eroic și dramatic e îndrumată astfel pe căi utile. Nu e cultivat însă numărul excepțional din împrejurări, rezultat al împlinirii datoriei, al comportamentului și al eticii pionieresti. O povestire a Emiliei Căldăraru (Cutia albastră, nr. 7) tratează la nivel artistic ideea atît de importantă a alegerii profesiei. Gica Iuteș publică o povestire vioacă, antrenantă (Șalvarii de mătase, nr. 7) în care se elogiază strădania pentru împlinirea sarcinii încredințate de detașamentul de pionieri. Aceleiași teme îi este închinată și povestirea lui Vintilă Ormaru (Carterea de aur, nr. 2), deși fantezia izbucnește aici nu o dată. I. Ionescu folosește cu precizie elementul aventuros într-o povestire (Camionul, nr. 6), în care subliniază grija pionierilor pentru avutul obștesc.

Din păcate, cele două reviste pentru copii fac cîteodată loc unor schițe și povestiri în care elementul educativ e confundat cu dădăceala plicticoasă, foarte insistentă și inabil dozată. Semnificativ în acest sens este schița Școala mea de A. Weiss (nr. 8) sau Cuvîntul de onoare (nr. 3) de același autor. Alteori, povestirea se transformă într-un greci compendiu tehnic, greu de citit fără dicționar, din cauza a glomerării cu termeni de spe-

cialitate (vezi Stupli de Irimie Străuș, nr. 5). Nepotrivită nu se pare de asemenea ideea de a publica povestiri de mare întindere. Este cazul naveli Tăurășul, publicată de Petre Luscalov în nr. 6, 7, 8, anunțînd continuarea în numerele viitoare. Interesul cititorului se risipește pe drum și epica e greu de urmărit, chiar dacă un chener anume rezumă școlărește „ce s-a povestit” în fragmentele din numerele trecute.

Lăudabilă e atenția acordată de revista reportajului. Folosindu-se modalități potrivite înțelegerii copilului, Cravata roșie și chiar Lumința publică cu regularitate reportaje vii, nu o dată de foarte bună calitate. Rubrica din Cravata roșie „Frumoasă ești, patria mea” e o bună inițiativă. Ion Băieșu a publicat aici cîteva reportaje în care faptul istoric zugrăvit cu culoare și fericit alternat cu prezentul socialist. Amintim Vrlea Jiului, nr. 2. Dobrogea, nr. 3, Prin Moldova de azi, nr. 4, București, nr. 5 etc. Interesant ca idee și realizare e reportajul lui I. Macarie Pe urmele lui Darie. Apelîndu-se la datele cunoscute de cititorul romanului Descuși, reporterul descrie transformările petrecute în satul Sălcia. Un tablou plin de poezie și pitoresc de bună calitate creionează Ilie Purcaru Oltenei socialist (Ținutul colorilor vii, nr. 8).

Evident, se publică în revistele pentru copii și multă poezie. Semnată de multe ori, cum am spus, de Argehi, Beniuc, M. Breslașu, Nina Cassian, M. Banuș, Otilia Cazimir. Aceasta conferă paginilor valoare și prestigiu. De semnalat cîntul lui Al. Andrișoiu Pagini de glorie (nr. 4), închinat celei de-a 40-a aniversări a partidului, poeziile Emiliei Căldăraru (Vreau să-i semăn, Cel ce știa că viu, nr. 3) etc. În acest sector se semnaleză însă și multe lacune. Întîlnim numeroase poezii lipsite de duh și valoare care nu emoționează și nu cultivă. Micul cititor deosebit de destul usor se transformă într-un greci compendiu tehnic, greu de citit fără dicționar, din cauza a glomerării cu termeni de spe-

cialitate (vezi Stupli de Irimie Străuș, nr. 5). Nepotrivită nu se pare de asemenea ideea de a publica povestiri de mare întindere. Este cazul naveli Tăurășul, publicată de Petre Luscalov în nr. 6, 7, 8, anunțînd continuarea în numerele viitoare. Interesul cititorului se risipește pe drum și epica e greu de urmărit, chiar dacă un chener anume rezumă școlărește „ce s-a povestit” în fragmentele din numerele trecute.

Lăudabilă e atenția acordată de revista reportajului. Folosindu-se modalități potrivite înțelegerii copilului, Cravata roșie și chiar Lumința publică cu regularitate reportaje vii, nu o dată de foarte bună calitate. Rubrica din Cravata roșie „Frumoasă ești, patria mea” e o bună inițiativă. Ion Băieșu a publicat aici cîteva reportaje în care faptul istoric zugrăvit cu culoare și fericit alternat cu prezentul socialist. Amintim Vrlea Jiului, nr. 2. Dobrogea, nr. 3, Prin Moldova de azi, nr. 4, București, nr. 5 etc. Interesant ca idee și realizare e reportajul lui I. Macarie Pe urmele lui Darie. Apelîndu-se la datele cunoscute de cititorul romanului Descuși, reporterul descrie transformările petrecute în satul Sălcia. Un tablou plin de poezie și pitoresc de bună calitate creionează Ilie Purcaru Oltenei socialist (Ținutul colorilor vii, nr. 8).

Evident, se publică în revistele pentru copii și multă poezie. Semnată de multe ori, cum am spus, de Argehi, Beniuc, M. Breslașu, Nina Cassian, M. Banuș, Otilia Cazimir. Aceasta conferă paginilor valoare și prestigiu. De semnalat cîntul lui Al. Andrișoiu Pagini de glorie (nr. 4), închinat celei de-a 40-a aniversări a partidului, poeziile Emiliei Căldăraru (Vreau să-i semăn, Cel ce știa că viu, nr. 3) etc. În acest sector se semnaleză însă și multe lacune. Întîlnim numeroase poezii lipsite de duh și valoare care nu emoționează și nu cultivă. Micul cititor deosebit de destul usor se transformă într-un greci compendiu tehnic, greu de citit fără dicționar, din cauza a glomerării cu termeni de spe-

Violeta Zamfirescu: „Tu măiucă — atunci, iar strălucеști / Și de școala iară ne găsești / Mîna me-o petreci după mijloc / Ne îndreptî cravata roșie-foc”. Sau ca a acesteia din Primăvara lui Ion Țirlea: „Zilele, sub cerul de mătase, / Ne aduc pe stradă case noi, / Cîntece răsună azi, frumoase, / Cîntece create-acum de noi”.

Paginile literare din Cravata roșie însează în sumar și materiale de istorie și critică literară. V. Ripeanu publică un medalion despre Mihai Beniuc, Dan Grigorescu despre copilăria lui Eminescu etc. Ne întrebăm însă de ce nu s-ar publica aici note de lectură, scrise vioi, care ar îndruma gustul copilor. Revistele pentru copii ar trebui să găsească formele cele mai potrivite pentru popularizarea literaturii ce se adresează celor mici. Acest lucru e, deocamdată, în afara preocupărilor revistei Cravata roșie. Apoi, s-ar putea, credem, insera și o adevărată „cronica” în geografică, surprîndu-se astfel efortul de înțelegere și selecție pe care micul cititor trebuie să-l facă în fața ecranului. Povestirea despre viața lui Charlot dovedește că există posibilități în acest sens.

Mirare provoacă neglijarea umorului, a schiței și povestirii satirice. Cu excepția schiței P.T.T.R. de Mircea Sintimbreanu — foarte izbită — în Cravata roșie și Lumința din 1961 nu mai întîlnim nimic în acest gen, de asemenea gustat de micul cititor.

În sfîrșit, am întreba dacă practica pastişării e în revistele pentru copii, îngăduită. În nr. 6 din Lumința se publică sub semnătura lui Atanase Toma povestirea Puterea cea mare. Povestirea e însă, cum ușor se poate constata chiar și de cititorii Luminței, un rezumat foarte scerbădit, în ciuda eforturilor „literare” a naveli Fata din Ojduța de Kovacs Gyorgy, tradusă anul acesta în romînește. Nickieri — însă — nu menționează Al. Toma izvorul „inșpirației” sale. De ce?

O. Z.

ÎNTRU ACCIDENTAL ȘI SEMNIFICATIV

In discuțiile purtate pe marginea „genului scurt” s-a vehiculat ideea că schița trebuie să devină cu obligativitate o punte a exercițiilor în vederea romanului, în vederea atacării prozei de largă respirație.

Prejudicata e inoportună fiindcă pe baza ei se strecoară indirect ideea irraglității genului discutat, ideea firivolă că schița poate deveni un intermezzo epic, fără prea multe cîrîne, sau în orice caz doar o modalitate pregătitoare pentru marile construcții în proză, romane.

Sint compozitori care au cultivat cu predilecție „genul scurt”, sînta (Ravel) și care stau, în ordinea emoționalității, cu nimic mai prejos față de unii simfonisti din aceeași epocă. Cu altă mălimpede se disting lucrurile în literatură (clasică sau contemporană), în care s-au impus virtuozii ai genului, valori reprezentative pentru literatură întregi.

Maupassant a „rămas”, în limi mari, la genul scurt, fără riscul de a însemna mai puțin decît ceea ce însemnă. Schițele lui Caragiale fixează un moment important în dezvoltarea prozei noastre.

Problema e mult mai complexă decît ar părea la o simplă privire.

În literatura noastră actuală, Ion Ruse, talentat autor al romanului „În portul de pescari”, dotat cu puternică vocație epică, a abordat direct romanul, rezultatul fiind cunoscut, după cum T. Mazilu, cultivînd cu hărmice inspirată schița satirică, a ajuns la un roman ale cărui merite au fost

comensate de eronările noastre literare. Tot astfel Vasile Brebreanu, talentat și fecund autor de schițe, care pregătete la Editura pentru literatură romanul „Casa”.

După cum, pe de altă parte, N. Velea explorează cu înțelegeră matură înfișutul acestui gen dificil, fără că cineva să considere că se exersează doar în vederea trecerii, cu necesitate, la roman.

Abordarea acestui specie ține neîndoișel de vocația literară a scriitorului, de capacitatea acestuia de a exprima în modalitatea amintită adevărul vieții.

Vom însemna în cele ce urmează câteva idei în legătură cu unele elemente specifice reflectării pe care o realizează schița, ca gen bine profilat, de sine stătător al literaturii.

Indiferent de faptul că se numește schiță și că prin înșăși caracter de denumire obligă la o redare mai sumară a faptelor, ca orice caracter literar, poate chiar mai mult, ea obligă la o puternică abstragere — în cazul procesului de elaborare artistică — evident, operînd o oglindire în imagini concret senzoriale a elementului semnificativ, esențial din viață.

Parafrazînd inspirat o definiție argehiană formulată pe marginea articolului publicistic, cineva numea schița „sonet al genului scurt”. Cu toată aproximația de care e susceptibilă orice încercare de a caracteriza lucruri vii, definiția amintită cuprinde cel puțin cîteva adevăruri. Fîlindcă schița implică o anumită simetrie, o anumită vigoare, claritate în alcătuirea, o anumită vigoare și a sufletului omeneș, o anumită fervoare și spontaneitate. Investită cu aceleași posibilități de cunoaștere

proprie și altor genuri literare și artistice, schița literară operă în actualitate, adresîndu-se cel mai direct cititorilor, e chemată să fie din ce în ce mai prezentă în „agora” societății noastre, să educe în spiritul actualității, în spiritul idealurilor care înșălătesc pe oame-nii muncii în drum spre socialism. De factură psihologică, etică, satirică etc., schița trebuie să surprîndă în complexitatea faptelor a vieții noi, în dinamica societății noastre, elementele cele mai expresive, mai puternic colorate, mai semnificative. Indiferent de ritmicitatea în care se desfășoară o situație, o problemă, un fapt, indiferent de particularitatea construcției și a mijloacelor de realizare artistică, o schiță reușită impune întotdeauna o idee, o trăsătură pregnantă (sau chiar mai multe), o semnificație social-umană. Diversitatea vieții noastre sociale, înșălăta în amplitudinea sarcinilor transformatoare, înnoitoare, inspirate de partid, din particularitățile luptei pentru biruința nouului, oferă un cîmp larg de cunoaștere și reflectare artistică prozatorilor autori de schițe, nuvele sau romane. Orientat cu interes sport către această sferă de probleme, prozatorul descoperă plasma vea a viitorului creații, liniile vibrante a ceea ce va însemna prin elaborare artistică și schița.

Talentații autori Pop Simion, D. R. Popescu, Radu Cosău, N. Țic, Teodor Mazilu, Vasile Brebreanu, Fănuș Neagu, N. Velea, Romulus Zaharia, Costache Anton și alții au îmbogățit în direcții diferite peisajul literaturii noastre cu numeroase schițe izbutite, grăitoare din punct de vedere al maturității

concepției, al capacității de selecție etc. Dacă biruințele lor și ale altora obligă la o permanentă îmbogățire a mijloacelor de expresie, problema rămîne în aceeași măsură deschisă și în ceea ce privește alcătuirea concepției selective, de generalizare artistică, lărgirea efortului pe linia desprinderii datului semnificativ, reprezentativ, de elementul accidental, frapan și dur exterior și a căru accentuare sau dilatare atențază la ceea ce numim veridicitate, autenticitate. Așa se întîmplă că uneori din cauza supralicitării accidentalului, a elementului colateral nesemnificativ, intenții laudabile se pierd în amănuntul de senzație, în stereotipie și gratuite. Teodor Mazilu, care, cu degalare și inteligență, practică schița satirică, a manifestat uneori tendința de a acordă credit unor elemente minore, goale de conținut, periferice, cum apar de pildă în „Bănușala nedreaptă”, prăfuită „dramolea conjugală în care domnul avocat Petronius își înșeală cu candoare clinică nevasta: „mă duc la o ședință cu ochi albaștri, acolo mă duc”.

Costache Anton, al cărui simț narativ și efort către penetrația psihologică îl deîneșc, publică în Gazeta literară o schiță, „Lună beată”, apreciabilă mai mult pentru titlul povestirii decît pentru autenticitate. Schița relatează următoreea întîmplare: urmărit de gîndul că toată viața a mîncat cu toți ai casei numai dintr-o strachină, colectivistul Dăneș, du cu treburii la oras, cumpără între altele — pentru a-și răzbuna trecutul — o duzină de farfurii. Întors în noaptele, răscolește toată casa, tale

o pasăre, își pune nevasta la masă, vrea să scoale copiii, confecționează în grabă o masă cum „necopiită” (cea vechi era prea mică), sparge strachina și dăntuie fericit cu nevasta prin bătătură, pînă ce amesteșe și luna începe să se clatine, ca în jocul copilăriei, luna beată. Poanta burlesc-dramatică cu care se încheie a daugă o notă de artificialitate care diluează sensul evident pozitiv al schiței.

Vasile Brebreanu, temperament mai laconic, cu vîdă aplicată către genul discutat, alternaînd înșălăta în mod foarte personal descrierea poetică cu analiza științoasă, publică un ciclu de schițe în Tribuna dintr-o carte cîteva țertre atenția în mod deosebit. Scurta retrospectivă asupra vieții unui țaran (Casa) care prin colectivizare își realizează visele altor arii irosiți în trecutul de apăsare și întunecime, impresionează, semnificativ destulului respectiv e majoră, puternică. Mai puțin izbucnitoare e schița înșălăta spre „instanțanșu” — vizitului autorului, ni se pare „Cina”, în care, vîrînd să tălmăcească o scenă obișnuită de familie peste care planează speranțe alte de luminoase și realizabile, autorul își substituie comentariul parcă unor simple indicații regiștoare, suspendînd mișcarea sufletecă a eroilor.

Valorificînd potențele creatoare ale prozatorului, capacitatea acestuia de a extrage din multitudinea faptelor de viață pe cele mai semnificative, veridice, convingătoare, schița e chemată să răspundă în același timp cu prioritate la cerința ogîndirea vieții noastre noi.

o pasăre, își pune nevasta la masă, vrea să scoale copiii, confecționează în grabă o masă cum „necopiită” (cea vechi era prea mică), sparge strachina și dăntuie fericit cu nevasta prin bătătură, pînă ce amesteșe și luna începe să se clatine, ca în jocul copilăriei, luna beată. Poanta burlesc-dramatică cu care se încheie a daugă o notă de artificialitate care diluează sensul evident pozitiv al schiței.

Vasile Brebreanu, temperament mai laconic, cu vîdă aplicată către genul discutat, alternaînd înșălăta în mod foarte personal descrierea poetică cu analiza științoasă, publică un ciclu de schițe în Tribuna dintr-o carte cîteva țertre atenția în mod deosebit. Scurta retrospectivă asupra vieții unui țaran (Casa) care prin colectivizare își realizează visele altor arii irosiți în trecutul de apăsare și întunecime, impresionează, semnificativ destulului respectiv e majoră, puternică. Mai puțin izbucnitoare e schița înșălăta spre „instanțanșu” — vizitului autorului, ni se pare „Cina”, în care, vîrînd să tălmăcească o scenă obișnuită de familie peste care planează speranțe alte de luminoase și realizabile, autorul își substituie comentariul parcă unor simple indicații regiștoare, suspendînd mișcarea sufletecă a eroilor.

Valorificînd potențele creatoare ale prozatorului, capacitatea acestuia de a extrage din multitudinea faptelor de viață pe cele mai semnificative, veridice, convingătoare, schița e chemată să răspundă în același timp cu prioritate la cerința ogîndirea vieții noastre noi.

La început de an școliar, un minut dar: cărțile.

Vasile Nicolescu

MIC DICTIONAR POETIC

Măsura

Deși sint considerate ca noțiuni distincte, ritmul și măsura se condiționează, în așa fel încât versul iambic de 4 silabe, de exemplu, are cu totul altă rezonanță decât versul iambic de 11 silabe, atît de cunoscut din sonete. Există oare o deosebire muzicală calitativă între versurile scurte (de 3-5 silabe) și cele lungi (de 10-18 silabe) și în ce constă această deosebire?

ceea ce ne-ar da schema identică a versurilor: Cînd cu gene oboșite sara suflu-n lumina...

Asemănarea pare a fi cu atît mai mare cu cît celebra „Singurătate” are rime numai la versurile 2-4, deci adoptarea măsurii de 7 și 8 silabe n-ar părea sîrît necesară, ca, de exemplu, în „Glossa”

Multe trec pe dinainte, În auz ne sună multe, Cine ține toate minte? Și ar sta să le asculte?

Trecerea catrenului în distih ar da un rezultat ciudat:

Multe trec pe dinainte, în auz ne sună multe, Cine ține toate minte și ar sta să le asculte?

Transformarea a două măsuri de 8 într-una de 16 nu este posibilă în cazul în care, și din cauză că au obține rime interioare, care ne-ar reduce la măsura inițială, dar și din cauza caracteristicilor versului final al plossei, care, chiar dacă versurile 7-8 n-ar rima, ar părea doar o jumătate de vers.

Este interesant de observat, însă, că Eminescu folosește foarte des versul trohic de 7 și 8 silabe, nerimind versurile continuu să influențeze și astfel poezia noastră. Dosoftei a preluat măsurile Mioriței, scriindu-și în aceste timpuri psalmii cei mai reușiți, ajuși pînă la noi:

Pre văruiri de munte S-auz glasuri multe De bucine mare Cu-naltă strigare.

(După cum se vede, influența nu este doar de ordin ritmic, ci și din sfera de imagini a Mioriței). Dar măsura respectivă n-a fost preluată numai atunci cînd azezarea grafică o evidențiază, ci și în alți psalmi, aparent scriși în măsură de 11 și 12 silabe:

În ce chip doriaște cerbul de fîntînă Cîndu-l stringe stîria deli arde-n plămîni sau

Valurile-nalte, și spume De mare Imblii preste tine de n-au alintare.

De fapt, avem aceeași măsură: -u|-u|-u|-u|-u|-u|-u|-

Dar — și aceasta este problema pe care vrem s-o punem în discuție — un vers iambic, trohic sau dactilic, nu este decît suma a două versuri de 6 sau 8 silabe? Sotocînd cezură nu ca o pauză, ci ca sfîrșitul unei fraze, am putea transcrie unele poezii eminesciene dintr-o măsură în alta, aparent fără nici o intervenire în vers:

Cu perdelele lăstate Sed la masa mea de brad, Focul plîpîie în sobă. Iară eu pe gînduri cad.

Versurile ar putea fi schematizate astfel: -u|-u|-u|-u|-u|-u|-u|-

sună altfel decît un distih în lungă măsură de 16:

Astăzi chiar de m-as întoarce a-nțelege n-o mai pot... Unde ești, copilarie, cu pădurea ta cu tot?

Măsura indică deci, frazarea muzicală a cuvintelor, iar cezură are o altă funcție decît a finalului de vers. Versul este o unitate poetică și măsura contribuie la determinarea acestei unități. Cezură indică deci o subliniere, nu are decît rolul unei pauze, poate sublinia un element al versului, dar nu este indicat să rețeze categoric versul, creînd două unități. Acad. C. Călinescu subliniază această caracteristică a măsurilor eminesciene: „Deosebirea de calitate dintre-un vers și altul vine din mișcarea suflului, greu de analizat. Când suflul e molcom, stîna versului e pictoare e răscuit în două:

Cînd cu gene ostente Săra suflu-n lumina Doar ceasornicul urmează lung-a timpului cărare.

Cînd e năvalnic, declamator, îndrepta nu se mai poate face din cauza mutării tonului gramatical, care ne trage cu el” (Opera lui Mihai Eminescu, vol. IV, Tehnic). Și, totuși, de ce versurile citate mai sus sînt scrise în distihuri, iar în „Singurătate”, de exemplu — unde se poate vorbi despre același „spir molcom, stîna” — versurile sînt organizate în catrene? Privit ca unitate, versul citat din „Scrisoarea I-a” trebuie citit, totuși, în măsura de 16, așa cum a fost scris, deoarece ceea ce pare a fi o pauză are în fapt un impact versal în două versuri, ci doar îl frazează. Citit, chiar după organizarea frazei, versul poate da:

Cînd cu gene ostente, Săra suflu-n lumina... Versul următor, însă, nu mai poate fi secționat, ci trebuie citit, oriicît de spațiat ar fi cuvintele, așa cum a fost scris:

Doar ceasornicul urmează lung-a timpului cărare... Credem, deci, că împărțirea în măsuri de 7-8 nu este arbitrară la Eminescu, ci urmează o anumită logică a construcției, „mișcarea suflului, greu de analizat”. Această împărțire corespunde unei necesități muzicale poetice, pe care s-o resimțim, citind versurile, dar pe care nu putem pune a se dovedi, deoarece măsura, ca a-tare, a fost întrebuintă de sute și mii de alți poeți, care n-au reușit, prin aceeași, să se și comunice ceva. Măsura subliniază imaginea, în mod muzical, contribuie la determinarea versului ca unitate poetică, dar în ea înădăși nu înseamnă nici nimic. Versul mai lung sau mai scurt, pentru că are în el o anumită curgere firească, mășura citată conține, la o melodie care s-ar pierde în lungimea versului de 16 silabe.

Astăzi chiar de m-as întoarce A-nțelege n-o mai pot... Unde ești, copilarie, Cu pădurea ta cu tot?

sună altfel decît un distih în lungă măsură de 16:

Altegera măsurii de 7-8 silabe, în acest caz, este oare un simplu act poetic arbitrar, sau corespunde unei modalități reale a versului? Credem că ultima explicație este cea valabilă, nu numai din pricină că Eminescu a fost unul dintre poeții care și-au pus în profunzime problema formelor poetice, ci, mai ales, pentru că versul lui are o curgere firească, mășura citată conține, la o melodie care s-ar pierde în lungimea versului de 16 silabe.

Astăzi chiar de m-as întoarce A-nțelege n-o mai pot... Unde ești, copilarie, Cu pădurea ta cu tot?

Si, totuși, nu există măsuri, forme metrice, cărora unui poet le acordă valori estetice? S-a părea că sînt și asemenea cazuri, care merită să fie luate în discuție.

Corneliu Buzinachi: D-ta însoțești manuscrisele de o scrisoare explicativă ce începe astfel: „Grupul de schite, unele cu velleități de năvală, pe care l-am anexat acestei lapidare scrisori, vrea să aducă o nouă cărmădă la edificiul trecut care se înalță pe o temelie stropită cu lacrimi uscate. Lucrările sînt ale unui începător. În subiectele tratate sînt fructe rupte din inepuizabilul arbore al originalității. Nici formele nu sînt inedite, iar limba desigur că abia acum pornește la un lung drum.” Cînd manuscrisele acceptă întru totul aprecierea de mai sus. Corespund perfect realității.

Mihai Bujenăci: D-ta însoțești manuscrisele de o scrisoare explicativă ce începe astfel: „Grupul de schite, unele cu velleități de năvală, pe care l-am anexat acestei lapidare scrisori, vrea să aducă o nouă cărmădă la edificiul trecut care se înalță pe o temelie stropită cu lacrimi uscate. Lucrările sînt ale unui începător. În subiectele tratate sînt fructe rupte din inepuizabilul arbore al originalității. Nici formele nu sînt inedite, iar limba desigur că abia acum pornește la un lung drum.” Cînd manuscrisele acceptă întru totul aprecierea de mai sus. Corespund perfect realității.

A. Lipovan: Instantaneitatea d-tale, scrisă cu o mare economie stilistică, surprinde cîteva trăsături ale eroului, dar forma aleasă este mult prea eliptică pentru a sublinia ideea deosebită. D-ta descrii „un șef”: „E foarte sever, cînd telegește, te ține în nesuferit un timp”. Apoi, subterfugul este chemat de șef, care îl comunică: „Ești propus șef de exploatare în bazinul Birzava”. Finalul nu înmăturește nimic: „Mi-a dat apoi un pumn solid cît el, de era să-mi sara ochelarii și m-a felicitat”. Ce s-a urmărit? Prezentația unui „șef” sever și totuși bucuros de succesul oamenilor pe care îl conduce? Pentru că această imagine să fie convingătoare, ar fi trebuit ca definiția personalului să nu se facă prin indicații telegrafice a parentelilor defecte și, apoi, a călătoriei, ci prin relevarea lor, dintr-un fapt, un gest etc. Concluziunea nu înseamnă numai a scrie cu puține cuvinte, ci a spune mult în puține cuvinte. Oamenii și faptele apar atunci cu altă mai semnificativă.

Mihai Bujenăci: D-ta însoțești manuscrisele de o scrisoare explicativă ce începe astfel: „Grupul de schite, unele cu velleități de năvală, pe care l-am anexat acestei lapidare scrisori, vrea să aducă o nouă cărmădă la edificiul trecut care se înalță pe o temelie stropită cu lacrimi uscate. Lucrările sînt ale unui începător. În subiectele tratate sînt fructe rupte din inepuizabilul arbore al originalității. Nici formele nu sînt inedite, iar limba desigur că abia acum pornește la un lung drum.” Cînd manuscrisele acceptă întru totul aprecierea de mai sus. Corespund perfect realității.

Mihai Bujenăci: D-ta însoțești manuscrisele de o scrisoare explicativă ce începe astfel: „Grupul de schite, unele cu velleități de năvală, pe care l-am anexat acestei lapidare scrisori, vrea să aducă o nouă cărmădă la edificiul trecut care se înalță pe o temelie stropită cu lacrimi uscate. Lucrările sînt ale unui începător. În subiectele tratate sînt fructe rupte din inepuizabilul arbore al originalității. Nici formele nu sînt inedite, iar limba desigur că abia acum pornește la un lung drum.” Cînd manuscrisele acceptă întru totul aprecierea de mai sus. Corespund perfect realității.

Mihai Bujenăci: D-ta însoțești manuscrisele de o scrisoare explicativă ce începe astfel: „Grupul de schite, unele cu velleități de năvală, pe care l-am anexat acestei lapidare scrisori, vrea să aducă o nouă cărmădă la edificiul trecut care se înalță pe o temelie stropită cu lacrimi uscate. Lucrările sînt ale unui începător. În subiectele tratate sînt fructe rupte din inepuizabilul arbore al originalității. Nici formele nu sînt inedite, iar limba desigur că abia acum pornește la un lung drum.” Cînd manuscrisele acceptă întru totul aprecierea de mai sus. Corespund perfect realității.

Mihai Bujenăci: D-ta însoțești manuscrisele de o scrisoare explicativă ce începe astfel: „Grupul de schite, unele cu velleități de năvală, pe care l-am anexat acestei lapidare scrisori, vrea să aducă o nouă cărmădă la edificiul trecut care se înalță pe o temelie stropită cu lacrimi uscate. Lucrările sînt ale unui începător. În subiectele tratate sînt fructe rupte din inepuizabilul arbore al originalității. Nici formele nu sînt inedite, iar limba desigur că abia acum pornește la un lung drum.” Cînd manuscrisele acceptă întru totul aprecierea de mai sus. Corespund perfect realității.

Mihai Bujenăci: D-ta însoțești manuscrisele de o scrisoare explicativă ce începe astfel: „Grupul de schite, unele cu velleități de năvală, pe care l-am anexat acestei lapidare scrisori, vrea să aducă o nouă cărmădă la edificiul trecut care se înalță pe o temelie stropită cu lacrimi uscate. Lucrările sînt ale unui începător. În subiectele tratate sînt fructe rupte din inepuizabilul arbore al originalității. Nici formele nu sînt inedite, iar limba desigur că abia acum pornește la un lung drum.” Cînd manuscrisele acceptă întru totul aprecierea de mai sus. Corespund perfect realității.

Mihai Bujenăci: D-ta însoțești manuscrisele de o scrisoare explicativă ce începe astfel: „Grupul de schite, unele cu velleități de năvală, pe care l-am anexat acestei lapidare scrisori, vrea să aducă o nouă cărmădă la edificiul trecut care se înalță pe o temelie stropită cu lacrimi uscate. Lucrările sînt ale unui începător. În subiectele tratate sînt fructe rupte din inepuizabilul arbore al originalității. Nici formele nu sînt inedite, iar limba desigur că abia acum pornește la un lung drum.” Cînd manuscrisele acceptă întru totul aprecierea de mai sus. Corespund perfect realității.

Mihai Bujenăci: D-ta însoțești manuscrisele de o scrisoare explicativă ce începe astfel: „Grupul de schite, unele cu velleități de năvală, pe care l-am anexat acestei lapidare scrisori, vrea să aducă o nouă cărmădă la edificiul trecut care se înalță pe o temelie stropită cu lacrimi uscate. Lucrările sînt ale unui începător. În subiectele tratate sînt fructe rupte din inepuizabilul arbore al originalității. Nici formele nu sînt inedite, iar limba desigur că abia acum pornește la un lung drum.” Cînd manuscrisele acceptă întru totul aprecierea de mai sus. Corespund perfect realității.

Mihai Bujenăci: D-ta însoțești manuscrisele de o scrisoare explicativă ce începe astfel: „Grupul de schite, unele cu velleități de năvală, pe care l-am anexat acestei lapidare scrisori, vrea să aducă o nouă cărmădă la edificiul trecut care se înalță pe o temelie stropită cu lacrimi uscate. Lucrările sînt ale unui începător. În subiectele tratate sînt fructe rupte din inepuizabilul arbore al originalității. Nici formele nu sînt inedite, iar limba desigur că abia acum pornește la un lung drum.” Cînd manuscrisele acceptă întru totul aprecierea de mai sus. Corespund perfect realității.

Mihai Bujenăci: D-ta însoțești manuscrisele de o scrisoare explicativă ce începe astfel: „Grupul de schite, unele cu velleități de năvală, pe care l-am anexat acestei lapidare scrisori, vrea să aducă o nouă cărmădă la edificiul trecut care se înalță pe o temelie stropită cu lacrimi uscate. Lucrările sînt ale unui începător. În subiectele tratate sînt fructe rupte din inepuizabilul arbore al originalității. Nici formele nu sînt inedite, iar limba desigur că abia acum pornește la un lung drum.” Cînd manuscrisele acceptă întru totul aprecierea de mai sus. Corespund perfect realității.

Milică Stan

Zile de toamnă

un consătean, netezind apăsât coama calului din hăis și căutîndu-l în gură. — Așa, Costandine. — Măi băiete, dar l-ai făcut ca după carte, mă! — I se alătură un altul, mîngîind calul pe crupă, acolo unde-l roșese gura de ham. — Cite parale, Stane? — Cîi l-am plăcut sau cu cît îl dau? se prefăcu nedumerit cît întrebă. Apoi, l-am plătit ieftin, că era vai de capul lui și de vindut nu-l mai vind — l-am trecut pe inventar în cerere. — Te-ai înscris? — Alaltăieri, spuse Pleșea, în timp ce desfacea șleavurile și prindea căpîfelele hăturilor în cirilic oiștel. Înădăși apoi un sac de urcîche fundului, îl trase pe scuar și, prinzîndu-l gura legată din scurt cu ată de smochină, îl cumpănî în cîrcă pînă dispăru pe ușa cu

imbulzeală a morii, după care se tăbîrci cu ceilalți doi. — Ceata se topi toată înăuntru, pe aceeași ușă înaltă, strîngîndu-se în jurul ulucului larg de lemn, în care se scurgea conținutul mălaiului mînat din ighebură tremurător și se lăsa pretrecut cu lopata de lemn de un om aplecat de sale, plin de măcinat pe pâlărie și vestă. Zgomotul asurzitor și ritmic al valurilor făcea pe sătenii să-și spargă gîtul la fiecare vorbă. Zbirera cu gura larg deschisă, urmărîndu-și cuvintele pe lipăușul buzelor și trăgeau în același timp cu ochiul a nerăbdare la cel ce hîrjia neîntrerupt fundul ulucului. Numai din cînd în cînd își mutau cîte o mînă în mălăul cald, bășindu-și cu gîrgă de voluptate printre degetele răsfirate sau pipăindu-și mărunchimea. Pătrunzînd înăuntru, Neagu Spirilvie își căută din vedere sacul unde l-i pusese Stănică, scootî cam cît ar dura pînă s-o isprăvi cu ceilalți dinainte, apoi își odihni ochii în aurul care curgea în fir continuu. Se dădu mai aproape de doi oameni voinici, colectivisti de-ai lor, cu mincele cămășii sumecate pînă peste coate și cu pâlăriele date pe ceafă, a făcuse multumire, care discutau aprins. Unul dintre ei privi lung la cel ce-și răzuia ultimele fire de mălai din crăpăturile ulucului, apoi îi rîcni: — Hai firiate, hai firiate, că ne-apucă chindia aici și n-am isprăvit cu treburile pe azi!

— Măi feciori, ce tot vorbiți voi aici de nu s-aude nimic, mă? îi întrebă pe cei doi Neagu, dîndu-se mai aproape. Trăseși el cu urechea, dar văzînd că nu e chip să prîndă ceva și mai ales intrîngat de aprinderea lor, îi se adredă acum cu o modelare obăduitoare a glasului. — Apoi, despre avansuri, moștele, că zilele astea trebuie să se fiină adunare generală... — Cînd, tătîc? — Zilele astea, l se aplecă celălalt spre ureche, rîcînd. Miine, poimîine... — Și voi ce-ați mai auzit, cît vine la zi? — Eh, de un-să știu? Nu s-a hotărît; acum se scoțetește. Dar zice președintele că s-ar fi strîns mai mult ca an. — Să dea Dumnezeu să fie așa, se bucură moșul, dar imediat îl ajunse gîndul ce nu-l ieșea de loc din cap: „Mie o să-mi dea ceva?” Celălalt, ghicîndu-l parcă îndoaia, îl îndesă în aceeași ureche: — Tei parale moșule, nu

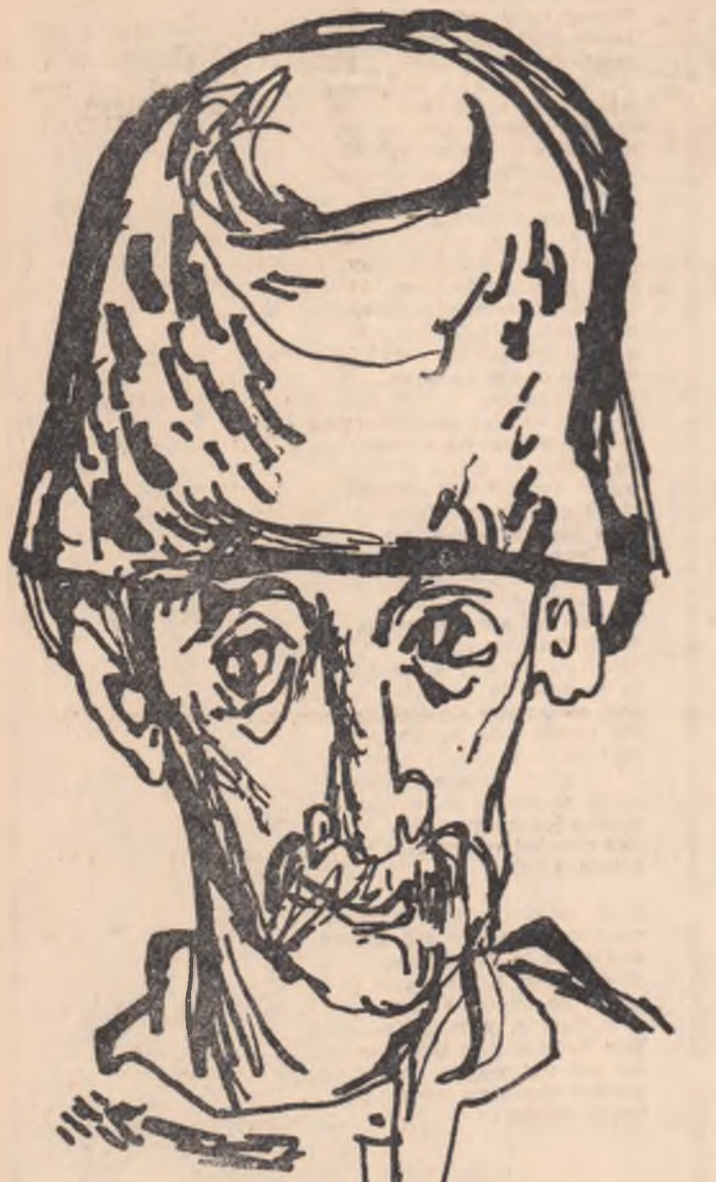
glumă. Îl cumpert babei rochii de horă și matala niște întărioare ca să te mai umflî iar în pene, ca odată... — S-a dus, nu mai vine... clătîină el din cap. Acum imeloi-ai-vă voi, că io, la anii mei nu mai sînt bun decît de reformă. — Fugî de-acelea moșule, îl contrazise săgălnic cel mai tînăr, făcînd vecinului semn cu cotul, fugî de-acelea e-au ieșîi niște înjăcîi de scoală și mortul din groapă, iar pe bătrîni, ce s-a mai vorbim! îi face să-și supție ochii după cumetre. Și aici sugubul izbucni în hohote. Pe la prînz, Neagu Spirilvie ajunse acasă și nu mai ieși trei zile în șîr. Degeaba îl lua baba la rost, degeaba bombănea ea neîntrerupt trîntind oalele mai-mai să le crape, degeaba, că mai de vreme nu-l pîtu scotea din curte. Abia a patra zi cînd, după ce își rostise lucrurile (care ar fi putut foarte bine să rămîna și așa cum erau), după ce aruncă „gusterului” vreo doi stuleți cu lapte și se răsîi nemulțumit la ciinele ce nu-l slăbea din ochi urînd se nevîrte, după ce trase o puțnă la umbra șăirei să n-o doagească soarele, după ce făcuse toate acestea căuînd motiv de întîrziere, își luă curaj, în sfîrșit și se îndreptă spre gospodărie. — Ia fă-te-ncoace, moșule, îl luă brigadierul în primire de cum se arată pe cărare. Matala nu ești colectivist? El, pîi dacă ești, unde m-ai fost la serbarea noastră? Ce-i asta bre, te trage bătrînețea aîta de nu mai poți să clocești un pahar cu noi? Că te-astepta toată lumea...

Apoi, fără să-l mai aștepte răspunsul, făcînd pe supăratul: — Și, pe urmă, nici să-ți ridici avansul n-ai venit! Măi, co-venti aș!, ce-o veni miin... Nimic! Ce, ori te-an-chis cineva în casă? Sau nu tîi-a fost dor să ne mai vezi? Îl privi bănuitor, Luat așa repede, Neagu Spirilvie nu mai aveau pe furis să vadă dacă ride sau i-o spune-n serios, apoi, nedumerindu-se bine, suici vorba: — Măi Chiosso! Mă, tu nu știi niseavia ursori pentru reumatismu așa mă, că imi furnică mijlocu ca argîntu viu. Rise minzește, apoi reveni: — Și zici că-mi dați și mie bucate, mă fecior? Apoi, de, tătă, ce să zic, că porungiașu vechi l-am cam apropiat... — Sai oleacă aici, unchiule.

să-l caut pe Turlu. — La el sint cheile magaziei și să mă uit și de căruțele alea, dacă a venit vr-una de la steclă... — Ia zi, Petrică — prinsese chef de vorbă moșul — s-a făcut bună stecla aia după deal? Nu-șă pa căre-l auzeam că au ieșit vreo... și-auze va-goaane... — Douăzeci și două, bre. Îl corectă celălalt, despărțîndu-se în grabă. — După cîteva minute se întoarse cu un om mărunt și lute, inzorțat la cîngătoare cu un vraf de chei de toate mărîmire, prinse pe un belciug cît strachina. — Așa... Vasăzică Neagu... Neagu... Spirilvie, cîntă brigadierul, urmărînd cu virtul degetului într-un carnet; apoi, brodînd niște cifre, se opri mirat. — Ai, dar ai ieșit bine matala cu dreptul bătrînilor... Vasăzică, porumb: o mie-tre-sute-cinci-zei și două de kil...; griu — două mii două sute... nu, nu, așa-i al lui Fleștanu. Griu: nouă sute cînzeșop...; floarea soarelui... trei sute optușpe... vin... zahăr... Neagu, pe cît azeza de greu, pe-atîi nu mai pricepea nimic. Cum adică, asta... asta l se envețea lui? Păi, doar nu făcuse decît vreo cîteva procente... „Apoi, să tot fiți bătrîn!” se înveselî deodată, dar îl cuprinse repede rușinea de ce-l trecase prin cap. Continuu să privească zăpăcit la cel ce buchista cu ochiul pe urma degetului. Celelalte — vin, ceapă, verzuțuri și așa mai departe — îl atîrșiră în neșire impanul, fără să se lase înțelese. — Așa — ascultă — „și în numerar... două mii opt sute cinci lei. Ei, cum îți pare unchiule? Brigadierul Chiosso își săltașe înșfîrșit capul și-l privea zîmbînd din colurile gurii. Făcea și niște semne pe mușete spre magazinier. Începu apoi treaba la decimal și după două ore, o căruntă, cu searbele înalte și plină-ochi, scrișea zmeucită de doi cai vințoși, ieșînd în șosea și apucînd drumul la vale. Ar Neagu Spirilvie, călăuza, o tot lua înainte sculîndu-se și rîscîndu-și în așteptarea ei. Și amorțeașe aia din pictoare parcă trecuse, pașii se mărișeră, iar mina ferecă ușor barba feopasă. „Ce focu oi fi rămas lo nebărbierit aîta vreme?” se mira moșul de sine; apoi îl mincă limba. Un puști cu cămașa scurtă pînă la jumătatea burții, și fără pantaloni, stîrnea colbul pe mijlocul drumului. Se apropie de el: — Măi prichindel, al cui ești mă? Îl trecu palma bătrîntorii prin ciuful bălai și-l prinse de mină. — Ia vino tu mă, la unchiu, să-ți dau ceva... Hai, mă, hai...

liminează de toamnă fizice. Vremea e tot uscată, n-a plouat de-o lună, prînzul zilelor mai înoată încă în do-goare. Prin zori s-a scuturat o burniță, a înțipit adinc cîțiva stropi în praful gros al drumului, apoi și-a luat seama, dispărînd nu se știe unde, pe urma infunerului. Încep și căruțele să taie felii adînci, gubrede, în colb, zdrîngăniindu-și talerale rotolr din spă-te. Froaspăt sculăți, cu pâlă-rille trase pe ochii încă som-norși, încheiați la toți nas-turil vestei, oamenii învîrt fișca peste greabănuș calor, mîngîindu-l domol pe sub burți, de parcă l-ar feri de ăurii. Soarele se ridică înții răcoșor și luciu, apoi mîngî-șos, iar de la o bucată de drum începe să soară argîntul ferbii înrouate. Moș Neagu nu mai are somn: s-a sculat de cu noap-te și a veghiat în capul o-alelor pe marginea patului, aș-teptînd să se lumineze. Ce să mai facă și azi? Se-nvîrte prin chiler, sfredleşte lavița de la un cap la altul, scormo-nînd din ochi bulendrele în-gmădmio una peste alta, ciurul, o plapumă veche zbă-toacă și cei doi saci cu gurile sumese. „Hm... mălăul e pe isprăvite; o să mă duc la moară azi, și încă mă duc la moară, că se face gloată.” Se opri lungă sac, pipăindu-l a-păsăt, apoi se căzî să-și a-ducă aminte ceva. Porni spre hoarnă, se mai opri de două ori, apoi îndrăznî: — Fă nevastă, de cine fi-am spus eu ieri că se duce să macine? Un noruleț de cenu-șă umplu gura hornului răs-pîndîndu-se înecașos în chiler. Baba Niculina, adusă de spate, cum stătuse aplecată pe vatră, cu pestele firîndu pe jos și o scurtătură de mătură în mină, ieși de-a-ndaratele, ferîndu-și capul, în timp ce cu uțătura îl împungea muș-trător. Îi aruncă nemulțumită: — Știu io cu cine stai tu de vorbă?... Că v-apucați să trîncăniți mai rău ca neveste-le la clacă... Of, nu mai ești bun de nimic... Auzi, fetică! — ceru ea, ca totdeauna, ajuto-rul unei a țire presupuse persoane — el vorbește și mă întrebă pe mine!... Apăi, mă, dacă uși și de la mină... — Lasă, lasă, nevastă — o întrepruse Neagu, vrînd s-o domolească — nu-mi mai fi-ne predică... Mai bine spune cu cine mă-ntorceam ieri din sat. Parcă era... Trușafa?... Pleșea... Ai? Pleșea era? (ră-mase o clipă pe gînduri). El, fă, el, că-mi spunea de fi-sa... Bucuros ca de-o mare fe-bîndă, Neagu își învîrti căciula chelieșă pe cap și încet, căl-cînd ca pe stîlci, trecu prag-ul de brad nevopsit. — Măi cumetre, cumetre!..

— Ni șarlă, dădu gură cel chemat, către ciinele întăritat, închîpuînd din mină amenin-țarea cu o piatră. Du-te dra-cului, că i-am dat adineauri! Te-a apucat vrednicia acum, iote-fe la el!... Apoi, către musafîr: Hai bre, intră-n curte că nu mușcă. — Lasă Stănică, io-s numai în trecere... Mă, parcă te-au-zeam că te-ci să macini. Dă, mă, și pe la mine, că am nu-mai un sac de boabe. Să duc și aștia ai noștri dar abia pă la capu stămîniul... — Bine bre, tocmai m-apu-casem să-nham, dar s-au tă-vălit talamii azi noapte și s-au umplut de baligă. Îț țesăl ni-ței și dau io pă la matala. — Peste o oră moșul era la moară cu Pleșea. Căruțe multe trase pe lingă gar, cu cai sau boi rumerînd în uscat și im-prășîindu-l mai mult pe jos ca să-l calce în pictoare; bice azvirile la un loc cu hăturile și cîteva bulendre pe scindura din față și oameni adunați cite doi-trei pe-afară, dar cei mai mulți imbulzîndu-se înăuntru, imprumînd din fe-brilitatea mașinilor răgușite. Nici n-apucară să deshame și vreo trei cunoștîți se și adu-naseră pe lingă ei. — Așa-i, Stănică, noatenu din primăvară? se interesă ori, apoi îndrăznî: — Fă nevastă, de cine fi-am spus eu ieri că se duce să macine? Un noruleț de cenu-șă umplu gura hornului răs-pîndîndu-se înecașos în chiler. Baba Niculina, adusă de spate, cum stătuse aplecată pe vatră, cu pestele firîndu pe jos și o scurtătură de mătură în mină, ieși de-a-ndaratele, ferîndu-și capul, în timp ce cu uțătura îl împungea muș-trător. Îi aruncă nemulțumită: — Știu io cu cine stai tu de vorbă?... Că v-apucați să trîncăniți mai rău ca neveste-le la clacă... Of, nu mai ești bun de nimic... Auzi, fetică! — ceru ea, ca totdeauna, ajuto-rul unei a țire presupuse persoane — el vorbește și mă întrebă pe mine!... Apăi, mă, dacă uși și de la mină... — Lasă, lasă, nevastă — o întrepruse Neagu, vrînd s-o domolească — nu-mi mai fi-ne predică... Mai bine spune cu cine mă-ntorceam ieri din sat. Parcă era... Trușafa?... Pleșea... Ai? Pleșea era? (ră-mase o clipă pe gînduri). El, fă, el, că-mi spunea de fi-sa... Bucuros ca de-o mare fe-bîndă, Neagu își învîrti căciula chelieșă pe cap și încet, căl-cînd ca pe stîlci, trecu prag-ul de brad nevopsit. — Măi cumetre, cumetre!..

Desen de OSOROVITZ CAMILLO

SEARA PE CÎMP

Lentei Seara-i albastră ca niciodată. Armonica tractoristului șoptește ușor despre un cîntec de dor și o fată. Și seara-i albastră ca niciodată. Armonica tractoristului șoptește ușor despre un cîntec de dor: mai încet, mai încet, dar de-odată mai tare și orizontul se mută mult, peste zare În zori cîntecul se va opri. Și tractoristul, poate, nici nu va ști că prin liniștea cîmpului, cu toșnet de stea, n-a trecut Ea.

luceafărul

Petre Musta

TĂRII DE METAL Aici e împărăția metalului! Păduri de metal, cîmpii de culori sclîpi! Sub bolțile sure-și destace Lumina, petalele albe. Treci pe sub porți Ca sub imense arcuri de trium. Prin vauietul adînc Ca prin ablastre sbuciumări de valuri... Treci printre metale, printre lumini, printre oameni, Lumini de metal, culori de metal, țării de metal.

Eugenia Popa Diaconescu

COPACII VISEAZĂ Cu fruntea-n miini, pădurea doarme... Doar vîntul, cînd trece spre cîng, chiuie, vibrînd amintirile oarbe, și atncea copacii se scoală și plîng.

Vîntul își sună tolba cu vise jucîndu-se-n fugă cu albele niște. Bătrîni copaci, cu trunfii stеле, visează că-s sănii, calarge, sau schele.

Anghel Gidea

ARC DE CURCUBEU Tatălui meu Hotărît ridică peste lanul greu Fruntea luminată ca un colț de zare; Slobod îi e pasul — arc de curcubeu Cînd, după furtună, între nori apare. ...Cînd ecoul primăverii îl pătrunde Cu suflare-i de miresme vii, Cîmpul de departe îi răspunde Înălțîndu-se în valuri străvezi.

VIORI DE SĂLCÎM

Din strune de trunze, de ghimpi și de flori În liniștea nopții își leagăna cîntul Viori de sălcîm, viori... S-apleacă ușor, se ridică Încet mîngîlate de vînt Și creangă de creangă cînd picd Îmi lasă crîmpele de cînt. Viori de sălcîm, viori...

Anghel Gidea

ARC DE CURCUBEU Tatălui meu Hotărît ridică peste lanul greu Fruntea luminată ca un colț de zare; Slobod îi e pasul — arc de curcubeu Cînd, după furtună, între nori apare. ...Cînd ecoul primăverii îl pătrunde Cu suflare-i de miresme vii, Cîmpul de departe îi răspunde Înălțîndu-se în valuri străvezi.

VIORI DE SĂLCÎM

Din strune de trunze, de ghimpi și de flori În liniștea nopții își leagăna cîntul Viori de sălcîm, viori... S-apleacă ușor, se ridică Încet mîngîlate de vînt Și creangă de creangă cînd picd Îmi lasă crîmpele de cînt. Viori de sălcîm, viori...

Vîntul își sună tolba cu vise jucîndu-se-n fugă cu albele niște. Bătrîni copaci, cu trunfii stеле, visează că-s sănii, calarge, sau schele.

Mihu Dragomir

Pașina elevilor

BIOBIBLIOGRAFIE

NAGY ISTVÁN

S-a născut la 22 februarie 1904, în Cluj, dintr-o familie de muncitori. Autodidact, absolvent al 5 clase primare și al școlii de tinerii timplari, Nagy István este astăzi cel mai reprezentativ prozator maghiar din țara noastră.

De timpuriu a trebuit să intre muncitor, cunoscând, astfel, viața și aspirațiile proletariatului, din existența căruia sint inspirate majoritatea creațiilor sale.

Debutază în 1932 cu o năvelă inspirată din mediul muncitoresc. Scrie nuvele cu caracter autobiografic, inspirate din viața clasei muncitoare. Tot în 1932 tipărește un prim roman, pentru care e trimis în judecată, iar în 1933 apare un al doilea roman.

Colaborează la revista „Korunk” din Cluj, precum și la revistele progresiste maghiare. După Eliberare

devine redactor responsabil al ziarului Világosság și Igazság. În 1948, e ales deputat în Marea Adunare Națională. Actualmente este secretar al Uniunii Scriitorilor din R.P.R.

În romanele sale actuale, Nagy István se inspiră din viața nouă a poporului nostru care construiește socialismul. A scris romane, nuvele, piese de teatru, reportaje literare, studii sociologice, studii literare. Din numeroasele sale scrieri, cele mai reprezentative s-au tradus în limba română. Astfel, în ordinea cronologică a apariției, scrierile traduse sint: „Toate drepturile rezervate”, nuvelă, E.S.P.L.A., 1949, în colecția Cartea poporului, „La cea mai înaltă tensiune”, roman, E.S.P.L.A. 1952; „Ospățul lui Rész Mihály”, roman, Ed. Tineretului 1955, „Dincolo de

barlieră”, roman, E.S.P.L.A. 1958; „La cea mai înaltă tensiune”, ed. II-a revizuită, E.S.P.L.A. 1958; „Nuvele”, E.S.P.L.A. 1959. Traduceri de schițe și nuvele au apărut și în revistele: „Viața Românească”, „Steaua”, „Tribuna”, „Contemporanul”. Pentru activitatea sa literară, e decorat în 1948 cu Ordinul Muncii clasa III-a. În 1949 primește Medalia pentru

lupta de Eliberare de sub jugul fascismului. În 1955 este ales membru corespondent al Academiei R.P.R. În 1957, Nagy István este Laureat al Premiului de Stat și tot în 1957 primește și Ordinul Muncii clasa I. În 1959, cu prilejul aniversării a 15 ani de la Eliberare, i se conferă „Ordinul 23 August, clasa IV”.

BIBLIOGRAFIE

Despre „La cea mai înaltă tensiune”: S. Damian, Laudă tenacității comuniste, Gaz. lit. 8. XII. 1955; Georgeta Horodincă, Știința 15.11.1958; D. Petrescu, Luceafărul, 1. V. 1960 etc. — Despre „Ospățul lui Rész Mihály”: Dumitru Mircea, Gaz. Lit. 16. II. 1956; Geo Șerban, Știința, 4. VIII. 1956; Ion Brad, Știința Tineretului, 6.V.1956 etc. — Despre „Dincolo de barieră”: D. Murgu, Scrisul Băn. 1/1959 etc. — Studii critice generale: C. Mircea, Steaua, 11/1959.

Rodica Florea

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ÎN ȘCOALA DE 8 ANI

Ca urmare a sarcinilor trasate de Congresul al III-lea al Partidului Muncitoresc Român din iunie 1960, Ministerul Învățământului și Culturii a elaborat, încă de la sfârșitul anului școlar 1960-1961, proiectele planurilor de învățământ și ale programelor școlare pentru trecerea la învățământul general de 8 ani. Prin trecerea la școala de 8 ani — moment important în evoluția culturală din țara noastră — se va asigura baza culturii generale a maselor, corespunzătoare dezvoltării economice naționale și necesității largirii orizontului cultural al întregului popor la nivelul progresului științei și tehnicii moderne.

În proiectul planului de învățământ al școlii de 8 ani, se acordă o atenție specială studiului limbii și literaturii române. Numărul orelor destinate predării acestor discipline se ridică la 1960, reprezentând 25,22% din totalul orelor. Elaborate pe baza unei minuțioase studii a particularităților de vîrstă și urmînd cu grijă evitarea supraîncărcării elevilor, proiectele programelor școlare, întocmite pe baza unei tematici variate, urmăresc dezvoltarea la elevi a sentimentelor morale, formarea conștiinței patriotice, cultivarea gustului pentru lectură și selea de adevăr și frumos.

Urmînd realizarea acestui scop instructiv educativ, proiectele programelor școlare de literatură română ale școlii de 8 ani se deosebesc fundamental de cele vechi prin faptul că lasă autorilor de manuale posibilitatea alegerii celor mai indicate lecturi, pe baza cărora se poate realiza o cită mai completă educație a tinerilor generali. Textele literare trebuie să se grupeze în jurul citorva idei ca: „Jocul, munca și viața nouă a copiilor din patria noastră, școala în trecut și astăzi, dragostea pentru natura din patria noastră, viața și năzuințele poporului eroic din țara noastră în creația populară, eroismul poporului în diferite momente ale istoriei sale, avîntul muncii creatoare a poporului condus de partid pentru construirea vieții noi socialiste, lupta pentru apărarea păcii, sentimentul de prietenie cu toate popoarele lumii, care luptă pentru pace și progres social și altele”. (Din expunerea acad. Ilie Murgulescu, ministrul învățământului și Culturii).

Consider că o bună selecție a celor mai reprezentative lecturi nu se va asigura decît cu concursul tuturor cadrelor didactice și chiar cu acela al Uniunii Scriitorilor din R.P.R., care ar putea da Editorii Didactice și Pedagogice sugestii utile în această direcție destul de dificilă, deoarece proiectul programelor școlare fixează tematică, dar nu și lecturile pe baza cărora se vor elabora manualele școlare. Sint convins că Editura Didactică și Pedagogică ar primi cu deosebită satisfacție orice sugestii i-ar veni din partea profesorilor și a scriitorilor în vederea unor manuale școlare de cită mai bună calitate. De asemenea, cred că n-ar fi ignorate nici propunerile ce s-ar face în vederea îmbunătățirii proiectului de programă pentru studierea gramaticii, al

cărei scop este formulat precis: formarea unei deprinderi practice de exprimare corectă și frumoasă, de însușire corectă a limbii române.

Îmbinînd principiul predării liniare cu cel al predării concentrice, cu preponderanța acestuia din urmă, proiectul de programă realizează o trecere lentă de la noțiunile mai simple de gramatică, la noțiunile de elevi în clasele I-IV — sistem mai științific esalonat pe ultimii patru ani (cl. V-VIII). Pe baza principiului concentric, cunoștințele predate în anii precedenți se reiau și se dezvoltă de la o clasă la alta în funcție de particularitățile de vîrstă și de nivelul de pregătire a elevilor. Esalonarea predării cunoștințelor în 4 ani (cl. V-VIII) în loc de 3 (cl. V-VII) asigură un număr ogradare metodică a cunoștințelor, ci și un timp îndelungat pentru însușirea acestora, fără prea mari eforturi.

În general, proiectul de programă cuprinde cam aceleasi cunoștințe de gramatică pe care le prevedeau și programele pentru școala de 7 ani. În plus, s-au adăugat, la clasa a VIII-a: alternanțele fonetice în rădăcina cuvintelor, formele inverse la verb, prezentul istoric, subiectul multiplu, subiectul logic și gramatical.

În esalonarea și dozarea cunoștințelor s-a avut în vedere nu numai accesibilitatea, ci și evitarea supraîncărcării, mai ales la clasa a V-a. Dificultățile cele mai mari par a se fi ivit tocmai la stabilirea programelor pentru această clasă. Cu toată grija avută de organele de resort ale M.I.C., rămîn încă de examinat unele probleme, în special la clasa a V-a, la morfologie. De pildă, proiectul de programă pentru această clasă nu mai prevede predarea flexiunii. Așa cum este mai normal, părțile de vorbire flexibile și neflexibile se vor studia în clasa a VI-a, cînd elevii posedă noțiunile necesare de caz, mod, timp, fără de care predarea flexiunii este exclusivă. Din cauza aceasta, proiectul prevede ca noțiunile de rădăcină și terminație să se predea tot la clasa a VI-a, la capitolul despre cuvintele flexibile și neflexibile. Faptul acesta ridică însă unele dificultăți, deoarece elevii, fără să fi învățat ce se înțelege prin terminație, sint puși în situația de a studia în clasa a V-a, „adjectivele cu două terminații” și „terminațiile infinitivului”.

Profesorul se va găsi și el în oarecare încurcătură, deoarece va trebui să spună totuși elevilor ce este o terminație, înainte ca această noțiune să i se predea metodic în cadrul unei ore de curs. De aceea, mi-ăș permite să sugerez o derogare de la predarea tradițională a morfologiei, propunînd ca noțiunea de flexiune să se dea în clasa a V-a, imediat după predarea conjugării verbului la modulurile personale, adică exact după ce s-au studiat detaliat declinarea nominală și flexiunea verbului. De asemenea, consider că este necesar ca noțiunea de „terminație” să se introducă, cel puțin sub forma recunoașterii ei, fără definiție, chiar de la capitolul despre substantiv, unde scrierea corectă a nomi-

nativ-acuzativului plural la substantivele comune nearticulate și articulate cu articolul hotărît enclitic și a genitivului feminin singular cu și fără articol, presupune cunoașterea acestei noțiuni. Lămurirea acestei noțiuni înainte de predarea adjectivului este absolut necesară, deoarece nu se va putea preda elevilor desigur pre adjectivele cu două terminații, sau, dacă se va preda, nu va fi în nici un caz pedagogic.

O altă propunere are avea de făcut în ceea ce privește pronumele posesive. Proiectul de programă prevede ca în clasa a V-a să se studieze acest fel de pronume, nu însă și adjectivul posesiv. Din practica școlară știm însă că, în textele literare, adjectivul posesiv este mult mai frecvent decît pronumele posesive. Cum este și firesc, elevii sint tentați ca atunci cînd înțeleg un adjectiv posesiv să spună că este pronume. Este greu de presupus cum s-ar putea ieși din această încurcătură. Ce trebuie să spună profesorul elevilor? Că nu este pronume? Dar ce este? Sint sigur că, dacă profesorul nu explică elevilor că folosirea pronumelui posesiv pe lângă un substantiv nu este aceeași cu cea cînd substantivul lipsește, în mintea elevilor vor apărea unele nedumeriri dăunătoare poate din punct de vedere instructiv și uneori chiar educativ. În consecință sint de părere ca sau adjectivul posesiv să fie revizuit a se studia în clasa a V-a, sau să se lase și pronumele tot pentru clasa a VI-a, așa cum s-a procedat cu pronumele și adjectivul demonstrativ. Opinîndu-se pentru a doua soluție, s-ar crea posibilitatea ca la verb să se predea nu numai infinitivul și participiul, ci și gerunziul și suplinul, care par separate în mod arbitrar de celelalte moduri nepersonale.

Tot la capitolul despre pronume este necesar să se precizeze că se preda și declinarea pronumelui personal, deoarece simpla specificare „numărul, genul și cazul pronumelui personal nu este suficientă. Profesorul va sta la îndoaia dacă trebuie să predea și declinarea pronumelui personal. Ori la exercițiile aplicative asupra pronumelui se specifică: „Folosirea corectă a liniutei de unire la formele neaccentuate ale pronumelui personal”. Studierea formelor neaccentuate nu este posibilă decît în cadrul declinării pronumelui personal.

În capitolul „Părțile principale ale propoziției”, proiectul prevede să se studieze numai predicatul nominal. Nu știu de ce se lasă tocmai pentru clasa a VI-a să se predea și predicatul verbal cînd tocmai acest fel de predicat este mult mai frecvent. Dacă elevului îi explici în general despre predicat, dar nu-i faci precizări decît în legătură cu cel nominal, este și firesc ca acesta să intrebu cum se numește celălalt predicat. Ce urmează să răspundă profesorul la o astfel de întrebare? Să mai aștepte elevul un an ca să-și clarifice o noțiune simplă? Probabil că s-a evitat predarea predicatului verbal în clasa a V-a, deoarece la capitolul despre verb — la modulurile nepersonale — nu s-a prevăzut a se studia decît infinitivul și participiul. Acceptîndu-se soluția dată mai sus cu dislocarea pronumelui posesiv de la clasa a V-a la a VI-a și predarea în această clasă a tuturor moduri-

lor nepersonale, s-ar înlătura și acest obstacol, urmînd ca predicatul verbal să se predea în clasa a V-a o dată cu cel nominal, fără a se ajunge cu aceasta la supraîncărcarea elevilor.

Propuneri similare s-ar putea face și la celelalte clase. De pildă, la clasa a VI-a se prevede studiul vocabularului și a familiei de cuvînt. Asupra vocabularului însă nu se revine decît în clasa a VIII-a, fără nici o mențiune asupra acestuia la clasa a VII-a. Tot la clasa a VII-a se prevăd și adverbele de scop, care sint destul de puțin numeroase și nu știu în ce măsură și-ar găsi utilitatea practică.

O analiză mai adîncită a proiectului școlii de 8 ani, în special a programelor școlare, ar putea duce la îmbunătățirea acestora înainte de definițiile lor și înainte de elaborarea noilor manuale școlare întocmite pe baza acestor programe. Este de datoria tuturor cadrelor didactice să contribuie la îmbunătățirea programelor școlare ale școlii de 8 ani, trimițînd Ministerului Învățămîntului și Culturii sugestii luate documentate și bine argumentate.

Prof. Ion Popescu
Școala medie „Gh. Lazăr”
București

Izvorul poeziei „Lordul John” de G. Coșbuc

N. Drăganu, enumerînd unele poezii ale lui Coșbuc, ale căror teme au fost luate din alți autori, adăuga: „S-ar putea ca și „Puntea lui Rumi” sau „Lordul John” să intre în această categorie”.

Întîmplarea a făcut ca, urmînd alte lucruri, tot în legătură cu Coșbuc, să găsesc, în broșura lui Dimitrie Iarcu, intitulată Efmieride (anecdote) sau Românul glumeț (Tipografia Colegiului Sf. Sava, 1857, aflată în Biblioteca Academiei R.P.R., cota A/28900, la p. 29), anecdota 63, în care sint aproape toate elementele din cunoscuta poezie „Lordul John” a lui G. Coșbuc. Iată, cu ortografia și punctuația din broșură, anecdota: „Un lord din Londra, iubitor de întrecere la luptă, a plecat tocmai la Scoția, unde era unul vestit pentru puterea și meșteșugul ce avea la luptă. Acesta la venirea lordului se afla muncind la o țarină nu departe de casa sa. Lordul descălecat, se apropie de dînsul fîndu-și calul de friu, pe urmă legîndu-l de un pom: „Tovaroșe, i zise el, am auzit multe vorbindu-se de tine, și de aceea am făcut o așa lungă călătorie, numai ca să ne cercăm și amîndoi. Să vedem care pe care va trînti”. Scoțianul, fără să-i răspundă, lăsă sapa jos din mîna, lu apurcînd cu mîinile de mijloc, și-l aruncă peste gard afară din țarină, și cu cea mai mare răceală se apucă arăși de lucrul său. Pe urmă uitîndu-se la dînsul cum abia se scula de jos, i zice: „Mai atceoa să-mi mai zici? Nimic fi răspuns Lordul, de cit mă rog, asvîrle-mi și al cal dînoaci”.

Stilul greoi, unele întorsături de frază slite ne fac să bănuim că D. Iarcu nu a reelaborat anecdota citită sau auzită, ci a citit Coșbuc anecdota în

Urare la început de an școlar

Nu știu de ce, de cite ori se apropie începutul de an școlar, îmi fugă gîndul la paginile lui Creangă. Nu este nevoie să aduc în discuție pentru întărirea și colorarea celor ce vreau să spun școliarilor, pasagiile măiestre, evocatoare din Amintiri din copilărie. Cîți oare s-ar putea să nu le cunoască? Iar cei ce nu, să ia în mîna Biblia de grai și duh moldov, care-i opera lui Creangă.

O să se desprindă din file, din rînduri un farmec, farmecul vesnic care a supus inimii și imaginației, înimi de la noi și minți de peste hotare. Creangă e cunoscut și prețuit peste tot pămîntul unde au purces slovele lui tîlmăcite în oște graiuri.

De la vremea lui Anton Pann și de la școala vremii lui Creangă treburile s-au deprins mereu alfel. Școala a mers cu prefacerile lumii. Dar adevărata lăta a școlii care dăruie oameni noi pămîntului, e școala timpului nostru, școala nouă din părțile lumii unde se clădește lumea nouă a socialismului. Școala veche tinea în chin și sub obroc conștiințele. Realitatea era deformată, istoria confectionată. Sentul etic al vieții era tras pe făgăsele intereselor claselor exploatatoare, ale burgheziei și moșierimii. Cu unele excepții, relațiile între profesori și elevi erau false și școala rămînea o amintire grea multora.

Ceea ce apărea mai jignitor, mai criminal, era deformarea sau neformarea conștiinței elevului. Ființa spirituală în dezvoltare era muștată, mutilată prin minciună. Pentru că istoria, istoria omeniirii sau a patriei era trasă prin tiparele confectionate după interesele de clasă ale burgheziei. Trecutul omeniirii, actele umanității erau falsificate. Școala căuta să promoveze, să crească lași, conformiști, unele prin care să fie dirijate, oprimate și speculate masele largi ale poporului.

Oh! „Liceu cimitir al tineretii mele!” a strigat Bacovia și strigătul lui pornea vibrînd din toate acele crude realități. Copilul care venea în întia toamnă și și școlară cu zăbucimul inimii înfricoșate, se apropia apoi în fiecare toamnă cu cordul vibrînd ca o furtună, ca după ani la rând, însoțit de o lămură de spaime didactice, să devină holocaut sau nesimțitor.

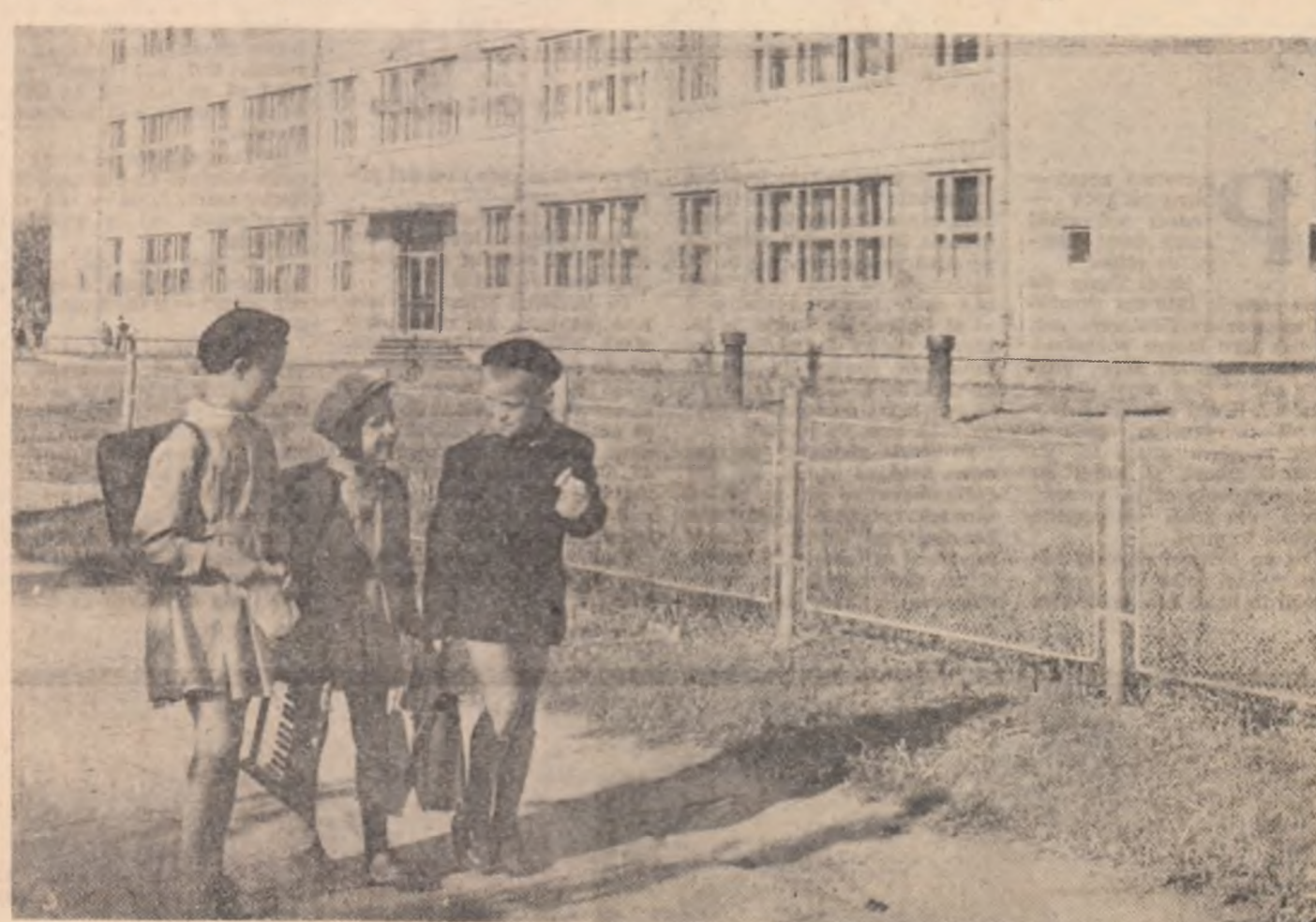
Desigur că au fost și dascăli buni care au luptat cu aceste surduri date ale școlilor de prin vreme, dar mulți au avut de suferit și mulți au pierit în valuri de potrivnicie, loviți de

oficialitatea obtuză sau slugarnică regimului burghezo-moșieresc, mulți au îngropat în tristețe și ani de penate mizeră, elanuri și idealuri de apostoli ai cărții și slovelor bune. Liceul tinerilor lui Bacovia, cîmîntul viselor și avînturilor nobile și-a închis de mult porțile. Pluget vremii proaspete i-a răsturnat brazda și asemenițele neferice. Școala nouă a fost inundată de lumina unui nou climat, a unei noi orientări pedagogice și științifice.

Dar, eu aș fi vrut să-ți fac o urare de început de an școlar, tînăr și nouă generație! Aș fi vrut ca umbra copilului, a școlărilor care am fost odată, să se ridice pe be banca cu pupulul scrijelit și să-ți ureze, fericiindu-te, un bun început de an școlar.

Aș fi vrut ca umbra liceanului care am fost odată, chinuit de probleme și imagini false, de nedreptăți, să-ți sună din tiparul ei de umbră a vremii apuse, vîzîndu-te cum începi un an nou în școala nouă, licean al zilelor noastre din patria noastră.

Din micile tăblițe de ardeze zgîrțite de condeie de piatră, din tablele mari ale claselor, nu ne-a rămas în memorie decît negrul unei nopți spirituale, în care, arare și o țuică mică-gioitoare de mică lumină cosmogonică, clipește timid amintirea unui dascăl bun, a unor intenții ferice șterse de bugetele îmbibat cu pomire și obtuzitate, cu inguștume etică sau cu direcții și organizată crimă împotriva adevărului și binelui. Închid ușile claselor și școlilor din amintirea tristă. Deschid ușile claselor voastre de azi și vă urez, copii și tineret al patriei: — An bun și rodnic în școala nouă! Ani buni și roade bune de grind și suflet pe calea vieții!

Aroma fără moarte

Una dintre aromele fundamentale ale vieții este cea a pînii proaspete. Oricît de sărui am fi, ușa deschisă a brutăriei lasă să treacă o respirație turburătoare în care se amestecă evocarea belșugului și a copilăriei, prezența aerului și a pămîntului, culoarea soarelui și a focului.

O altă aromă de neuitat care însoțește începutul adolescenței este aceea a rechizetelor școlare și a noilor cărți de învățat. Scripșorul întunecat al cerneii, vîrlul creionului ascuțit din care se vor prelunge literele și cifrele, radiera curată, echerul auriu, caietele cu disciplina lor abstractă foc portă din anușul sărbătoresc al noului an școlar. Și, mai ales, căr-

țile! Ele te vor apropia de adevăr, îți vor descoperi realitatea, în desfășurarea ei orizontală și în secțiunea ei verticală, ajutîndu-te să devii navigator și miner al cunoașterii, să te pregăti pentru rolul pe care urmează să-l ai în viața patriei.

Cărți încă necunoscute, răsfoite doar, vor fi cîndva bunuri asimilate, experiențe citigate, în timp ce altele se vor deschide, la fel de îmbietoare, pe drumul nesfîrșit al înțelegerii și transformării lumii.

La orice vîrstă am fi, ori cîte cărți am fi citit, noul an școlar ne turbură sufletul cu aroma lui de început, de feroastră deschisă, de sete de cunoaștere — aroma fără moarte a vieții noastre libere și conștiente.

Ima Lassau

Știați că...

După 1850, în ultimul an al vieții sale, Ion Ghica a fost preocupat de scrierea unei piese de teatru prin care să critice moravurile venale ale politicianilor din vremea sa. Din această piesă, intitulată O seară de sfat administrativ la pînză cu leaș, nu ne-au rămas decît câteva fragmente, în manuscris, înădăncate pentru altundeva sărăcă a scriitorului față de moravurile de-aia din acel timp.

În 1888, cînd Mihail Kogălniceanu se retrăsese pe malul mării, la Constanța, părăsînd de prieten, bătrîn și bolnav, primește de la Vasile Alecsandri, care se afla atunci la Paris, aceste calde studii: „Bibliie Kogălniceanu... O scrisoare mă înștiințează că te alii la Constanța, bolnav și mîhnit... Eu, contemporanul tău, amicul tui din copilărie, nu pot să te știu astfel, părăsînd pe tîrmurile unde a fost aruncat Ovidiu cu două mii de ani mai înainte, fără a mă simți adine micșat în sufletul meu. Vin cu bratele deschise, nu în sperare de a te mîrlăia, dar în dorință de a te strînge la piept și de a-ți zice: nu te descuraja, fii bărbat în fața împrejurărilor supraumane. Vești ierice din această țară, cum ai mai ieșit din artele, voinic, sfîlnic, cu toate dururile de care esti izestrat...”

Cunoscuta povestire a lui Alceu Russo, Piatra teiului, a fost scrisă în limba franceză, în 1840, purtînd titlul La Pierre du tilleul, legendă monstrosă, fragment d'un voyage dans la Haute-Moldavie en 1839”. Admirabila și transparentă în limba română, așa cum o cunoaștem azi, a fost realizată de Mihail Sadoveanu și publicată în 1925, într-un volum din „Biblioteca Minerva”.

Întors din prizonierat, la începutul anului 1918, G. Topircanu rîdea cu hohote despre stirea falsă referitoare la moartea sa. În spitalul Lumina din 31 ianuarie 1918, pînă semana elveza streațe zgîrțit, sub pînă aparent grav De profundis, în casa spunea:

Să vedem acum în ce constau modificările pe care le-a adus Coșbuc anecdotei așa cum e relataată de Iarcu.

În timp ce în anecdota bărbatului cel tare se află în Scoția, în poezia lui Coșbuc, acesta se află în Irlanda. În anecdota nu ni se spune despre lord decît că era „iubitor de întrecere la luptă” iar despre adversarul său că era vestit pentru puterea și meșteșugul ce avea la luptă; în anecdota calitatea lordului, de simțitor la socială e indiferentă, în locul lordului ar fi putut fi orice altul pentru că accentul, în anecdota, cade pe ușurința cu care e învins unul din cei doi luptători și care determină și poanta: admirația învinsului pentru puterea învingătorului, exprimată în navitarea cu care-îl cere să asvîrle și „al cal dînoaci”, și nu pe faptul că unul e lord înghimfaț, iar celălalt, țaran.

Coșbuc dă însă de la început eroilor săi o stare civilă, un nume; ei nu mai sint doi anonimi. Și, în timp ce anecdota ne arată că „scotianul” se află la săpă, în țarină — era, deci, un țaran, un muncitor — despre lord nu ne spune decît că e „lord” scoțind, probabil, că cuvîntul acesta spune tot. Coșbuc însă nu numai că îi dă un nume lordului, ci, pentru simetrie, pentru echilibrul, așa cum ni-l înfățișează, sobre, pe Willy Spucker, în ocupația lui umilă, dar utilă, ne prezintă, satiric, și pe lordul John în ocupația lui cele mai de seamă:

Titus Pirulescu

Modificările pe care le-a adus Coșbuc materialului din anecdota au ajutat poetului să creeze dintr-o smoaivă searbădă, o poezie plină de mișcare, de prospețime și de ironie la adresa unor clase și orînduirii menite să fie aruncate... „peste gard”.

Nu, asta nu pot să o suport! De cum m-a prins dîmămul, — Vă dau de veste e-am sosit! Intreți, ci eu și gemanantul.

Teodor Vîrgolici

Republica Populară Ungară

Era o noapte neguroasă

de Gall Isfvan

Pe vremea aceea — iarna lui 1944 — vedeam mai mulți morți decât coltuțe de pînă.

Neica Tigris făcuse parte în 1919 din comitetul uzinelor din Tatabanya, dar la data cînd începe povestirea noastră, trecuseră deja vreo zece ani de cînd ieșise din închisoare.

Pe vremea aceea — iarna lui 1944 — vedeam mai mulți morți decât coltuțe de pînă. Neica Tigris făcuse parte în 1919 din comitetul uzinelor din Tatabanya, dar la data cînd începe povestirea noastră, trecuseră deja vreo zece ani de cînd ieșise din închisoare.

— Ce-l drept, nu-i păcat. — Unde ați pus scindurile fărmite? — Pe foc — răspune țărăștii șeful de echipă.

— Cînd dîrliți toată zălucă, și cade bine un strop de foc. — Ia mai lăsați prostiile! — exclamă Hauser.

— Tare așa vrea să ajung — gîlila bătrînel cînd îl năpădea, însepe seară, febra — să-i vîd pe ai noștri că au străbătut pînă aici.

— Tare așa vrea să ajung — gîlila bătrînel cînd îl năpădea, însepe seară, febra — să-i vîd pe ai noștri că au străbătut pînă aici.

— Ce-l drept, nu-i păcat. — Unde ați pus scindurile fărmite? — Pe foc — răspune țărăștii șeful de echipă.

— Cînd dîrliți toată zălucă, și cade bine un strop de foc. — Ia mai lăsați prostiile! — exclamă Hauser.

— Tare așa vrea să ajung — gîlila bătrînel cînd îl năpădea, însepe seară, febra — să-i vîd pe ai noștri că au străbătut pînă aici.

— Tare așa vrea să ajung — gîlila bătrînel cînd îl năpădea, însepe seară, febra — să-i vîd pe ai noștri că au străbătut pînă aici.

— Ce-l drept, nu-i păcat. — Unde ați pus scindurile fărmite? — Pe foc — răspune țărăștii șeful de echipă.

— Cînd dîrliți toată zălucă, și cade bine un strop de foc. — Ia mai lăsați prostiile! — exclamă Hauser.

— Tare așa vrea să ajung — gîlila bătrînel cînd îl năpădea, însepe seară, febra — să-i vîd pe ai noștri că au străbătut pînă aici.

— Tare așa vrea să ajung — gîlila bătrînel cînd îl năpădea, însepe seară, febra — să-i vîd pe ai noștri că au străbătut pînă aici.

— Ce-l drept, nu-i păcat. — Unde ați pus scindurile fărmite? — Pe foc — răspune țărăștii șeful de echipă.

— Cînd dîrliți toată zălucă, și cade bine un strop de foc. — Ia mai lăsați prostiile! — exclamă Hauser.

— Tare așa vrea să ajung — gîlila bătrînel cînd îl năpădea, însepe seară, febra — să-i vîd pe ai noștri că au străbătut pînă aici.

— Tare așa vrea să ajung — gîlila bătrînel cînd îl năpădea, însepe seară, febra — să-i vîd pe ai noștri că au străbătut pînă aici.

— Ce-l drept, nu-i păcat. — Unde ați pus scindurile fărmite? — Pe foc — răspune țărăștii șeful de echipă.

— Cînd dîrliți toată zălucă, și cade bine un strop de foc. — Ia mai lăsați prostiile! — exclamă Hauser.

— Tare așa vrea să ajung — gîlila bătrînel cînd îl năpădea, însepe seară, febra — să-i vîd pe ai noștri că au străbătut pînă aici.

— Tare așa vrea să ajung — gîlila bătrînel cînd îl năpădea, însepe seară, febra — să-i vîd pe ai noștri că au străbătut pînă aici.

WURTZ ADAM: „Vară”

Desen de V. SAVONEA

Sărututul

de Francisc Munteanu

În noaptea de 4 februarie 1945, în zona frontului de la Vihnic, în Tatra, era frig: nori pîntecoși, gri, prevesteau ploaie sau lapoviță.

purta haine civile, împrumutate de la un prieten, și atunci am avut senzația că toată lumea se uită după mine.

am uitat de ei. Atacul nu se mai sfîrșea. Un șrapnel a explodat chiar în apropierea mea și suflul morții mă ameți puțin.

Într-o după masă, traversînd curtea, cineva aruncă cu pietre după mine. Am constatat direcția: inamicul era în pod.

cu plugurile și va dispărea mușuroiul, dacă mi se va face unu... Că căutam în fond la trei mii de kilometri de acasă?

— Ce-l drept, nu-i păcat. — Unde ați pus scindurile fărmite? — Pe foc — răspune țărăștii șeful de echipă.

— Ce-l drept, nu-i păcat. — Unde ați pus scindurile fărmite? — Pe foc — răspune țărăștii șeful de echipă.

— Ce-l drept, nu-i păcat. — Unde ați pus scindurile fărmite? — Pe foc — răspune țărăștii șeful de echipă.

N. CRIȘAN: „G. Bacovia”

Să urmărim puțin evoluția elevului Vasiliu Gheorghe, viitorul poet George Bacovia.

În clasa a III-a gimnazială, Vasiliu Gheorghe cultivă intens lectura particulară, pentru care a văzut că dovedea o mare pasiune încă din cursul primar. Acum descoperă în biblioteca școlii cărțile sale pe Vlașu, Eminescu, Coșbuc, autori ce nu figurau în programa analitică de pe atunci...

Bacovia elev

Fragment dintr-o monografie despre G. Bacovia

voia să-i adapteze un vers. O dată s-a surprins scriind o strofă, două... uitând pe parcurs de melodia ce l-o sugerează. Astfel, prin clasa a treia de gimnaziu, și-a descoperit vocația poetică, continuând să scrie în cea mai mare taină. Își compară versurile cu ale poetilor înalți...

Se gîndea că de frumoase sînt poeziile lui Alexandri, Eminescu... Oare ale mele ar putea să placă vreodată? Îndoială, nelăcătorește încolțea în sufletul său. Simțeaua-tea privirii începe să i se umbrească de neliniștea ce-l străbatea înăuntru. O forță nebănuită îl împingea de acum irezistibil, către poezie. Nu împărțea nimănui această auto-descoperire. Era fericit de noua vocație și în același timp în-

tristat; presiunea oare fragdului său suflet ce destin poetic îi aștepta?

În această clasă — mai mult decît în cele anterioare — se remarcă în compoziții și la limba română.

Profesorii nu cercetau calectele elevilor, nici nu controlau compunerile date acasă. Dacă elevii spuneau: „Domnule profesor, cutare are o compoziție foarte frumoasă”, o citea în clasă, o nota și altfel. Elevul nu-l mai interesa. Colegii lui Vasiliu știau că el are compunerii foarte frumoase. La lecțiile de stil și compoziție, dădea cele mai bune exemple de comparații: metafore, metonimie, sinecdohă etc., ce umpleau de admirație pe colegi. Scria versurile conspirativ, ascunzînd manuscrisele. Știa că poezii nu prea erau bine văzute. Nu voia ca familia să-l descopere. Studia cu tot mai mult literatura și mai puțin celelalte obiecte de studiu.

În clasa a III-a se adăugă și limba latină. A avut șansa să înceapă cu un foarte bun profesor, Grigore Topliceanu.

Deprinsese bine franceza și puțin germana; nu avea mare ușurință în însușirea limbilor străine, dar latina nu i se păru grea. Concluziunea acestei limbi corespundea modului său

lăță „Și toate”, cu care debută în „Literatură”. Nu știa despre muza sa decît că se numește Elena, se întîlneau în drum spre școală. Se salutau, și altfel. Nu a sîntut ce a devenit, deoarece în anul ce a urmat nu a mai văzut-o. Se pare că se retrăsese de la gimnaziu. Această primă tresărire sentimentală, oricît de efemeră, a lăsat în sufletul adolescentului o tristețe duloasă.

În clasa a IV-a cunoaște poezia lui Macedonski în următoarea împrejurare: O cunoștință a familiei, Jînga, student la Ilere în București, poet și el, face o vizită părinților și se împrietenește cu Iorgu, a cărui fire retrasă și tăcută l-a atras imediat atenția.

Întîmplător, Jînga avea la el volumul „Excelsior” al lui Macedonski, cu următoarea dedicație: „Poetului-artist Jînga, A. Macedonski”. Iorgu, impresionat la vederea acestui volum, îl citi, și fu foarte înclinat să-l descopere pe marele poet. Jînga îi oferă volumul, Bacovia desenează pe prima copertă în chip de lanus, caricatura lui Macedonski în profilul din stînga și pe Jînga în profilul din dreapta. Asemănarea este perfectă și nota spirituală a caricaturii evidentă. În ziua cînd Jînga pleacă la București, îi citește poezia „Și toate” despre care am vorbit. Jînga i-o cere pentru „Literatură” în care apare la 20 martie 1899, semnată V. George. Fusesse scrisă cu un an înainte, în 1898.

Anul 1898 marchează o epocă destul de fecundă pentru creația sa de debut, dacă ținem seama de activitatea școlară ce trebuia să susțină. Poezile: Plouă, Rar, Sonet, Tablou de iarnă, Pallid, Nevroza, Și toate, dovedesc, prin factura și măiestria lor, ca și prin conținut, o muncă serioasă, de aprofundare a preocupărilor școlare. De pe acum și-a găsit nota personală, ce-l va diferenția de poezii anterioare, și-l va impune ca poet matur. Poeziile scrise înainte de această dată nu le-a păstrat. Anul 1899 vede un progres continuu în atacarea și tratarea temelor poetice: Amurg violet, Decembrie, Negru, Melancolie, Nervi de toamnă, Proză, Ego, Aiurea, În altă Epită.

Cu această realizare poetică de aleasă calitate, absolvi elevul Vasiliu Gheorghe cele patru clase gimnaziale.

Agatha Grigorescu-Bacovia

Mihai Negulescu

MAIȚA

În plaur o cărare deschide bărel sârți Cînd studiu secesi valori stîl lung în nemîșcare Ce strîgite țîșite din val, în zburcîmări, Și împletite-n verde, în suplu, — din urcare.

Prin lule cu clocot de soare nărui Umbra răcoroasă, în zbor, ni-s pelicanii — În ceamul între maluri alunecă tînit Și tînuind cu stuful, cu peștii, cu bîlanii...

Pe Maița, lumina alunecă egal Iar tremurul din ape rămîne fără crainic; Părencia păpușii ne-abie căte mal Cu suplele Flamingo ce-asteptă-n umbră, tainic.

Un colț rămas la margini de țară; briu de stuf Înca pe trupul leneș al apelor, cu soare... Tînită! frumusețe pierdută sub văzduh... Pierdută-n ochii noștri profunzi... Pierdută care?

Ziutos Hristos

CEI TREI DE LA IMITOS*)

„Din cei 300, 3 de-ar fi stîl de-ajuns Un Thermopile nou, în munții tăi să faci” Byron

În pieptul meu dorința e clocot viu de mare Și ochii miții mele dau negurile jos, Trecutul dezvelindu-l. În fața miîi răsare Înalușca casă din strada Imitos.

Aici, trei tineri, singuri, istoriei îi file Pentru vecie scrie-au cu litere de foc Măreția epopii; și noul Thermopile Dumșanii fără număr l-a-cel nouplit în loc.

Trei tineri doar... O, Byron, de ai fi fost să-l vezi Din lira ta atunci s-ar fi stîrmit depășire Cîntări pe care amamul iniții dintre-acei Le-a închinat Eladei și gloriei eline.

Desigur, Parthenonul nespus de mult îmi place Și ritmul lui Sofocle în inimă-mi răsund Dar mina lor vitează cu simț distinct cum face În mine să vibreze cea mai înaltă strună.

Și, dacă, lin, tăcerea i-a-avîduit de mult, Ecu încăl de tuiet azi deslușesc sub sârți Și aprig zvon de lupă adăst în tîmuri, Trezind o amînire pe-a-cel timpului cărări.

Văzduhul cînd așteaptă mul zorii să s-arate, Cînd stele stau s-apună, re-avine lărași ei... Învăluindu-n noaple Alena o străbate... Alena o străbate patrulea celor trei.

Nu-i lăpta lor poveste, roștă pe-nalele. Obșnuri de-a-pasi vremii, n-au fost purtați în var. Nici singele lor lină n-a fost furat de Lethe... N-a-mpărlățiat furtuna superbilor lor elan.

O! inima li-i vie de-apurarea și cîntă Cum inima lui Danko lumina în cuvinte. Sub cerurile lumii — chemarea lor s-avîntă Tovarăși — hai le lăpta cea mare... Înaltă!

În romineste de CORNELIU ȘERBAN

*) Imitos — cartier din Atena, unde, în 1943, trei tineri revoluționari au apărut cu prețul vieții un depozit de muniții al Armatei Populare de Eliberare Națională, ucidînd piept unui batalion de nazisti.

Gh. D. Vasile

PESCĂRUȘI

Cel care din inima timpului, revoluția, a slobozit staturile zilor albe și bune, se-ngrîște cu aceeași căldură continuă de plina noastră zilnică și albă.

Căci dacă stăm și ne gîndim cu toții, zilele bune ce înseamnă-n lume? Spînzarea omului îndreptat spre stele, biciușca bolezii conservată-n cicatrifica amintirii, armata apicelor în marș sonor spre brutării.

Zburai, staturi de pescăruși, voi, zile bune!

Zilele bune mai înseamnă muncă și lghabur de metal încandescent în care se străvăd hoidele galbene, hoidele galbene ale șesurilor țării.

Zburai, staturi de pescăruși, voi, zile bune!

Și mai înseamnă cîntece entuziaste, adănci și străvezi că lezeral de munte, în care să se vadă făcările inimii arzînd cu trunchiurile de mărgean profund.

Și gînd lansat spre vămi universale cu zgomot lung, pămîntul de răsună, cu același ritm implin din țărîm în țărîm, doar bănuind că este viața noastră.

Zburai, staturi de pescăruși, voi, zile bune!

Sub stolu vostru marea înaltă își negăndește vecia și albstră cu același ritm implin din țărîm în țărîm, doar bănuind că este viața noastră.

Și își închipuie că v-a leagă și-n zbor vă lasă să-i fușii din palme, iar voi oglinda, în destins ocol, lo-o înlăți cu paranteze caime.

Zburai, staturi de pescăruși, voi zile bune!

Iosif Naghiu

TINEREȚE

Părea că zarea se-abrăcă în alb Și suridea curat ca o mireasă... Cădere Păt-Frumoșuș e lura Ducînd-o-n visul meu ca într-o casă,

Și era greu de ris și de iubiri Ceasul acela... Izvorul lumii Și se ciocneau dorinși de impliniri Ca două cupe nesperate de pline.

Dar izbucnea un braț, străfulgerat, Care-mi răpea iubita și privirea. Și rămîneau pe timp nemăsurat Și au mai era clipa nicădere.

Și m-avîntam să-mi recîștig cumplit Iubirile din visul meu furate... O, înțerețe e topor zvîrlit Spre porțile grădini suspendate.

„Conștiința grandiosului” în literatura sovietică

(Urmare din pag. 1-a)

rențant de frunte în V. Vișnevski. El însuși a început prin a compune în 1921 o „acțiune de masă”: Judecata răscușilor din Kronstadt, interpretată timp de opt ore de către un număr mare de marinari. Adept infocat al „tragediei monumentale”, Vișnevski și-a demonstrat practica convingerile prin Brigada 1-a de cavalerie (asemnată de Gorki cu Teras Bulbo și considerată de Maiaikovski ca o continuare a experienței sale teatrale) și Tragedia optimistă. În dezvoltarea dramaturgiei sale se poate ușor detecta aceeași accentuare a individualizării și investigației psihologice — iarăși nu în detrimentul, ci în cadrul vizionii „macrocosmice”. Tendința — prelungită pînă în zilele noastre — apare și în creația lui N. Pogodin, adept al unor modalități artistice similare, în drumul parcurs de primele sale piese, pînă la celebra trilogie despre Lenin și cele din cadrul ciclului „Orogolul Kremîniului și A treia, patetică. Nu știe toată lumea că Vișnevski a fost și prozator, că între 1929 și 1939 a elaborat întreaga sa „epopee”, Războiul — o cronică istorică a anilor premergători marii revoluții (cele șase capitole poartă titlul anilor respectivi, de la 1912 pînă în 1917). „Acesta este un roman” — scria autorul în 1931 — „Este un document epic. Este o experiență (a enciclopediei artistico-proletare despre război). Este un poem (de tip cuprinzător). Luată în parte, capitolele sale vor fi transformate în poeme de sine stătătoare... Războiul este după părerea autorului „un poem al istoriei”, „o experiență în realizarea și slăbiciune. Concret, proza primei etape de după revoluție prezintă o situație similară cu poezia și dramaturgia. Reconstituind Un sfert de veac al literaturii sovietice, Alexei Tolstol atrăgea atenția asupra „Orogolului” — Orogolul este un text masiv, unitar, în care nu se disting individualitățile. Individualitatea părea pe atunci de

nedesprîrit de individualismul său, căci negația odată cu el.” Lipsa individualizării se completa, uneori, prin poetizarea elementului spontan și subaprecierea celui conștient, a lucidității revoluționare. „Masa”, săvîșită într-un număr de povestiri, era neorganizată, inorganică, minată de instinct și nu de rațiune, lipsită de îndrumarea fermă a partidului. Lipsuri de acest fel întîlnim în scrierile lui Gorki cu Teras Bulbo și considerată de Maiaikovski ca o continuare a experienței sale teatrale) și Tragedia optimistă. În dezvoltarea dramaturgiei sale se poate ușor detecta aceeași accentuare a individualizării și investigației psihologice — iarăși nu în detrimentul, ci în cadrul vizionii „macrocosmice”. Tendința — prelungită pînă în zilele noastre — apare și în creația lui N. Pogodin, adept al unor modalități artistice similare, în drumul parcurs de primele sale piese, pînă la celebra trilogie despre Lenin și cele din cadrul ciclului „Orogolul Kremîniului și A treia, patetică. Nu știe toată lumea că Vișnevski a fost și prozator, că între 1929 și 1939 a elaborat întreaga sa „epopee”, Războiul — o cronică istorică a anilor premergători marii revoluții (cele șase capitole poartă titlul anilor respectivi, de la 1912 pînă în 1917). „Acesta este un roman” — scria autorul în 1931 — „Este un document epic. Este o experiență (a enciclopediei artistico-proletare despre război). Este un poem (de tip cuprinzător). Luată în parte, capitolele sale vor fi transformate în poeme de sine stătătoare... Războiul este după părerea autorului „un poem al istoriei”, „o experiență în realizarea și slăbiciune. Concret, proza primei etape de după revoluție prezintă o situație similară cu poezia și dramaturgia. Reconstituind Un sfert de veac al literaturii sovietice, Alexei Tolstol atrăgea atenția asupra „Orogolului” — Orogolul este un text masiv, unitar, în care nu se disting individualitățile. Individualitatea părea pe atunci de

stinci de S. Budionni. Gravura filigrană a celui ce se considera elevul lui Maupassant a adus o culoare originală și subtilă în proza sovietică, dar nu a putut juca un rol determinant în evoluția ei. Finețea îi trebuia adăugată perspectiva, analizei — sinteza. Visurile scriitorului nu sînt nici ele întîmplătoare — și, în acest sens, epoca este mai degrabă caracterizată prin dorințele lui Furmanov și Serafimovici (ambete, din păcate, neîmplinite) de a fiuri Epopea războiului civil și, respectiv, Lupta, monumentale sinteze în care celebrele lor romane ar fi fost încadrate ca părți constitutive. Revenind la formula lui Al. Tolstol, putem conchizi, asadar, că monumentalitatea a fost o trăsătură inițială și esențială a literaturii sovietice, care s-a transformat treptat în monumentalitate reală, în „realism monumental”. „Conștiința grandiosului” s-a îmbinat tot mai organic cu grandioasa conștiință marxist-leninistă și cu măiestria realist-socialistă. Articollul lui Tolstol a apărut într-un număr de primăvară, revărsîndu-se peste maluri — cu disciplina de fier în timpul muncii, cu supunerea absolută față de voința unei singure persoane, a conștientului sovietic, pentru zugrăvirea psihologică a „disciplinării de fier” — scria Lenin în SerVICIILE imediate ale puterii sovietice. Zugrăvirea eroului comunist, a unui raport veridic între conduceri și masă, devenise o egală atenție pentru detaliul individualizării, conștient de rolul său conducător, capabil să învețe de la mase și să le învețe la rîndul său, apare în operele de mare importanță și trairilor sale în Ceapae de Furmanov și Înfrîngerea lui Fadeev. Drumul lui Kojuh, și drumul de la el la Klicikov și Levinson are o uriașă însemnătate în această diversitate acțiunilor și trairilor sale în Ceapae de Furmanov și Înfrîngerea lui Fadeev. Drumul lui Kojuh, și drumul de la el la Klicikov și Levinson are o uriașă însemnătate în această diversitate acțiunilor și trairilor sale în Ceapae de Furmanov și Înfrîngerea lui Fadeev.

și răspundă acestui „diversitate” formelor și mijloacelor folosite de grupările moderniste nu este altceva decît masca uniformității antipopolare. În primul an, post-revoluționar, printre adepții unor asemenea grupări se numărau și talente reale, dar victoriile lor se obțineau în ciuda pseudoliberalității anarhist-individualiste, profesate de respectiva școală, și prin apropierea de conștiința liber-disciplinată a colectivității socialiste. Unirea ideologic-artistică a scriitorilor sovietici, unire conștientă de primul Congres unional din 1934, a constituit o uriașă victorie și premiza unei diversități creatoare cu adevărat nelimitate. Tîndra literatură sovietică a înregistrat, încă în anii războiului civil și a reconstrucției economice naționale, o însemnată diversitate și precizie în creațiile ei. În dreptul dumșanoase, înfrînte în lupta ideologică și irevocabil de fapt de departe — anul cînd a apărut poemul lui Maiaikovski și portretul lui Gorki despre Lenin, Torentul de fier de Serafimovici, Bursucii lui Leonov, Oraz și ani de Fedin, Tașkent, oraș al pînii de Neverov, prima povestire a lui Solohov, Toată oare monumentalitate, dar totodată „creștea tipului” a „eroului vremii noastre”. Contopirea celor două cerințe este la ordinea zilei. Rodnicia sintezei va fi demonstrată în anii următorii prin valorii artistice nepieritoare, îndeosebi prin romanul social devenit, spre sfîrșitul deceniului, viora iniția a literaturii sovietice.

Urmărind desfășurarea realismului socialist, esteticienii burghezi și revizionisții încearcă să opună primii ani al literaturii sovietice, un conținut de clasă limpede: libertatea ideologică burgheză și a formalismului lui Acolo unde mult trîmbița „libertate absolută” burgheză se bucură de sprijinul statului, ea se dovedește a însemna dominația decadentismului — organizată, administrativ conștientizat, material și ideologic protejată, într-un cuvînt, impusă! Cît privește libertatea în accepțiunea marxistă a termenului, ea presupune slujirea conștientă, consecventă a poporului, și folosirea tuturor armelor capabile

1918. Omul cu arma și Marea cetățean.

Înșurire sugerează asemănări esențiale — pe plan tematic, ideologic, artistic — ale diferitelor ramuri de artă. Ele există nu numai între plastică, muzică și cinematografie, dar și între acestea și literatură. În ultima analiză și cel de a treilea deceniu și în deceniul următor, asistăm la o excepțională înfiorare a genului epic, a romanului realist-socialist. Alături de mărețele construcții arhitecturale, eroicele sculpturi și vasele compoziții tematice în culori, alături de „formele mari” în muzică (simfonii, concerte, opere, cantate, oratorii) și sublimele panorame cinematografice — romanul social îndeplinește și el o funcție generalizatoare similiară, pătrunsă de istorismul lui vizionar asupra lumii și de patosul imenselor colectivități sociale. Istoricul și caracterul popular de tip superior, cimentate în procesul construcției socialiste, sînt pilonii romanului realist-socialist, oricare ar fi tematica pe care o abordează. În timp, această tematică poate fi împărțită în trei „sectoare” principale: prezentul (construcția socialistă, lupta împotriva fascismului, împotriva stăruitorilor la război), trecutul apropiat (maturizarea mișcării muncitorești, primul război mondial, revoluția socialistă și războiul civil), trecutul îndepărtat (războaiele țărănești, războaiele drepte lupta pentru afirmarea națională a Rusiei, apurtul unor personalități la propășirea țării).

În perioada dată, prezentul socialist devine tema centrală a prozatorilor. Modelarea lui artistică, și se folosesc de varietate forme, de la publicistică și reportaj, pînă la povestire și roman. Desecrii aceste forme se îmbină în aliaje originale. Apar reportaje-povestiri (Kara-Buzag și Kolkha de Paustovski) sau romane publicistice (Și a fost ziua a doua de Ehrenburg). Comanda socială cere răspunsuri prompte. Majoritatea prozatorilor sînt și ziarisți, scriitori articole înfălcărate, iar precizarea în mînuirea armelor ușoare se simte și în activitatea artileriei grele. Romanul construcției socialiste devine și o specie „operativă”, dovadă numărul impresionant al romanelor consacrate șantierelor, noilor uzine, obiectivelor planului cincinal (Leonov, Gladkov, Saghinian, Katariev, Ilenkov, Kîrîmov, Kellinskaiia ș.a.). Pentru a reduce la minimum „distanța” dintre eveniment și imaginea sa, mulți romancieri preferă forma sacconiă, concentrată, oglîndind marea (industrializării, colectivizării) într-o singură picătură (o fabrică, un sat). „Am scris Pămînt desteleni pe urmele fîntînt ale anului 1930, cînd erau vi amintirile despre evenimentele ce avuseseră loc la sate și care le-au transformat din teme-

li: lichidarea chiaburimii ca clasă, colectivizarea compactă, intrarea masivă a țărănimii în colhozuri...” După cum se știe, Solohov a întreprins elaborarea epopiei sale, mai precis, a scris primul volum din Pămînt desteleni superioră din valorile revizionate de fier și ale Înfrîngerii. Epopeea lui Serafimovici nu era roman propriu-zis, iar romanul lui Fadeev nu pretindea a fi epopee; Solohov și Al. Tolstol au creat romane-epopee, în care soarta eroului și a poporului sînt împlinite indisolubil. E drept, pe parcursul acestor lucrări se remarcă deplasări în direcția individualizării sau dimpotrivă a generalizării. Grosso modo, se poate spune că începuturile par mai degrabă ale unor „romane de familie”, iar cu ocazia lărgirii cadrului, epopeea îmbracă pe alături forma „cronicii istorice”, insuficient îmbibată de substanță „individuală” (în ambele cazuri uale pasaje ale volumelor III. Legătura celor două izuri devine însă tot mai organizată, îndeosebi spre sfîrșitul cărților (volumul III la Tolstol, volumele III și IV la Solohov). După cum vedem, dialectica dintre general și particular, zugrăvirea masei și a personalității, este complexă atît pe verticala istoriei literaturii, cît și pe orizontala unor anumite lucrări. Definițiile care perfecționarea neîntreruptă a acestei dialectici. Într-adevăr, romanele-epopee sovietice din cel al patrulea deceniu al secolului nostru se inscriu printre manifestările sale cele mai valoroase.

Bineînțeles, nu există granițe fixe între romanele industrializării și colectivizării pe de o parte, romanele revoluției și războiului civil pe de alta. Am amintit tendințele epopeice ale lui Panfilov în oglîndirea prezentului însuși. Desfășurarea subiectului pe multe planuri, zugrăvirea nemijlocită a marilor colectivități este caracteristică și altor romane consacrate sfîrșirii noului industrial socialist și — în focul acestei bătaii — sfîrșirii noulor calități umane. Cu toate acestea, nu este întîmplător faptul că majoritatea romanelor-epopee din această vreme se încadrează în cel de al doilea „sector” tematic. Act acționează în primul rînd „preferențele” materialului de viață însuși. Războiul (național și social, concret — primul război mondial, revoluția și războiul civil) „cere” o zugrăvire epică, uriașe acțiune de masă, mutarea și succesiunea planurilor, panorame vaste (armate, fronturi, bătaii), desfășurarea extensivă în timp și spațiu. În

creat de prezent. În anul 30, tema construcției socialiste și tema cuceririi puterii se completează organic, se ajută reciproc. Schematizînd oarecum evoluția temei din urmă: Donul înșirîți și Căloaurul realizează o sinteză superioară din valorile revizionate de fier și ale Înfrîngerii. Epopeea lui Serafimovici nu era roman propriu-zis, iar romanul lui Fadeev nu pretindea a fi epopee; Solohov și Al. Tolstol au creat romane-epopee, în care soarta eroului și a poporului sînt împlinite indisolubil. E drept, pe parcursul acestor lucrări se remarcă deplasări în direcția individualizării sau dimpotrivă a generalizării. Grosso modo, se poate spune că începuturile par mai degrabă ale unor „romane de familie”, iar cu ocazia lărgirii cadrului, epopeea îmbracă pe alături forma „cronicii istorice”, insuficient îmbibată de substanță „individuală” (în ambele cazuri uale pasaje ale volumelor III. Legătura celor două izuri devine însă tot mai organizată, îndeosebi spre sfîrșitul cărților (volumul III la Tolstol, volumele III și IV la Solohov). După cum vedem, dialectica dintre general și particular, zugrăvirea masei și a personalității, este complexă atît pe verticala istoriei literaturii, cît și pe orizontala unor anumite lucrări. Definițiile care perfecționarea neîntreruptă a acestei dialectici. Într-adevăr, romanele-epopee sovietice din cel al patrulea deceniu al secolului nostru se inscriu printre manifestările sale cele mai valoroase.

Bineînțeles, nu există granițe fixe între romanele industrializării și colectivizării pe de o parte, romanele revoluției și războiului civil pe de alta. Am amintit tendințele epopeice ale lui Panfilov în oglîndirea prezentului însuși. Desfășurarea subiectului pe multe planuri, zugrăvirea nemijlocită a marilor colectivități este caracteristică și altor romane consacrate sfîrșirii noului industrial socialist și — în focul acestei bătaii — sfîrșirii noulor calități umane. Cu toate acestea, nu este întîmplător faptul că majoritatea romanelor-epopee din această vreme se încadrează în cel de al doilea „sector” tematic. Act acționează în primul rînd „preferențele” materialului de viață însuși. Războiul (național și social, concret — primul război mondial, revoluția și războiul civil) „cere” o zugrăvire epică, uriașe acțiune de masă, mutarea și succesiunea planurilor, panorame vaste (armate, fronturi, bătaii), desfășurarea extensivă în timp și spațiu. În

al doilea rînd, elaborarea epopicului presupune o perspectivă „obscuro” de cuprinzătoare, relativ „stabilă” o cercetare migăloasă a întregului și a părților acestuia. Pentru aceasta „este necesive de timp Teoria „distanței” obligatorii și întocirea marelui este falsă și îndeplătită împotriva actualității. Gradul operativității diferă însă de la specie la specie, iar varianta epică a romanului necesită, evident, un timp de documentare și elaborare mai mare decît romanul-folieton de pildă.

Victorii însemnate înregistrate în trecut și în romanul consacrat acestuia îndepărtat al poporului. Aprofundarea vizionării marxist-leniniste asupra istoriei naționale permite generalizări mai vaste și mai temeinice decît în primul an de după revoluție. „Selectivitatea” materialului de viață acționează și aci, tendințele epopice pătrînd cu precădere în romanele consacrate nemijlocit mișcărilor populare sau războalelor. În acest sens pot fi citate Petru I de Al. Tolstol, („Petru” — e primul adevărat roman istoric din literatura noastră, o carte pentru mult timp... preciza Gorki), Stepan Razin de Ceapighin, Cercerările Sevastopolului de Sergheiev — Tenski, Emelian Guciov de Siskov, Tușma de Novikov-Pribol. În aceeași perioadă au fost create și însemnate romane istorice de alt tip: trilogia Radiceev de O. Fors, cărțile lui Timanov, Kîuhla, Moartea lui Vazir-Muhtar, Puskîn ș.a. „Conștiința grandiosului” despre care vorbea Tolstol a devenit într-adevăr o trăsătură inalienabilă a întregii literaturii sovietice. Manifestată iniți în forme ostentativ-romantice, ea devine cu timpul intrinsec-realistă, îmbinînd subtilul cu analiza, măiestruul cu realismul, premergător marelui război antifascist. Era străbate întreaga literatură realist-socialistă și dă naștere unei forme anume, „specializate” în direcția monumentalului. Nepteroarele romane epopice, oglîndind pregătirea și înfăptuirea revoluției socialiste, stau la baza vitoroarelor lucrări de acest gen, apărute în continuare în literatura rusă (despre construcția socialistă, Marele Război de Apărare a Patriei, trecerea spre comunism) și în tinerele literaturi naționale ale Uniunii Sovietice (despre saltul istoric din neagra preistorie feudală sau capitalistă, în socialismul luminos).

Ion Janosi

R.D.G.-azi

Ora șapte dimineața. Difuzorul lungului peron al uzinei anunță: „Leuna-Werke, Nord“ Trenul frinează scurt și se oprește. Sute de muncitori coboară și se îndreaptă grăbiți spre porțile uzinelor de stat din Leuna, „Walter Ulbricht“.

Leuna, inima industriei chimice a R.D.G.

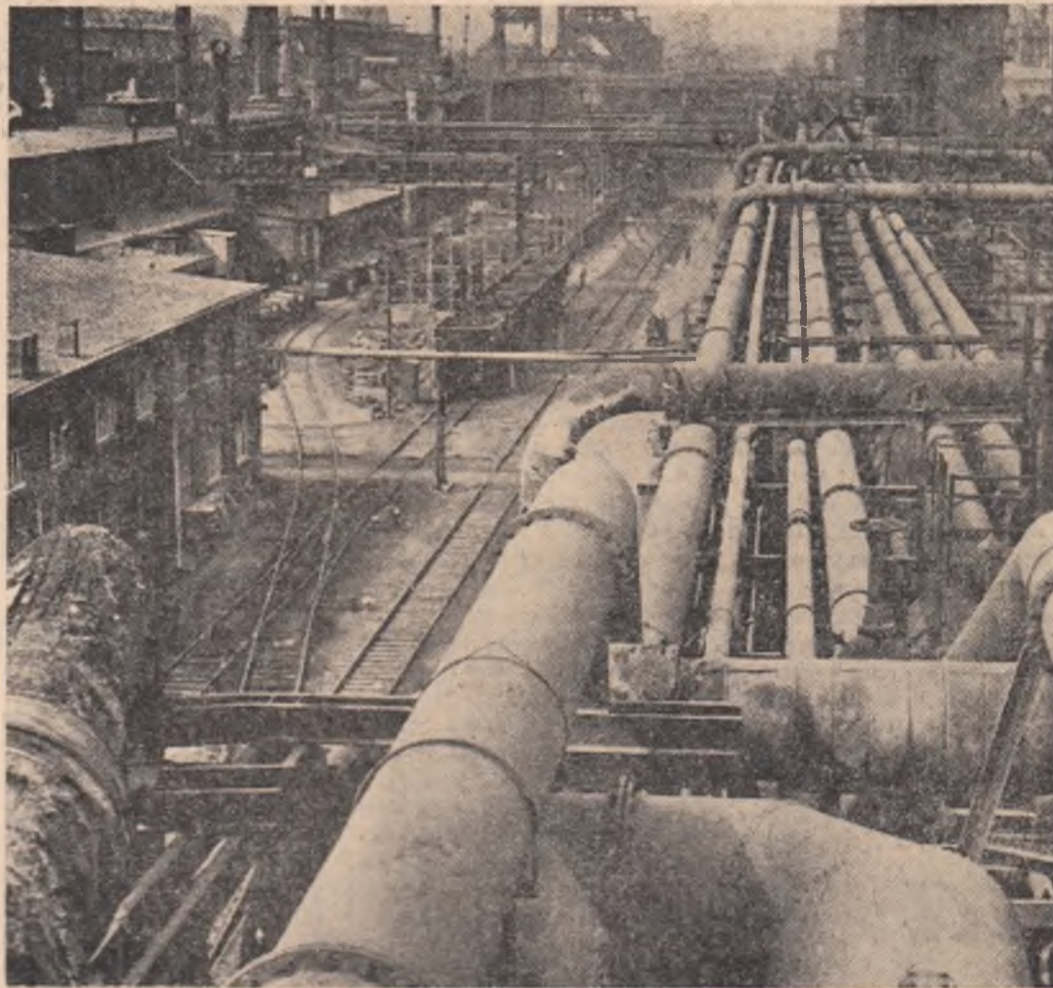
Din spre peron, zăresc partea vestică, întinsă pe o mare suprafață, a uriașului chimic. În ceața dimineții, cele 16 coșuri înalte apar di-tinct și depășesc păienjenșul de țevărie sinuoasă, instalațiile de distilare, turnurile de răcire și curioasele construcții metalice. 30.000 de oameni, dintre care 20.000 muncitori în producția propriu-zisă, sînt stăpîni ai acestor uriașe instalații. Suprafața de producție însumează nu mai puțin de cinci km pătrați: este cea mai mare întreprindere de stat a R.D.G.

Wilhelm al II-lea și șeful său de sat major, generalul Ludendorff, fugiseră, dar capitulația rămăseseră. Scrișind din dinți, patronii au fost nevoiți să consimtă la ziua de opt ore. Dar în 1920, după puțlul reacționar al cliei Kapp, au încercat să revină asupra acestei concesi. A urmat o grevă generală de două zile, și energia arătată de muncitorii de la Leuna a contribuit la înfringerea puciștilor. În martie 1921 se dezlănțuie al dollea val re-

fascișmului. Escadrile de bombardiere și diviziile de tancuri ale lui Hitler aveau nevoie de carburanți, care se fabricau pe cale sintetică la Leuna. Tot Leuna mai livra carburantul amelor „V“ sau gazele otrăvitoare care au asasinat milioane de oameni în camerele de gazare naziste.

Vișul din todeauna al muncitorilor de la Leuna a realizat abia după 1945. Din marea întreprindere de război a lui Wilhelm al II-lea, din uzinele de moarte ale lui Hitler, Leuna se transformă într-o uriașă industrie a păcii. Leuna, azi inima industriei chimice grele a Republicii Democratice Germane, exportă produsele ei în peste 50 țări ale lumii. În Uniunea Sovietică și celelalte țări socialiste frățesti, dar și în Franța, India, Suedia etc. Programul producției cuprinde 370 articole diferite, printre care benzină sintetică, sulfat de amoniu, amoniac, caprolactamă, carburanți pentru motoare Diesel, metanol, celiuri și detergenți.

E suficiență o rapidă trecere în revistă a secțiilor pentru a ne da seama de amploarea și varietatea producției. La secția de hidrare, unde se produc carburanții și uleiuri, producția planului septenal prevede un spor de 240% față de 1958. Din 1959, carburanțele brun, utilizate ca materie primă, a fost complet înlocuit cu petrol. La secția săruri se fabrică sulfatul de amoniu, ceea ce sînt în mod hotărîtor cooperativel agricole din R.D.G., să și sporacească producția. Un alt important îngrășămint azotic este ureea, utilizată și ca hrană animală sau ca materie primă fundamentală a aminoplastelor și celiurilor. Pînă în 1965, producția ei se va tripla. Îngrășămintele azotoase sînt deosebit de prețioase pentru agricultura R.D.G. Un singur kilogram dă un surplus de 17 kg. cereale sau 80 kg. cartofi.

În secția organică se produce caprolactama, materia primă pentru fabricarea fibrelor de dederon. Dederonul este utilizat la fabricarea unor foarte vapoase (țesături de vară, apreciate de femeile de pretutindeni). Caprolactama mai servește la producerea miramidului, o materie plastică utilizată la fabricarea servichioilor de masă și a numeroase articole de consum curent. Tot în secția organică se produce și formamida, materia primă esențială a acidului prusic, care servește la fabricarea acrilnitrilului. Din acesta din urmă se fac fire moi și călduroase de wolvrylon. Un alt produs al secției este poliisoleena, care poate înlocui otelul și aluminul și este superioară multor metale în numeroase sectoare ale producției industriale.

Chimia aduce pîine, bunăstare și frumusețe — aceasta este lozica producției pașnice a chimiei în R.D.G. Uzinele Leuna sînt o confirmare a justetei acestei lozici. Ele alimentează din abundență și alte întreprinderi chimice din R.D.G. cu materii prime, ca suli, metanol etc. Astfel, de pildă, în întreprinderile chimice de stat „Buna“, un alt uriaș al industriei chimice din R.D.G., sînt alimentate prin mai multe conducte, lungi de 10 km, cu hidrogen, azot, gaze, necesare fabricării cauciucului sintetic.

Sarcinile întreprinderii Leuna cresc necontenit. Fiecare km pătrat al fabricii este utilizat la maximum. Legea planului septenal prevede între altele că numai producția de poliisoleen va crește la Leuna și Buna în anii 1962—1963 la 30.000 tone și în 1965 la 50.000 tone. Pentru a face față acestor sarcini, s-a trecut la construcția uzinelor Leuna II. Pe o suprafață de 2 km², escavatoarele și niveletoarele cu șenile pregătesc terenul. Roțile camioanelor grele se întind în pămîntul clesot. „Stalinei“ îl ajută la aducerea utajului greu. Sub ochii noștri se înalță în ritm grăbit noile secții care, în scurtă vreme, trebuie să producă aproximativ jumătate din întreaga cifră pe 1958 a uzinelor Leuna. Cu deosebire etilen, caprolactamă și fenol.

Desi construcția înaintează într-un ritm accelerat, pe care nu-l putea cunoaște vechiul regim, desi zilnic se înalță sub ochii noștri noi clădiri și instalații, mai avem nevoie de oarecare fantezie pentru a ne închipui cum vor arăta în 1962 coșurile înalte, turnurile de răcire și inextricabilă rețea de țevărie și conducte. Dar, de pe acum, zi cu zi și clipă cu clipă, vedem cum viitorul se transformă în prezent.

Norbert Heilmann

După 16 ani de la barbarele atacuri aeriene împotriva Dresdei — care au distrus în întregime această bijuterie a urbanisticii europene — am putut spune că orașul arată într-adevăr așa cum începea imnul nostru național german, conceput de Johannes R. Becher: „Aufgestanden aus Ruinen und der Zukunft zugewandt.“ Ce optimistă anticipație, ce înțeleaptă previziune au trebuit poetului pentru a întrezări viitorul, atunci, la numai cinci ani după înfrîntoarea zi de 13 februarie 1945, cînd, în numai câteva ore, întreaga Dresdă fusese transformată în ruine și cenușă.

„ÎNVIATĂ DIN RUINE ȘI CU FAȚA SPRE VIITOR“

Un alt mare scriitor german, dramaturgul burghezii progresiste Gerhardt Hauptmann, nu a putut formula același crez socialist, acest „cred în viitor“. Înarmărit de cele văzute, el scria: „Cine nu mai poate plînge, acesta începe din nou a plînge cînd zărește apusul Dresdei. Acest vesel leuceaș al tinereții a luminat pînă acum lumea. Dar eu am trăit personal apusul lui în iadul Sodomei și Gomorei pe care l-au provocat războaiele engleze și americane... Acum, la apusul vieții mele, înviez pe toți colegii mei întru al spiritului, care au fost scufiți de acest spectacol. Acum plîng“.

ține victime ale acestui atac fără sens asupra unui oraș deschis au putut fi identificate.

Intregul centru al orașului — cu primăria și castelul, cu Domul și Zwingerul, cu opera și teatrul, cu băncile, magazinele, spitalele, lazaretele, clinicile, școlile și toate locuințele — păreau fărîmițate de unul și același pumn uriaș. În întregime pustii, se întindeau pe mai mult de cinci kilometri, un cîmp al morții și ruini, de la est la vest, de la nord la sud. Tot ce proiectaseră marii constructori ai nașterii și barocului, un Chiavari și un Pöppelmann, un Permoser și un Bähr, tot ce se adăugase timp de trei veacuri după aceea pe ambele maluri ale Elbei, zăcea acum dărîmat, fărîmat, deformat, ruginit, o ruină calcinată, un torso, în care ploaia și înghețul distrugeau tot ce mai rămăseseră din vitățile focului.

dar nu numai Dresda istorică, cu monumentele ei celebre, se găsea în asemenea situație. Cele mai multe întreprinderi ale industriei orașului, atât de dezvoltate și de variate, fuseseră și ele bombardate și distruse. Nu mai erau tramvaie și omnibuze, nu mai existau linii ferate, gaz, apă, curent electric. Alimentația orașului era paralizată. Cele de oameni, care în afară de viață nu mai rămăseseră cu nimic, păraseau acest loc al spăimii. Epidemiile făceau ravagii. La soarta Armatei sovietice, populația, care fusese de peste 600.000 oameni, nu mai rămăseseră nici pe ju-

mate. Eliberatorii au oferit imediat ajutorul lor în toate domeniile, au înșufleat curaj clasei muncitoare care a luat în propriile ei mâini sarcina clădirii unei vieți noi și mai bune, pe baze antifasciste și democratice. Partidele muncitorești, „Partidul comunist german“ și „Partidul socialist german“, s-au unit în „Partidul Socialist Unit din Germania“ și la Dresdă s-a dat semnalul refacerii.

Cît curaj a trebuit ca să se traseze acest oraș, vădărit, cu șaisprezece ani în urmă, de orice mijloace tehnice, și aflat complet sub ruine, sarcina să ridice și să îndepărteze în numai zece ani un volum de 20 milioane metri cubi de dărîmături și cenușă. Cită încredere a trebuit pentru a se hotări păstrarea fiecărei cărămizi necesare unor construcții viitoare, într-un moment cînd viitorul părea nesigur alior oameni. Cît de greu, de dur și de curajos a fost acel început care, în 1947, a înviat din ruine primele 700 locuințe. Ce progres pînă anul trecut, al doilea al planului septenal, cînd s-au clădit, numai într-un singur an, blocuri cu 5.000 de locuințe noi.

Dresda arată azi limpede că R.D.G. construiește pacea. Unii vizitatori din țările capitaliste, influențați de presa războiului rece, trebuie în cele din urmă să recunoască realitatea: Dresda a devenit imaginea construcției pașnice a primului stat al muncitorilor și țărănilor din Germania. Vizitatorul străin vede și înțelege repede lucrul acesta: aici, din amara experiență a

Ruinele Dresdei

două războaie mondiale și din cei 12 ani de groază fascistă, s-a îndată că, spre binele omului, al orașului și al țării, trebuie să se lupte și să se muncească pentru o Germanie unitară, democratică și pașnică.

Înviată din ruine după vechia ei înfăptuire și trezită la o nouă frumusețe, Dresda a căzut războiului, monumente considerate definitiv pierdute cu 16 ani în urmă: Zwingerul, Hofkirche, galeria de tablouri. Dinspre Piața veche (Altmarkt), acoperișurile roșii de ceramică ale blocurilor înalte se îndreaptă mereu tot mai departe spre zona pustietății, iar zonele refăcute sau nou clădite de la periferii vin în întîmpinarea marilor blocuri din centru. Suprafața cîmpurilor de ruine se reduce mereu.

Willy Forner

Dresda are din nou peste 500.000 locuitori. Peste 130.000 lucrează în industrie. Numai în anul 1958 s-au produs mărfuri în valoare de 2,2 miliarde de mărci. Sortimentul produselor industriei din Dresda este larg și variat: avioane de transport și vase fluviale, aparate fotografice, cinematografice și de proiectie, aparate de emisie și recepție radiofonică, motoare electrice și mașini de scris, mașini pentru prelucrarea tutunului și fabricarea țigaretelor, produse farmaceutice, instrumente medicale, vin și bere, dulciuri și produse de brutărie, pentru a numi numai unele dintre ele.

Știința și cultura, încurajate și larg sprijinite, sînt în plină înflorire. Mai bine de 3.000 profesori și docenți pre-

dau și fac cercetări la Școala de Inalte Studii Tehnice, la Școala de Comunicații, la Conservatorul de Muzică, la Academia de Arte Plastice, la Academia de Medicină „Carl Gustav Carus“, la Centrul de Cercetări Atomice Rosendorf. Peste 20.000 studenți, cursanți sau prin corespondență, își formează o înaltă calificare în institutele academice ale Dresdei. Ei devin

constructorii noi Germaniei, a Germaniei socialiste, în care, ca și în imnul național scris de Johannes Becher, apare lumina păcii și nici o mamă nu-mi mai plînge fiul. Aceasta este și voința oamenilor muncii din orașul de pe Elba, care, înviat din ruine, își îndreaptă profilul spre aurora unui viitor pașnic.

Miroslava Rektorisova

Scarta nemiloasă i-a hărăzit poetului Karel Hynek Mácha numai puțini ani de luptă cu gîndurile, sentimentele, cuvintele, ritmurile și versurile. Acum 125 de ani a murit, în plină tinerețe, în tîmbelele poeziei cehe moderne. Bijuteriile inimii și creierului său nu lipsesc azi din nici o antologie a literaturii cehe. Conștient sau nu, pentru acest gînditor, dușman al convențiilor, maestrul al limbii și al metaforei, al cărui nume se pronunță deseori alături de cel al lui Byron, Pușkin sau Mickiewicz, se declară o întreagă generație de poeți. Îi simt aproape și astăzi. Ba chiar mai mult. Principala calegere de versuri a lui Mácha, — „Mai“, se reditează mereu. Pe hîrtie de ziar sau „japoneză“, edițiile se nasc din îmbrățișarea rotativelor și din imaginația celor mai de seamă graficieni, în toate formatele, inclusiv miniaturile „colibri“, în hainele croite de atelierele artiștilor le-gătoriei, cu ilustrațiile celor mai celebri pictori. Este cu ade-vărat o „lectură pentru toți“, chiar și în epoca transistorilor și a zborurilor cosmice. Ca și în urmă cu o sută, cu cincizeci, douăzeci sau zece ani, băieții dăruiesc și astăzi fetelor ultima ediție a „Mai“-ului lui Mácha.

„Clubul prietenilor poeziei“, care a luat ființă pe lângă „Editura scriitorului cehoslovac“, este o instituție în vîrstă de abia un an. Și cu toate acestea, în mod logic, nu și-a putut inaugura activitatea decît cu testamentul lui Mácha. A apărut avînd ca titlu unul din versurile sale: Noaptea clară mă ademenește spre slăvi... În cartea îngrijit prezentată, slăvitul „Mai“ își are și de data aceasta locul binemeritat. Găsim în ea și alte poezii, precum și date interesante despre profilul uman al „stăpînului pădurilor“, așa cum l-au scos din arhive istoricii noștri literari. Cartea cuprinde reproduceri după sutele de portrete ale poetului, fiindcă nu a existat pictor mai de vază care să nu încerce să redea după propria sa imaginație chipul delicat al lui Mácha. Pe microdiscul anexat găsim conferința lui Vitěslav Nezval, veche de 25 de ani, dar prin aceasta poate și mai interesantă, precum și fragmente din „Mai“. Tirajul cărții? Probabil, ar surprinde chiar și pe un om cu fantezia înrăpătată a lui Mácha. Căci, în timp ce prima ediție a lui „Mai“ a apărut în 600 de exemplare și autorul a trebuit să împrumute bani ca să poată plăti tipografia, prima realizare a noului club are un tiraj de 20.000 volume. Pe atunci nici nu se putea să fie altfel. Mácha nu mai scăpa de vesnicile lui conflicte cu epoca, ale cărei concepții mărginite despre lume și despre viață el le dărima cu perseverență. Ca maximalist al vieții, în vinele cărăuia curgea un singe lute, ușor sceptic și în același timp plin de gingășie, contemporan în cel mai bun înțeles al cuvîntului, Mácha descoperese mereu ceva. Desigur s-ar fi bucurat dacă ar fi văzut cum spre „Clubul prietenilor poeziei“ sosesc necontenit cererile de înscriere, într-un număr care, de altfel, i-a mirat și pe oamenii de cultură contemporani.

Chiar în anul în care a luat ființă „Clubul“, ca și în perioada premergătoare, în revistele culturale cehe și slovace și-au făcut loc considerații, discuții și polemici care ajungă la concluzia unanimă că în Republica Socialistă Cehoslovacă nu se cîtește poezia. Cauzele erau căutate în stilul de viață schimbat, în forțata și graba epocii moderne, în nivelul creației poetice, în greșelile de difuzare a cărții, în lacunele propagandei literare etc. Răspunsul — în pofida concluziilor triste — i-a dat însăși viața.

„Sensul vieții contemporane nu a fost încă niciodată atît de apropiat de telurile poeziei, care a dorit întotdeauna să fie — ca și Columb — o descoperitoare de noi pămînturi și un sol al prieteniei“. Așa îi ademenește „Clubul“, prin invitația sa, pe prietenii poeziei. Un suvoi de douăzeci de mii de cereri de înscriere — înaltă la măsura de încredere — a sosit, fără posibilitate de dubiu, care a fost rezultatul votului, dacă oamenii iubesc sau nu poezia! Unei promisiuni atît de reale că nu se va așterne praful pe poezie, poți să-i dai crezare.

Deci s-a început cu clasicul Mácha. Se continuă însă cu însemnați poeți contemporani, atît autohtoni cît și străini, cu vîntul avîndu-l și cei mai tineri autori. Numărul comenziilor de cărți, cu microdiscul anexat, oscilează mereu între opt pînă la douăsprezece mii — incluzînd „almanahurile poeziei contemporane“. În măsura în care există și în alte părți asemenea cluburi — și pentru moment există doar în Suedia și în Belgia — sînt bucuroase dacă string în jurul lor cel mult o mie de oameni. Funcționează exclusiv ca instituții auxiliare ale editurilor. (De altfel, acolo au apărut culegeri de versuri în cite o duzină sau cite 60 de volume). Dar specificul cehoslovac nu-l dă numai situația din Praga. Locuitorii capitalei reprezintă doar o cincime din membri. Brno posedă un cerc de trei mii de amatori de poezie. Cercuri puternice sînt la Hradec, Usti, Trebic și chiar din străinătate au venit numeroase cereri de înscriere.

Să-ți procuri obligatoriu patru culegeri de versuri și un volum premial, să ascuți patru discuri cu glasul autorilor și cu poezii recitate de actori reputați și eventual să-ți alegi în plus și un alt volum — nu e lucru lipsit de importanță. Dar minunat e faptul că lucrurile nu se opresc aici. Clubul primește muniți de scrisori. E adevărat că unele, mai naive, exprimă dorințele tinelor fete de al vedea pe poet în carne și oase, sau de a-i obține fotografia. Majoritatea însă au un caracter mai exigent. „Alegeți cu cea mai mare grijă, din avalanșa de astăzi a versurilor, înainte de a le oferi. Poezia și frumusețea sînt surori. Dați cărților de versuri o prezență demnă, ilustrații frumoase“, e sfătuit „Clubul“ într-una dintre scrisori, în timp ce alta cere ea sfatul „Clubului“: ce să recite la serbarea examenului de maturitate, cum să alcătuiască un „consiliu dramatic“, din ce să întocmească un matineu de poezie, cum să organizeze o întîlnire cu autorul? etc. Pe scurt, „Clubul“ devine un sfătuit și un organizator. Bineînțeles că primește și o multime de versuri în manuscris. Mai ales din acelea cu care autorii neexperimentați nu îndrăznesc încă să bată la porțile redacțiilor revistelor.

Pentru început pot fi numiți de realizarea acestei idei originale și membrii clubului și scriitorii. Prezidiul „Clubului“ — cei mai buni poeți, actori și artiști plastici — nu se odihnește cu toate astea. Se gîndește la alte opere artistice. Se îndreaptă spre un tel mereu tot mai atrăgător. Ca în Cehoslovacia viața să fie plină de poezie și poezia plină de viață.

Praga, august 1961.

Piața veche în centru reconstruit al Dresdei

Sîlpii de hotar am înfipt în Berlin, apărîndu-ne astăzi de cei care, ieri, stăpîni ne erau, și țirani, și-ar dori ca din nou să ne fie țirani și stăpîni.

Sînt de deplin de acord cu tot ce se îndreaptă-mpotriva stăpînului nostru de ieri, împotriva tiranilor noștri de ieri; de acord sînt cu tot ce-i merită să-nătrească mereu rînduile noastre de azi, rînduile plămîndite de noi: muncitori și țărani.

Pentru ce? Cîmpile mele germane — cîmpii, moșteniri străbunilor... Aici, cînd eram eu copil, aici, pe cîmpie, munceam ca argat, copil fără soare și fără copilărie. Dureri și dispreț și ocară e tot ce primeam ca simbră aici, pe aceste cîmpii de seară, aici, unde astăzi poemele mele răsună de bucurie.

Noi în Berlin am postat muncitori înarmați, vajnice străji la

hotar împotriva zarafilor, străji împotriva agenților lor, împotriva acelor ce-ar vrea să ne sape puterea, cu gîndul ca iarăși să facă din noi niște robi.

Sînt pe deplin de acord cu tot ce se îndreaptă-mpotriva acelor zarafi și-a agenților lor; de acord sînt cu tot ce-i merită să slujească mereu libertăților noastre de azi, libertății pentru noi: muncitori și țărani.

Pentru ce? „Vai, Doamne! Ce timpuri haine!“ (Un moș. Într-un bar, la teighea.) Ati vrea să-l cunoașteți? Ei, bine. Avut-a moșie cîndva.

Cîndva i-am arat pe moșie. Ce soartă... Ce timpuri... ce chin... Mi-arată iar pumnul. El i Mie! „Să nici nu crînceni! Ascăsin!“ Trecurul s-a dus, n-oi ce-i face-Argutul e am, înșirîșii. Mă bucur că veocul nu-i place Boierului desmoștenit.

Tancuri și pusti la hotar, în Berlin, am postat împotriva acelor ce-ndeamnă din nou la război, împotriva acelor ce-ar vrea în ruină să cadă căminele noastre și scrum să se-alceagă din noi, din femei și copii.

Sînt pe deplin de acord cu tot ce-i merită să devină o stăvilă-n calea acelor ce-ndeamnă din nou la război; de acord

sînt cu tot ce ne apără pașnica viață pe care o ducem cu toți — muncitori și țărani — slujind totodată cauza păcii pe-ntr-unul pămînt.

Pentru ce? Incendii și neguri și moarte — pe- aici au trecut și s-au dus. Copacii cu aripe sparte, războiul i-a ars pînă sus.

Și astăzi grădina bătrînă, ucisă, în vis îmi apare, cu teii arzînd în țărîna, precum niște păsări bizare, și-un țipăt se-aude, al celor ucii.

o dată cu albii copii. Ci iată! O nouă grădina e astăzi pe fosta ruină, și iată-l: cu păr de mătăsă, rîzînd fericit, dolofan, durează din cuburi o casă constructoru-n vîrstă de-un an!

În romînește de BEN, CORLACIU